

แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัย
และการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

โดย

พลตรี ชวลิต เอี่ยมแทน
ผู้อำนวยการสำนักจิตวิทยา
กรมกิจการพลเรือนทหารบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ ๖๕
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก” ลักษณะวิชาการทหาร ของ พลตรีชวลิต เอี่ยมแทน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี ขวลิต เอี่ยมแทน **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๕

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาข้อจำกัดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น และหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีขอบเขตการวิจัย ด้วยการศึกษาวเคราะห์โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ รวมถึงการบริหารจัดการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้แทนของหน่วยทั้งภาคพลเรือนและทหาร สำหรับวิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม พร้อมทั้งการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ แผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาในหลายมิติ ได้แก่ การปรับโครงสร้างการจ้ดและการบริหารจัดการให้เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับกำลังพลและเตรียมความพร้อมยุทธโธปกรณ์ที่จำเป็นต่อหน่วยสำหรับใช้ในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การพัฒนาระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารให้มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายในและมีการบูรณาการการใช้ฐานข้อมูลร่วมกันระหว่างทหารกับพลเรือน การปรับระบบการบังคับบัญชาและการรายงานให้สั้นลง เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ การลดภาระหรือขั้นตอนการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือน ตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนในทุกระดับ ตลอดจนมีการวางแผนจัดการฝึกอบรมและซักซ้อมร่วมกันระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือน มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศที่มีฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถประสานหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน ทั้งนี้ การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่อง ด้วยการเปรียบเทียบบทเรียน แผนบรรเทาสาธารณภัยระดับต่างๆ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสรุปบทเรียนและประสบการณ์จากมุมมองของผู้วิจัยเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยในระดับฝ่ายอำนวยการ ซึ่งสามารถเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในเรื่องการบูรณาการร่วมระหว่างกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพอื่นๆ รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย นโยบาย ระเบียบหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Abstract

Title	Guideline for the development of disaster relief and public assistance management system of Royal Thai Army Disaster Relief Center		
Field	Military		
Name	Maj.Gen. Chawalit Eiamthan	Course NDC	Class 65

The objective of this research is to study problems, limits or hindrances and seek a proper guideline to develop the management system of disaster relief as well as to enhance Royal Thai Army Disaster Relief Center's public assistance. This research scopes to study and analyze structure and role responsibility including management of disaster relief and prevention both in policy and operation levels using samples from civilian and military representatives. Our research is qualitative. In-depth interviews and questionnaires are our primary data. Meanwhile, we use documentary research as our secondary data, i.e. disaster prevention and relief plan, concepts or theories concerning management including relevant researches.

Our research shows that Royal Thai Army Disaster Relief Center's management system of disaster relief and public assistance need to be improved in several dimensions including to restructure Royal Thai Army Disaster Relief Center's organic and management, to improve and enhance personnel knowledge, to prepare necessary disaster relief equipment, to improve information and communication system inside the organization, to integrate military and civilian's databases, to shorten chain of command and report, to quicken the budget support process, to integrate disaster relief process with civilian starting from the planning stage, to plan training and rehearsal between civilian and military, to improve and enhance information system with same standard that can do data exchange and coordinating.

This research is subject matter specific by comparing different levels of disaster relief plan, relevant concepts and theories as well as lessons learned and experiences from researcher that involved with disaster relief in staff level. This research gives opportunity to interested parties to further study the integration between Royal Thai Armed Forces and other services as well as to study relevant laws, policies, regulations and rules in order to improve and enhance disaster relief system and public assistance that can response to disaster in time and in line with people's need in disaster area.

คำนำ

ปัญหาภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังคงเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของโลก มีผลทำให้เกิดปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก อาทิ เช่น อุทกภัย วาตภัย แผ่นดินไหว และภัยแล้ง เป็นต้น ซึ่งภัยพิบัติที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้สร้างความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชากรเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การดำเนินงานเพื่อรองรับสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัยที่ดีและเหมาะสม มีการป้องกันและเตรียมรับมือได้อย่างทันท่วงที เพื่อที่จะสามารถช่วยลดผลกระทบและความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยลง

กองทัพบกในฐานะเป็นหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่ทั่วประเทศของประเทศ มีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ในภารกิจการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที และทันต่อสถานการณ์ รวมถึงสอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยหวังว่ารายงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์และสามารถนำผลในการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้ หากพบข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ โอกาสนี้

พลตรี

(ชวลิต เอี่ยมแทน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก พลโทพงศเทพ แก้วไขโย อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแนวทางอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย รวมทั้งยังได้สละเวลาเพื่อตรวจทาน และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้งานวิจัยเล่มนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ ขอขอบพระคุณ พลโทนพดล มังคละทน ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นของการจัดทำโครงการวิจัย และพลโทนกรบ บุญบัวทอง อาจารย์ที่ปรึกษาประจำหมู่ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พลตรีชัยพฤกษ์ ด้วงประพัฒน์ รองเจ้ากรมยุทธการทหารบก ที่ให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของท่านทั้งหลาย และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกเหนือจากนั้น ขอขอบพระคุณผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ผู้แทนสำนักนโยบายและแผนกลาโหม กระทรวงกลาโหม ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลจากการเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึก และสุดท้ายขอขอบคุณผู้แทนฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ผู้แทนกองทัพอากาศ ๑ - ๔ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก หน่วยระดับมณฑลทหารบก และระดับกองพล ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ จนทำให้งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดให้แก่เหล่าคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย ที่เป็นทั้งที่ปรึกษาและได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูกตเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยน้อมรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

พลตรี
(ชวลิต เอี่ยมแทน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๖
แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ (Management Concept)	๖
ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC (Planning Organizing Commanding Coordination Controlling) และหลักการในการบริหารจัดการ (Principles of Management) ตามแนวคิดของ HENRI FAYOL	๙
กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๑๒
พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐	๑๒
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๑๖
แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ – ๒๕๗๐	๑๘
แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔	๒๖
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๔
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๖
สรุป	๓๖
บทที่ ๓ ระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	๓๘

สารบัญ (ต่อ)

การบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทา สาธารณภัยกองทัพบก	๓๘
ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการ ช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	๔๖
สรุป	๔๙
บทที่ ๔ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือ ประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	๕๐
แนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือ ประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	๕๐
สรุป	๕๔
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๕๕
สรุป	๕๕
ข้อเสนอแนะ	๖๓
บรรณานุกรม	๖๕
ภาคผนวก	๖๖
ผนวก ก แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและฝ่ายอำนวยการ	๖๗
ผนวก ข แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	๖๙
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๑

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	การกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐	๑๕
๒ - ๒	องค์ประกอบหลักระบบการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัย	๑๙
๒ - ๓	ระดับสถานการณ์สาธารณภัย สัญลักษณ์ และสีการแจ้งเตือนภัย	๑๙
๒ - ๔	การจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Center : EOC)	๒๒
๒ - ๕	โครงสร้างกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ที่มีการสถาปนา สปฉ. เต็มรูปแบบ	๒๒
๒ - ๖	วงจรการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย (Disaster Risk Management : DRM) เพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน (Resilience)	๒๔
๒ - ๗	กลไกการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย	๒๕
๒ - ๘	ความเชื่อมโยงการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานต่างๆ	๒๖
๒ - ๙	โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม	๒๗
๒ - ๑๐	ผังการติดต่อสื่อสารของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท)	๓๒
๓ - ๑	โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	๓๙
๓ - ๒	โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย	๔๐
๓ - ๓	โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า (ศบภ.ทบ.สน.)	๔๑
๕ - ๑	แนวคิดโครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ใหม่)	๕๙
๕ - ๒	โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย	๖๐

คำอธิบายคำย่อ

ภาษาไทย

ก.ช.ภ.อ.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ
ก.ช.ภ.จ.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด
ก.บ.ช.ทบ.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกองทัพบก
กปภ.ช	ย่อมาจาก	คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
กปอ.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ
กภช.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการบริหารระบบการเตือนภัยแห่งชาติ
กอปภ.ก.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง
กอปภ.กทม.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร
กอปภ.จ.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด
กอปภ.สนช.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานเขต
กอปภ.อ.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ
กอปภ.อบต.	ย่อมาจาก	กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบล
บกปภ.ช.	ย่อมาจาก	กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
ฝกร.ศบภ.ทบ.	ย่อมาจาก	ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก
ศบภ.กท.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม
ศบภ.ทท.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย
ศบภ.ทบ.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก
ศบภ.ทบ.สน.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกส่วนหน้า
ศบภ.ทภ.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพภาค
ศบภ.ทร.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ
ศบภ.ทอ.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
ศบภ.สป.	ย่อมาจาก	ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
สปฉ.	ย่อมาจาก	สนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน
อจย.	ย่อมาจาก	อัตราการจัดและยุทโธปกรณ์
อฉก.	ย่อมาจาก	อัตราการจัดเฉพาะกิจ

คำอธิบายคำย่อ (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ

AI	ย่อมาจาก	Artificial Intelligence
ACDM	ย่อมาจาก	ASEAN Committee on Disaster Management
AHA Centre	ย่อมาจาก	ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management
ADAT	ย่อมาจาก	Army Disaster Assessment Team
BCP	ย่อมาจาก	Business Continuity Plan
CRED	ย่อมาจาก	Center for Research on the Epidemiology of Disaster
CMCC	ย่อมาจาก	Civil Military Coordination Center
CMOC	ย่อมาจาก	Civil Military Operation Center
C4I	ย่อมาจาก	Command Control Communication and Information
DELSA	ย่อมาจาก	Disaster Emergency Logistics for ASEAN
DANA	ย่อมาจาก	Damage and Need Assessment
DALA	ย่อมาจาก	Damage and Loss Assessment
DRM	ย่อมาจาก	Disaster Risk Management
EOC	ย่อมาจาก	Emergency Operation Center
ESF	ย่อมาจาก	Emergency Support Function
ICS	ย่อมาจาก	Incident Command System
JIC	ย่อมาจาก	Joint Information Center
NSW	ย่อมาจาก	National Single Window
POCCC	ย่อมาจาก	Planning Organizing Commanding Coordination Controlling
UDAT	ย่อมาจาก	Unit Disaster Assessment Team

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาวะของโลกในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทั้งกายภาพหรือภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก อาทิ อุทกภัย วาตภัย แผ่นดินไหว ตลอดจนภัยพิบัติอื่นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ไปจนถึงการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก และทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง จากการรายงานของศูนย์วิจัยการระบาดของภัยพิบัติ (Center for Research on the Epidemiology of Disaster: CRED) ได้รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ความเสี่ยงของโลก (Global Risk) พบว่า สถิติการเกิดสาธารณภัยทั่วโลกในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๖๐) เฉลี่ยจำนวน ๓๔๓ ครั้งต่อปี มีผู้เสียชีวิต จำนวน ๑๑,๗๕๕ คน มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจคิดเป็น ๑๓๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในทวีปเอเชียมีสถิติการเกิดสาธารณภัยสูงสุดในโลก คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของการเกิดสาธารณภัยทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้รับผลกระทบต่อภัยพิบัติดังกล่าว จากการรายงานสถิติการเกิดภัยพิบัติของศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑ พบว่าภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายมากที่สุด คืออุทกภัย และภัยแล้ง โดยการเกิดอุทกภัย ส่งผลทำให้มีผู้เสียชีวิต ๑,๗๒๗ คน มีผู้ได้รับผลกระทบมากกว่า ๕๕ ล้านคน และมีมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท สำหรับภัยแล้ง ส่งผลทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบมากกว่า ๑๐๐ ล้านคน สร้างความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตรกว่า ๑๔ ล้านไร่ มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจกว่า ๖,๐๐๐ ล้านบาท ทั้งนี้ นอกจากภัยที่กล่าวมาแล้ว ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับภัยประเภทอื่นๆ ทั้ง ภัยจากดินโคลนถล่ม วาตภัย ไฟป่าและหมอกควัน รวมถึงสาธารณภัยในรูปแบบอื่นๆ ที่เกิดขึ้น และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

การดำเนินการต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัย และได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน และมีความรวดเร็ว เพื่อลดความสูญเสีย ภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งใกล้ตัวที่ควรเรียนรู้ การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ สามารถป้องกันและเตรียมรับมือได้อย่างทันท่วงที ด้วยการมีระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการให้ความรู้ การเฝ้าระวัง และมีระบบแจ้งเตือนที่ดีและทันเวลา สามารถที่จะช่วยลดผลกระทบต่อประชาชน ให้ได้รับความสูญเสียน้อยลงเมื่อมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น

การดำเนินงานเพื่อรองรับสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติหรือสาธารณภัยของประเทศไทย ได้มีการตรา พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ โดยได้มอบหมายให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานกลางของรัฐ มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีส่วนราชการต่างๆ ของทุกกระทรวงเป็นส่วนสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน สำหรับในส่วนของกระทรวงกลาโหม มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ โดยได้มีการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔ เพื่อรองรับการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจะเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรทางทหาร

กองทัพบก ในฐานะเป็นหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม และเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ จึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่สามารถจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทันด่วนที่ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติที่ผ่านมา จะเป็นลักษณะของการเข้าไปแก้ไขปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว ถึงแม้ว่า กองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบทางฝ่ายอำนวยการ ได้มีการจัดทำแผนการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ รวมถึงการจัดวางระบบการติดตาม เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนให้กับหน่วยในพื้นที่ แต่ยังคงประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ณ ปัจจุบัน รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนที่เหมาะสม ทันทต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึง สามารถตอบสนองตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อจำกัดในการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่
๓. เพื่อได้แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและ

๓

การช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ และการบริหารจัดการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมของประเทศ ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พร้อมทั้งการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุน ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ

๒. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการศึกษา โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น ๒ กลุ่มหลัก ประกอบด้วย
๒.๑ ระดับนโยบาย ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และสำนักนโยบายและแผน
กลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จำนวนหน่วยละ ๒ นาย รวม ๔ นาย

๒.๒ ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มย่อย ประกอบด้วย
๒.๒.๑ กลุ่มผู้บริหารระดับกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และ
กองพลหรือเทียบเท่า จำนวน ๖๕ นาย

๒.๒.๒ กลุ่มหัวหน้าฝ่ายอำนวยการที่ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนและรับผิดชอบงาน
บรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ระดับกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และ
กองพลหรือเทียบเท่า จำนวน ๖๕ นาย

๒.๒.๓ กลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนและรับผิดชอบงานบรรเทาสาธารณภัย
และการช่วยเหลือประชาชน ระดับกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และกองพลหรือ
เทียบเท่า จำนวน ๖๕ นาย

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีพื้นที่เป้าหมาย จะดำเนินการศึกษาในทั่วภูมิภาคของประเทศไทย
ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตาม
การแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบของหน่วยในกองทัพบก

๔. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีระยะเวลา ๙ เดือน ตั้งแต่เดือน ธ.ค.๖๕ ถึง พ.ค.๖๖

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหาร

๔

หรือหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และ
สำนักนโยบายและแผนกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และการจัดทำแบบสอบถามในลักษณะ
ปลายเปิด และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ
และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และกองพล
หรือเทียบเท่า รวมถึงการดำเนินการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary
Research) ได้แก่ แผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แนวคิดหรือทฤษฎี
เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร และสืบค้นข้อมูลจาก Internet รวมถึง
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาภายในประเทศ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการ
วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ และนำเสนอข้อมูล แบบรายงานวิจัยเชิง
พรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้รับทราบปัญหา และข้อจำกัดในการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

๒. ได้รับทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

๓. มีแนวทางพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

คำจำกัดความ

การบริหารจัดการ	หมายถึง	กระบวนการเพื่อทำให้จุดมุ่งหมายของหน่วยงานหรือองค์กร บรรลุผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย การเตรียมการ การวางแผน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการกำกับดูแล โดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งาน
เงินอุดหนุนราชการ	หมายถึง	เงินที่กระทรวงการคลัง กำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวง กลาโหม ใช้จ่ายสงเคราะห์สำหรับภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ในระหว่างที่ยังไม่ได้รับเงินงบประมาณรายจ่าย
ภัยพิบัติ	หมายถึง	ภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันได้แก่ อุทกภัย ๕
ผู้ประสบภัยพิบัติ	หมายถึง	วาตภัย ภัยแล้ง ภัยอันเกิดจากไฟฟ้า ภัยที่เกิดจากโรคระบาด ภัยหนาว อัคคีภัย เป็นต้น ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ได้สร้างความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อชีวิต และทรัพย์สิน รวมถึงความเป็นอยู่ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในวงกว้าง
ฉุกเฉิน	หมายถึง	ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วน และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยทันที

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย กฎระเบียบ นโยบาย และแผนงาน ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และนิยามปฏิบัติการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
๒. แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ (Management Concept)
๓. ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC (Planning Organizing Commanding Coordination Controlling) และหลักการในการบริหารจัดการ (Principles of Management) ตามแนวคิดของ HENRI FAYOL
๔. กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๕. พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐
๖. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)
๗. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ – ๒๕๗๐
๘. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๐. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๑๑. สรุป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

๑. แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ (Management Concept)

แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการเริ่มเกิดขึ้นมาในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมราวปี ค.ศ.๑๗๖๐ ที่เริ่มเปลี่ยนจากแรงงานคนมาเป็นแรงงานจากเครื่องจักร การแบ่งกลุ่ม มี ๓ กลุ่มใหญ่ๆ ประกอบด้วย

๑.๑ ทฤษฎีและแนวความคิดแบบดั้งเดิม (Classical Theory)

มีลักษณะมุ่งเน้นไปผลผลิตที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (Effective and Efficient Productivity) ระบบการบริหารงานเน้นการมีแบบแผน กฎเกณฑ์ โครงสร้างชัดเจนแน่นอน มีรูปแบบตายตัว ลักษณะเป็นองค์กรที่มีรูปแบบ (Formal Organization) โดยทฤษฎีและแนวความคิด แบ่งเป็น ๒ ลักษณะดังนี้

๑.๑.๑ แนวความคิดการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management)

เป็นแนวคิดการจัดการการทำงานแบบมีระบบ โดยอาศัยเทคนิคหรือวิธีการวิจัยทางวิทยาศาสตร์คือ “กฎระเบียบ” นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการศึกษาเหตุและผล เก็บข้อมูล ตลอดจน

วิเคราะห์เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดในการทำงานนั้นๆ ทฤษฎีนี้จะมุ่งเน้นไปยังเป้าหมาย ความสำเร็จ ที่มาจากการจัดการ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักทฤษฎีที่สำคัญคือ Max Weber ได้นำเสนอการจัดการองค์การขนาดใหญ่ขึ้นมาในปี ค.ศ.๑๙๑๑ โดยมีการกำหนดโครงสร้างตลอดจนการบริหารงานที่ชัดเจน โดยมีองค์ประกอบคือ หลักลำดับชั้น (hierarchy), หลักความสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (responsibility), หลักแห่งความสมเหตุสมผล (rationality), หลักการมุ่งสู่ผลสำเร็จ (achievement orientation), หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือการมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization), หลักระเบียบวินัย (discipline) และความเป็นวิชาชีพ (Professionalization)

๑.๑.๒ แนวความคิดการจัดการแบบหลักการบริหาร (Administrative Management)

เป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นการปรับปรุงการทำงานของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายจัดการ โดยเฉพาะ นักทฤษฎีที่สำคัญคือ Lyndall Urwick & Luther Gulick ได้เสนอแนวคิด POSDCoRB ที่เป็นภาระหน้าที่สำคัญของนักบริหารอันประกอบไปด้วยหน้าที่ ๗ ประการดังนี้

P – Planning : การวางแผน ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ

O – Organizing : การจัดองค์กร ตั้งแต่การกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดส่งงาน แบ่งงานทำอย่างเป็นระบบระเบียบ

S – Staffing : การจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร ตั้งแต่การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การจัดตำแหน่ง การพัฒนา เป็นต้น

D – Directing : การอำนวยการ ตั้งแต่หน้าที่ในการตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ ออกคำสั่ง ไปจนถึงการมอบหมายภารกิจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนภาวะการเป็นผู้นำ

Co – Co-ordinating : การประสานงานตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายด้วยดี รวมไปถึงการประสานงานในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกันด้วย เพื่อให้การทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

R – Reporting : การรายงานการปฏิบัติงานตั้งแต่งานส่วนบุคคลไปจนถึงองค์กร เพื่อให้รู้ถึงการทำงานของฝ่ายต่างๆ และควบคุมให้ดำเนินไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และสามารถตรวจสอบตลอดจนประเมินผลได้

B – Budgeting : การบริหารงบประมาณ ตั้งแต่การประเมินงบประมาณ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบด้านการเงิน ไปจนถึงการนำงบประมาณมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด

๑.๒ ทฤษฎีและแนวความคิดดั้งเดิมแบบสมัยใหม่ (Neo – Classical Theory of Organization)

ทฤษฎีนี้เริ่มพัฒนาขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ศึกษาด้านปัจจัยมนุษย์เพิ่มขึ้น มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคลากร ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเชิงมนุษย์สัมพันธ์ ให้ความสนใจในด้านความต้องการของมนุษย์ที่สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานและพัฒนาตนเอง สำหรับแนวคิดที่สำคัญคือในด้านความต้องการของมนุษย์ที่สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานและพัฒนาตนเอง สำหรับแนวคิดที่สำคัญคือ

๑.๒.๑ แนวความคิดการจัดการแบบมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relation)

เป็นแนวความคิดว่าการที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยแรงงานคน เป็นสำคัญ ใส่ใจเรื่องความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิต และส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรได้เป็นอย่างดีอีกด้วย โดยนักทฤษฎีที่สำคัญคือ Abraham H. Maslow ได้นำเสนอทฤษฎี

Hierarchy of Needs หรือ ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ หรือ “ทฤษฎีมาสโลว์ (Maslow Theory)” ที่สร้างแผนภูมิปิรามิดแสดงลำดับขั้นความสำคัญของความต้องการของมนุษย์ ประกอบด้วย ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs), ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (security or safety needs), ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (belongingness and love needs), ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) และ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization)

๑.๓ ทฤษฎีและแนวความคิดแบบสมัยปัจจุบัน (Modern Theory of Organization)

เป็นแนวคิดที่พัฒนาจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เน้นการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ มีการผสมผสานหลากหลายรายละเอียด โดยเฉพาะการนำเอาหลักคณิตศาสตร์เข้ามาใช้ในระบบการคำนวณต่างๆ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ต่างๆ ในการบริหารจัดการออกมามากหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด นักทฤษฎีที่สำคัญคือ Henri Fayol ได้เสนอแนวความคิดหรือทฤษฎี Fayolism หรือทฤษฎีการบริหารจัดการธุรกิจ Theory of Business Administration โดยให้ความสำคัญกับบุคคลากร ระบบการทำงาน ระบบค่าตอบแทน ไปจนถึงระบบ สวัสดิการ เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่แรงงานและสร้างความภักดีต่อองค์กรในคราวเดียวกันด้วย โดยมีหลักการสำคัญอยู่ ๕ ประการหลักที่เรียกว่า POCCC ซึ่งต้องประสานสอดคล้องกัน ได้แก่ Planning : การวางแผน, Organizing : การจัดองค์กร, Commanding : การบังคับบัญชาหรือสั่งการ, Coordinating : การประสานงาน และ Controlling : การควบคุม

บทสรุป

ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ปัจจุบันการประกอบธุรกิจมีหลากหลายรูปแบบที่ไม่ใช่แค่เรื่องระบบโรงงานและอุตสาหกรรมแต่เพียงอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อน แต่ถึงอย่างนั้นทรัพยากรบุคคลก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญกับการทำงานของทุกระบบและทุกองค์กรเสมอไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ตาม ซึ่งการบริหารทรัพยากรบุคคลอาจต่างกันไปตามลักษณะธุรกิจหรือสไตล์ของแต่ละองค์กร แต่ท้ายที่สุดแล้วทุกองค์กรต่างก็มีจุดประสงค์หลักเดียวกันคือต้องการขับเคลื่อนให้องค์กรเดินหน้าที่สุดและประกอบธุรกิจให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตามยังมีหลักการบริหารจัดการอีกมากมายที่เกิดขึ้นบนโลกนี้ ตั้งแต่หลักการของนักทฤษฎียุคเก่าไปจนถึงกลยุทธ์ของนักวิชาการ ตลอดจนนักบริหารยุคใหม่ หลายหลักการในอดีตยังคงนำมาใช้ได้ผลดีจนถึงยุคปัจจุบัน หรือบางองค์กรเองต่างก็สร้างสรรค์ หลักการบริหารของตัวเองขึ้นมาใหม่ให้มีความเฉพาะตัว ขณะที่หลายองค์กรอาจผสมผสานหลักการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาใช้ร่วมกันก็มี อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นหลักการไหน หากองค์กร เลือกหลักการบริหารจัดการมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับขนาดและลักษณะองค์กรของตน ก็อาจทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้เช่นกัน

๒. ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC (Planning Organizing Commanding Coordination Controlling) และหลักการในการบริหารจัดการ (Principles of Management) ตามแนวคิดของ HENRI FAYOL

๒.๑ ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC

เน้นการบริหารจัดการรอบด้านและครอบคลุม ตั้งแต่การวางแผน, การปฏิบัติการ, การจัดโครงสร้างองค์กร ไปจนถึงการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้ หัวใจสำคัญที่หลักการบริหารจัดการของ อองรี ฟาโยล (Henri Fayol) เน้นย้ำอยู่เสมอก็คือ “ความเป็นเอกภาพ (Unity)” ตั้งแต่การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีทิศทางเดียวกัน ไปจนถึงมีความสามัคคีกันมุ่งไปสู่ความสำเร็จ โดยมีหลักการที่สำคัญ ๕ ประการคือ

๒.๑.๑ P – Planning : การวางแผน คือ การกำหนดแผนปฏิบัติการหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ ให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เป็นแนวทางที่วางไว้สำหรับการทำงานในอนาคต ซึ่งการวางแผนนี้จะเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์บวกกับจินตนาการในการบริหารจัดการที่คาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งจะถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการการทำงานและเป้าหมายที่จะต้องบรรลุสู่ความสำเร็จ

๒.๑.๒ O – Organizing : การจัดองค์กร คือ การกำหนดตำแหน่งงาน ภาระ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนคน ให้ครอบคลุมการทำงานครบทุกกระบวนการ รวมถึงการจัดโครงสร้าง ตำแหน่ง โครงสร้างองค์กร เพื่อจัดลำดับการบริหารและสั่งการด้วย หากองค์กรมีการจัดการองค์กรที่เป็นระบบระเบียบ แบ่งงานชัดเจน ไม่ทับซ้อน มีหน้าที่ครบ มีปริมาณคนพอกับที่ต้องการ ย่อมทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และโอกาสบรรลุผลสำเร็จที่สูง

๒.๑.๓. C – Commanding : การบังคับบัญชาสั่งการ คือ การจัดองค์กรตลอดจนจัดโครงสร้างการทำงานนั้นจะทำให้เราเห็นสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เห็นลำดับความสำคัญ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ เพราะการทำงานหม่อมมากจำเป็นต้องมีผู้บังคับบัญชาเพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มีคนคอยควบคุมสั่งการ ดูแลพร้อม ตลอดจนสอดส่องปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขให้ไวที่สุด ข้อดีในการมีอำนาจสั่งการ อีกอย่างก็คือช่วยให้เกิดการตัดสินใจอย่างทันท่วงที ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจจะต้องสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และตัดสินใจได้เฉียบขาด ว่องไว ตลอดจนมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนด้วย และผู้บังคับบัญชาที่ดียังสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เข้าใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ รวมถึงอยู่ข้างๆ ในยามที่เกิดวิกฤติ

๒.๑.๔. C – Coordination : การประสานงาน คือภาระหน้าที่ในการเชื่อมโยงงานเดียวกัน อำนาจให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้ ทุกอย่างหากขาดการประสานงานที่ดีก็อาจทำให้เกิดความล้มเหลวได้ เมื่อมีการแบ่งโครงสร้างตลอดจนมอบหมายงานให้กับแต่ละส่วนชัดเจน แล้วการประสานงานให้เกิดการทำงานที่ดีที่สุดนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะแต่ละส่วนต้องทำงานสอดประสานกันเพื่อผลสำเร็จเดียวกันนั่นเอง การประสานงานที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลต่อบุคคล หัวหน้างานต่อลูกน้อง แผนกต่อแผนก ไปจนถึงผู้บริหารต่อทุกหน่วยงานในองค์กร

๒.๑.๕ C – Controlling : การควบคุม คือ การกำกับตลอดจนบริหารจัดการทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ ประครองการดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด ทั้งในเรื่องของกรอบ

๑๐

เวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น การควบคุมนี้ ยังรวมไปถึงการบริหารที่ไม่ใช่ทรัพยากรบุคคลอีกด้วย แต่รวมถึงทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบ เครื่องจักร ผลผลิตที่ได้ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงานทั้งหมดด้วย เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่สุด

๒.๒ หลักการในการบริหารจัดการ (Principles of Management) ตามแนวคิดของ อองรี ฟาโยล (Henri Fayol)

๒.๒.๑ การแบ่งหน้าที่และการทำงาน (Division of Work) การวางโครงสร้างองค์กรตลอดจนการทำงานจะทำให้เราเห็นหน้าที่และการทำงานของแต่ละคนในองค์กรได้ชัดเจน นั้นนำมาซึ่งการแบ่งงานให้ส่วนต่างๆ ทำได้อย่างครบถ้วนอีกด้วย การแบ่งงานกันทำนั้นควรแบ่งตามทักษะและความชำนาญของแต่ละคน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๒.๒.๒ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority & Responsibility) การปฏิบัติงานที่ดีเมื่อได้รับอำนาจหน้าที่ในการทำงานแล้วต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำด้วย การตัดสินใจ ออกคำสั่งบริหารจัดการ จะต้องสามารถรับผิดชอบต่อการกระทำของตนตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒.๓ ระเบียบวินัย (Discipline) การทำงานหม่อมมากนั้นจำเป็นต้องมีระเบียบวินัยในการทำงาน หากทุกคน ทุกตำแหน่ง ทำงานอย่างมีระเบียบวินัย นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ แล้ว ยังทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จได้อย่างง่ายดาย ระเบียบวินัยเป็นกรอบข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกัน

เคารพเชื่อฟัง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ระเบียบวินัยควรบังคับจากบนลงล่าง มีหลักการที่ชัดเจน และมีบทลงโทษไว้รองรับผู้ที่ฝ่าฝืนด้วย แต่ก็ควรลงโทษตามเหตุผล ตลอดจนมีความเป็นธรรม ระเบียบวินัยยังหมายถึงการทำงานร่วมกันอย่างตรงไปตรงมา ชัดเจน ไม่เอื้อประโยชน์ฝ่ายใด ผู้บังคับบัญชาควรปฏิบัติตามระเบียบวินัยให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

๒.๒.๔ เอกภาพแห่งการบังคับบัญชา (Unity of Command) การมีหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพที่สุดนั้นจำเป็นจะต้องมีเพียงคนเดียว เพื่อมีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งการ และส่งผลให้การตัดสินใจสามารถทำให้ปฏิบัติการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ การมีผู้บังคับบัญชาหลายคนนั้นจะทำให้เกิดการสับสนใจการสั่งการไปจนถึงการปฏิบัติงาน และอาจทำให้เกิดการตัดสินใจที่ช้าได้เนื่องจากมอดิตสรูปอีกครั้ง การมีผู้บังคับบัญชาหลายคนยังอาจทำให้เกิดการขัดแย้งได้ง่ายอีกด้วย

๒.๒.๕ เอกภาพของทิศทางการดำเนินงาน (Unity of Direction) การทำงานควรมีแผนงานหลักเพียงแผนงานเดียว อาจมีแผนสำรองไว้รองรับแต่ก็ควรยึดตามแผนงานหลักเป็นอันดับแรกก่อน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนใจการทำงาน มีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน แล้วการทำงานที่เป็นกลุ่ม หน่วยงาน หรือแม้แต่องค์กร สิ่งสำคัญคือการมีเป้าหมายร่วมกัน การที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันจะทำให้ทุกคนเห็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีหลักยึด มีเส้นทางเดินที่ไปสู่ทิศทางเดียวกัน และมีแรงผลักดันร่วมกันในการก้าวไปสู่จุดหมาย ทำให้แผนงานประสบผลสำเร็จได้ง่ายและมีพลัง

๒.๒.๖ ผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองกว่าประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interest) คุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรยึดถือในการทำงาน ควรยึดถือประโยชน์ขององค์กร ประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว ทั้งนี้ควรอยู่บนบรรทัดฐานแห่งความยุติธรรม ความถูกต้อง ความเหมาะสมด้วย หลักบริหารข้อนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของอริสโตเติลที่ว่า ส่วนรวมคือผลรวม

๑๑

จากส่วนย่อย (the whole is the sum of its parts) บุคคลแต่ละคนจึงควรยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ใหญ่กว่า หากส่วนรวมอยู่ไม่ได้ ตัวเขาก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน

๒.๒.๗ การให้ผลประโยชน์ตลอดจนค่าตอบแทน (Remuneration) เน้นอนว่าการทำงานนั้นย่อมมีการจ้างงาน องค์กรควรมีการคำนวณผลตอบแทนที่เหมาะสม ยุติธรรม ที่สำคัญต้องได้รับความเห็นชอบตลอดจนพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง การให้ผลประโยชน์ตอบแทนยังควรปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เหมาะสมอีกด้วย อย่างกรณีที่องค์กรสามารถประกอบการได้ผลกำไรที่มากขึ้น ก็ควรปันผลตอบแทนให้ลูกจ้างมากขึ้นตาม เป็นต้น ในส่วนของเรื่องค่าตอบแทนนั้นอาจไม่ใช่การจ่ายในรูปแบบเงินเสมอไป ยังรวมถึงค่าตอบแทนในรูปแบบอื่นๆ อาทิ ของรางวัล สวัสดิการ ผลประโยชน์รูปแบบอื่น การฝึกอบรม ตลอดจนการยกย่องเชิดชูซึ่งสามารถสร้างความพอใจให้พนักงานได้อีกด้วย

๒.๒.๘ สมดุลของการรวมและกระจายอำนาจ (The Degree of Centralization) การรวมอำนาจไว้ศูนย์กลางนั้นจะง่ายต่อการควบคุมสั่งการ และทันทั่วทั้งที่ ตัดสินใจได้ฉับไว ศูนย์รวมอำนาจความเป็นจุดเดียวและอาจมีการกระจายอำนาจลดหลั่นไปยังส่วนต่างๆ แต่ต้องมีลำดับความสำคัญที่แตกต่างและมีอำนาจที่แตกต่างกันด้วย เพื่อการควบคุมที่เป็นระบบและง่ายต่อการปฏิบัติงาน

๒.๒.๙ สายการบังคับบัญชา (Scalar chain) การวางสายงานจะทำให้เราเห็นอำนาจการบังคับบัญชา ตลอดจนระดับขั้นของการบริหารงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความสั่นไหวตลอดจนกระบวนการทำงานที่เป็นระบบระเบียบ บริหารจัดการได้ง่าย แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ทั้งยังช่วยให้เกิดระเบียบในการสื่อสาร การส่งต่อข้อมูล รวมถึงการจัดการเนื้อหาของการสื่อสารให้เหมาะสมได้อีกด้วย

๒.๒.๑๐ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความพร้อมในงาน (Order) โดยหลักการทำงานหากอยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อยก็จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้สะดวกและง่ายดายขึ้น บริหารจัดการได้อย่างไม่ติดขัด และดำเนินตามมาตรฐานได้อย่างราบรื่น ทุกคนควรเคารพระเบียบวินัยขององค์กรและปฏิบัติให้เกิดความเรียบร้อยเหมาะสม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยนี้ยัง

สะท้อนถึงความรับผิดชอบอย่างรอบด้าน ไม่สะเพร่า เอาใจใส่ ตลอดจนใส่ใจรายละเอียดในการทำงานอีกด้วย ซึ่งนั่นจะทำให้ผลงานออกมาดี และส่งเสริมให้องค์กรประสบความสำเร็จ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยนี้ยังหมายถึงเรื่องสถานที่ทำงาน สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดระเบียบทั้งองค์กร ให้มีความพร้อม สะอาด นำทำงาน และอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมด้วย

๒.๒.๑๑ ความเสมอภาค (equity) องค์กรควรให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ในที่นี้หมายถึงความเสมอภาคในฐานะที่เป็นมนุษย์เฉกเช่นเดียวกัน ควรได้รับสิทธิและการปฏิบัติที่มีมนุษยธรรม ไม่กดขี่ข่มเหงรังแก หรือทำร้ายให้เกิดความเสียหายใดๆ ควรมีความเอื้ออารีย์ต่อกัน เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

๒.๒.๑๒ เสถียรภาพในการทำงาน (Stability of Tenure of Personnel) การทำงานที่มีเสถียรภาพจะทำให้พนักงานอุ่นใจในการทำงาน ไม่กังวล และเต็มที่กับการทำงาน หากองค์กรเอื้ออำนาจให้เกิดการย้ายงานที่ง่าย หรือองค์กรไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจนที่มีผลทำให้พนักงานต้องออกจากงาน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบนี้ย่อมส่งผลเสียต่อการทำงานได้เช่นกัน เมื่อพนักงานขาดเสถียรภาพในการทำงาน ก็ย่อมทำให้องค์กรไม่มีเสถียรภาพตามไปด้วย นอกจากนี้จะทำให้การทำงานสะดุดไม่ราบรื่นแล้วยังลดความ

๑๒

น่าเชื่อถือขององค์กรได้อีกต่างหาก สิ่งที่องค์กรควรบริหารจัดการก็คือทำให้พนักงานรู้สึกว่ามีความมั่นคงในการทำงาน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีความสุขกับการทำงาน รวมถึงให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อลดอัตราการเข้าออกของพนักงานให้ต่ำลง และสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นกับองค์กรได้

๒.๒.๑๓ เสรีภาพในการนำเสนอสิ่งใหม่ (Initiative) พนักงานควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอสิ่งใหม่ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดอุปนิสัยคิดริเริ่มอันเป็นพื้นฐานที่ดีของการทำงานไม่ว่าจะลักษณะใดหรือสายอาชีพใดก็ตาม ซึ่งนี่คือจุดแข็งขององค์กรได้เลยทีเดียว องค์กรควรส่งเสริมให้มีการแสดงออก เปิดโอกาสให้พนักงานได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนเสนอแนวความคิดใหม่ๆ รวมถึงเสนอแนะด้านการทำงาน ปัญหาที่พบ ตลอดจนแนวทางที่ควรแก้ไขปรับปรุง นั่นยังจะทำให้พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรด้วย และการเปิดโอกาสให้พนักงานได้เสนอแนวความคิดใหม่ๆ อาจทำให้องค์กรได้วิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ ตลอดจนเป็นแนวทางในการผลิตผลผลิตใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรขึ้นได้

๒.๒.๑๔ ความเข้าใจและการไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Esprit de corps) หลักการบริหารข้อนี้ นำมาจากหลักการการทหารของกองทัพฝรั่งเศสที่แปลความได้ว่า “สามัคคีคือพลัง” นั่นเอง องค์กรควรทำงานอย่างสอดประสานกันด้วยดี เพื่อผลลัพธ์ขององค์กรที่ยอดเยี่ยมที่สุด พนักงานทุกคนต้องทำงานอย่างเป็นส่วนหนึ่งส่วนเดียวกัน และมีความเป็นทีม ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ตลอดจนรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ก้าวไปสู่จุดที่ประสบความสำเร็จร่วมกัน

บทสรุป

ทฤษฎี POCCC ของ อองรี ฟาโยล (Henri Fayol) เป็นแนวคิดการบริหารจัดการเชิงปฏิบัติการ ที่คิดค้นขึ้นเพื่อรองรับการทำงานกับคนหมู่มาก หลักการนี้ก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้ตามลักษณะองค์กรอีกด้วย ทำให้การบริหารจัดการเป็นระบบ ระเบียบ และปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้องค์กรมีศักยภาพ และประกอบกิจการได้อย่างประสบความสำเร็จ เป็นหลักการที่สำคัญที่ครอบคลุมรายละเอียดทุกกระบวนการ ตั้งแต่เรื่องของวางแผน, การปฏิบัติการ, การให้อำนาจ, การจัดสรรกำลังคน, การสร้างความยุติธรรม, การส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม, ไปจนกระทั่งการดูแลเรื่องอัตราจ้างที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ครบองค์ ครบกระบวนการ และทุกคนทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันหมด สิ่งสำคัญอีกอย่างของหลักการคือการที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีมุ่งเน้นไปยังการบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ตลอดจนการบริหารจัดการสถานที่ และระบบระเบียบการทำงานให้เหมาะสม

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับต่างๆ พร้อมทั้งกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่สำคัญสำหรับรับผิดชอบงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีมาตราที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ มาตรา ๖ ใหม้คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.”

๑๓

ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๑ และ ๒ ตามลำดับ และมีปลัดกระทรวงทุกกระทรวง ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการ และมีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการและเลขานุการ

๑.๒ มาตรา ๗ ให กปภ.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๑.๒.๒ พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

ตามมาตรา ๑๑ (๑) กอนเสนอคณะรัฐมนตรี

๑.๒.๓ บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องของใหม่มีประสิทธิภาพ

๑.๒.๔ ใ้คำแนะนําปรึกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๒.๕ วางระเบียบเกี่ยวกับคาตอบแทน คาทดแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๑.๒.๖ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๑.๓ มาตรา ๑๑ ใ้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี

๑.๓.๒ จัดใ้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใหม่มีประสิทธิภาพ

๑.๓.๓ ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ใ้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และใ้การสงเคราะห์ เบื้องตนแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับภัยอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย

๑.๓.๔ แนะนำ ใ้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน

๑.๓.๕ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ

๑.๓.๖ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี กปภ.ช. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๑.๔ มาตรา ๑๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๑ (๑) อย่างน้อย

ต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ แนวทาง มาตรการ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทา

๑๔

สาธารณภัย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๑.๔.๒ แนวทางและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาหน้าและระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุข และการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณสุขโรค

๑.๔.๓ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดำเนินการตาม (๑) และ (๒) และวิธีการให้ใดมาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว

๑.๔.๔ แนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้และจัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกบุคลากรและประชาชน

๑.๔.๕ แนวทางในการซ่อมแซม บูรณะ พนฟู และให้ความช่วยเหลือประชาชน ภายหลังที่สาธารณภัยสิ้นสุด

๑.๕ มาตรา ๑๔ ให้อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นผู้อำนวยการกลาง มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจควบคุมและกำกับปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร ใต้ที่ราชอาณาจักร

๑.๖ มาตรา ๑๕ ให้อธิบดีราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด

๑.๗ มาตรา ๑๙ ให้นายอำเภอเป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมาย ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัคร

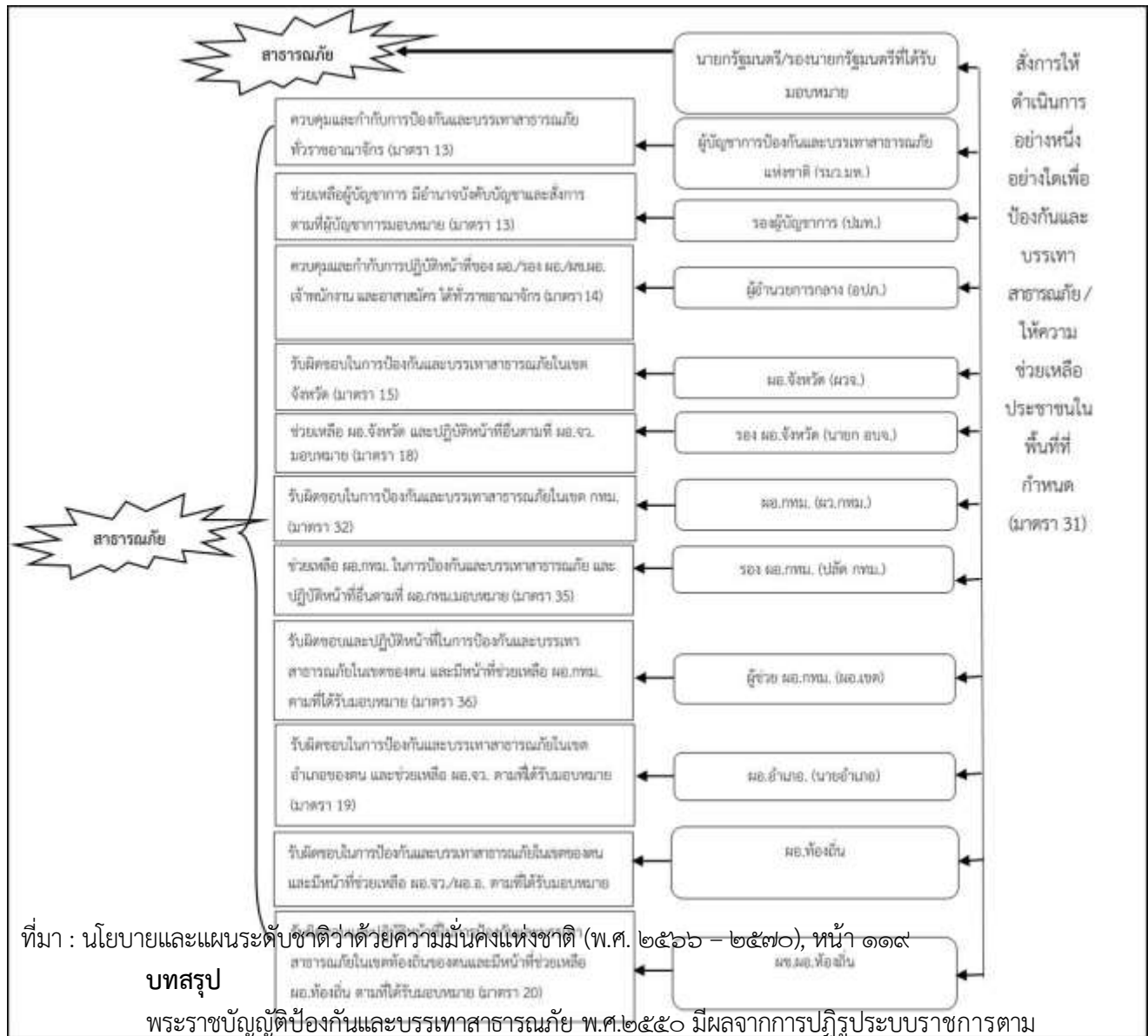
๑.๘ มาตรา ๒๐ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบ ในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๙ มาตรา ๓๑ ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย มีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ที่กำหนด

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ได้กำหนดผู้มีอำนาจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนภาพที่ ๒ - ๔ ดังนี้

๑๕

แผนภาพที่ ๒ - ๑ การกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๕๕ โดย จัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นเป็น สว่นราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา พนฟูสาธารณภัย และ อนุรักษ์ ด้วยการบูรรวมกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน คณะ กรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี มารวมอยู่ใน ความรับผิดชอบของหน่วยงานเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแนวทาง เดียวกัน ตลอดจนเพื่อให้เกิดความเปนเอกภาพในการอำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

๒. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง สถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน นโยบายและแผน ระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙ โดยมีความเชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งให้ความสำคัญกับการวางรากฐานความมั่นคงของประเทศ โดย เริ่มต้นจากหน่วยย่อยของสังคม คือสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา โดยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะภาคประชาชน

๒.๑ ประเด็นที่เกี่ยวข้องตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๒.๑.๑ หมวดประเด็นความมั่นคง เป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบและแนวโน้มความเสียหายสูงต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ รวม ๑๓ นโยบายและแผนความมั่นคงที่สำคัญ คือ นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่มุ่งเน้นการยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และ/หรือเป็นภัยซ้ำซ้อน ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์และยั่งยืน โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การรับรู้และตระหนักรู้ถึงการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วน เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศ ในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย และประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยมุ่งจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐานตามหลักสากล ด้วยการเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินและเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั้งถึงและเป็นธรรม

๒.๑.๒ หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง เป็นประเด็นเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการป้องกันและแก้ไขประเด็นความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีนโยบายและแผนความมั่นคงที่สำคัญคือ นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหาร จัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ ที่มุ่งเน้นให้พัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกัน และตอบสนองต่อภัยคุกคาม รวมทั้งบูรณาการทรัพยากรของประเทศเพื่อใช้ในการเผชิญกับวิกฤตการณ์ระดับชาติ โดยทบทวน และพัฒนากลไก การบริหารจัดการ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนาจการ และระดับปฏิบัติ ให้สามารถปฏิบัติการกิจร่วมกัน ได้อย่างประสานสอดคล้องเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤตระดับชาติ ส่งเสริม ความร่วมมือกับต่างประเทศในระดับทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการวิจัยและพัฒนา ร่วมกัน พัฒนาประสิทธิภาพพลโลก ระบบการสั่งการในการประเมินและติดตามสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงในการเข้าสู่ภาวะวิกฤตการณ์ระดับชาติ การแจ้งเตือน ตลอดจนการประสานงานระหว่างหน่วยงานและผู้ปฏิบัติการกิจ โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

๑๗

๒.๒ หมวดประเด็นความมั่นคง ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๒.๑ กลยุทธ์หลักที่ ๑ การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๑.๑ การพัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น และป้องกันความเสี่ยงใหม่ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงภัยซ้ำซ้อน ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ

๒.๒.๑.๒ การพัฒนาระบบคลังข้อมูลความเสี่ยงสาธารณภัยแห่งชาติให้ทันสมัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดยมีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การประสานแลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลร่วมกันด้วยเทคโนโลยี เพื่อนำมาวางแผนตัดสินใจเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงการแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของทุกภาคส่วน

๒.๒.๑.๓ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการรับรู้และตระหนักรู้การจัดการ ความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วน ทั้งมิติการวิเคราะห์ภัยที่อาจเกิดขึ้น ความล่อแหลมในพื้นที่ และประเมินสภาพความเปราะบางที่อาจก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน

๒.๒.๑.๔ การพัฒนาแนวทางการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยในทุก

ระดับ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสากล โดยให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรเข้าพื้นที่ประสบภัย การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณสุขของประเทศ การจัดการพื้นที่ ตามระบบผังเมือง ระบบประกันภัย การฝึกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การอพยพและศูนย์พักพิงชั่วคราว การบริหารความต่อเนื่อง โดยให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการประเมินความเสี่ยงด้วย

๒.๒.๑.๕ การส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน อาสาสมัคร และอื่น ๆ

๒.๒.๑.๖ การส่งเสริม พัฒนา ต่อยอดงานวิจัยและองค์ความรู้ โดยประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการจัดตั้งสถาบันด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและความเป็นมืออาชีพ ให้มีทักษะ ความรู้ และสมรรถนะ ด้านการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย ตลอดจนยกระดับศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ

๒.๒.๑.๗ การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย และการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมให้ครอบคลุมมิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

๒.๒.๒ กลยุทธ์หลักที่ ๒ การจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐานตามหลักสากล

๒.๒.๒.๑ การเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน โดยเร่งกระบวนการประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย การใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) และการใช้วงเงินทศรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ

๑๘

๒.๒.๒.๒ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) ให้เป็นระบบมาตรฐานหลักสากล และหลักธรรมาภิบาล เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัย และการฟื้นฟูบูรณะข้อมูลความเสียหายและความต้องการของประชาชน

๒.๒.๒.๓ การพัฒนาระบบการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่มีแนวโน้มขยายขอบเขตไปสู่การจัดการสาธารณสุขขนาดใหญ่ขึ้นไปให้มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๒.๔ การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม แบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก (Data Analytics and Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) รวมถึงเสริมสร้างความตระหนักรู้และการตอบสนองต่อการแจ้งเตือนภัยของชุมชน และประชาชน

๒.๒.๒.๕ การเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์และการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที และเป็นธรรม

๓. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ – ๒๕๗๐

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔. - ๒๕๗๐ มีเป้าหมาย มุ่งสู่ “การรู้รับ-ปรับตัว-ฟื้นเร็วทั่ว -อย่างยั่งยืน” (Resilience) โดยนำกรอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกรอบแนวคิด ทั้งในและเป้าหมายที่สำคัญต่างประเทศ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๓.๑ เป้าหมายสำคัญของนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๓.๑.๑ มุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยด้วยการสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยเข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อนำไปประเมินความเสี่ยง และการใช้

ข้อมูลความเสี่ยงประกอบการวางแผน การลงทุน และการตัดสินใจ อย่างรู้เท่าทันภัย

๓.๑.๒ ส่งเสริมการวิจัยและประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญา โดยการยกระดับศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ

๓.๑.๓ เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศให้ครอบคลุมทุกมิติ

๓.๑.๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งการบูรณาการกับทุกภาคส่วนให้ยกระดับมาตรฐานระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินของประเทศให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการจัดการสาธารณภัยทุกระดับ พร้อมทั้งการบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที และทันต่อเหตุการณ์

๓.๑.๕ พัฒนาระบบการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนโดยจัดให้มีการซ่อมสร้างและฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็วหรือให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม เพื่อลดความเสี่ยงเดิม และป้องกัน ความเสี่ยงใหม่

๓.๒ ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๓.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

มีเป้าหมายเพื่อจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดความเปราะบาง และความอ่อนแอ พร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วน

๑๙

ดำเนินมาตรการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิม และป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ได้แก่

๓.๒.๑.๑ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยทุกระดับ (ระดับชาติ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

๓.๒.๑.๒ การพัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance), การป้องกันและลดผลกระทบจากความเสียหาย (Risk Prevention and Mitigation), การถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Transfer), การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance), การจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan: BCP) และการแจ้งเตือนภัย (Warning) โดยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยและการแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วไปยังพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ตามแผนภาพที่ ๒- ๒ แผนภาพที่ ๒ - ๒ องค์ประกอบหลักระบบการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัย

ที่มา : นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐), หน้า ๘๘

โดยมีแนวทางปฏิบัติการแจ้งเตือนภัย กระบวนการแจ้งเตือนภัย แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ การเฝ้าระวัง ติดตาม วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า การรับมือ และการอพยพ โดยกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับจะกำหนดแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติ รวมทั้งแผนเผชิญเหตุ สำหรับส่วนราชการ หน่วยงาน และ องค์กรเอกชน ในการรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยกำหนดระดับสถานการณ์สาธารณภัย สัญลักษณ์ และสีการแจ้งเตือนภัย ไว้ ๕ ระดับ ตามแผนภาพ ๒ - ๓ แผนภาพที่ ๒ - ๓ ระดับสถานการณ์สาธารณภัย สัญลักษณ์ และสีการแจ้งเตือนภัย

สีแดง	●	หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะอันตรายสูงสุด ให้อพยพผู้คนในสถานที่ปลอดภัยหรือต้องอพยพไปยังสถานที่ปลอดภัย และปฏิบัติตามข้อสั่งการ
สีส้ม	●	หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายสูง เจ้าหน้าที่กำลังควบคุมสถานการณ์ ให้อพยพไปยังสถานที่ปลอดภัย และปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด
สีเหลือง	●	หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย มีแนวโน้มที่สถานการณ์จะรุนแรงมากขึ้น ให้จัดเตรียมความพร้อมหรือสถานการณ์และปฏิบัติตามคำแนะนำ
สีน้ำเงิน	●	หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเฝ้าระวัง ให้ติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด
สีเขียว	●	หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะปกติ ให้ติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ

ที่มา : นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐), หน้า ๑๑๑

๒๐

๓.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการและประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านสาธารณสุข

มีเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างระบบบริหารจัดการ การวิจัยนวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญาให้การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขโดยระบบอัจฉริยะอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการรู้เท่าทันภัยให้กับประชาชน ทุกช่วงวัยอย่างเสมอภาคและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) จากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ๕ กลยุทธ์ ดังนี้

๓.๒.๒.๑ การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านสาธารณสุข เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในภารกิจที่เกี่ยวข้องในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข

๓.๒.๒.๒ การพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข ประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อนำผลงานการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข, การส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ไปสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขตามมาตรฐาน และการส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้ ด้านสาธารณสุข การบรรจุหลักสูตรในภาคการศึกษา และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สาธารณสุขในทุกระดับ

๓.๒.๒.๓ การพัฒนาการสื่อสารความเสี่ยงจากสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการพัฒนาและสร้างรูปแบบการสื่อสารความเสี่ยงจากสาธารณสุขสู่สาธารณะที่มีความรวดเร็ว ครอบคลุม ทันต่อสถานการณ์, การพัฒนาการระบบเตือนภัยแบบครบวงจร (End – to – End Early Warning System) ที่สามารถแจ้งเตือนภัยที่หลากหลายประเภทภัย (Multi-Hazard) นำไปสู่การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า รวมถึงข่าวสารข้อมูลที่มีความแม่นยำตรงเป้าหมายทุกกลุ่ม

๓.๒.๒.๔ การส่งเสริมการลงทุนด้าน การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขแบบมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๓.๒.๒.๕ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข ประกอบด้วย การพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาคประชาชน อาสาสมัคร และอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่รัฐ, การเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการสาธารณสุขแก่ชุมชน และการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนทุกขั้นตอนของการจัดการสาธารณสุข โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง, การแสวงหาทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการแสวงหาแกนนำเครือข่าย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพชุมชน หรือเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขภายใต้กรอบแนวคิด “รู้รับ-ปรับตัว-ฟื้นเร็วทั่ว –อย่างยั่งยืน (Resilience)

๓.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศ

ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

มีเป้าประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนัก และเข้าร่วมเป็นส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยอย่างยั่งยืน รวมทั้งยกระดับมาตรฐานการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจนการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอย่างมีเอกภาพ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ดังนี้

๒๑

๓.๒.๓.๑ การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยระหว่างประเทศ ทั้งในกรอบระดับโลก , ระดับภูมิภาคอาเซียน และระดับอนุภูมิภาค

๓.๒.๓.๒ การพัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพ มีเป้าหมายในการจัดทำมาตรฐานแผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการรับและการให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมสอดคล้องกับกฎหมายและกฎระเบียบของประเทศไทย และระหว่างประเทศ ตลอดจนกรอบการปฏิบัติต่างๆ ของสากลที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ แนวทางปฏิบัติ “การรับ – ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศ การจัดทำมาตรฐานแผนปฏิบัติการ คู่มือและขั้นตอน การรับ-ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศ เมื่อเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง รวมถึง การฝึกการให้ความช่วยเหลือ

๓.๒.๓.๓ การยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม ด้วยการพัฒนา ระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ณ จุดเดียว (National Single Window: NSW) , การเชื่อมโยงระบบ NSW เข้ากับคลังข้อมูลสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อให้สามารถติดตาม (Tracing) การจัดเก็บสิ่งของสำรองจ่าย การจัดสรรและการแจกจ่ายสิ่งของ, การมีระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่สามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนการดำเนินงานของ ACDM และ AHA Centre รวมทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการคลังสิ่งของช่วยเหลือระบบโลจิสติกส์ เพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติฉุกเฉินของอาเซียน (Disaster Emergency Logistics System for ASEAN: DELSA) ที่ใช้ประเทศไทย เป็นสถานที่กระจายสิ่งของช่วยเหลือไปยังประเทศที่ประสบภัย ในภูมิภาคอาเซียน

๓.๒.๓.๔ การส่งเสริมความเป็นประเทศที่มีบทบาทนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย การส่งเสริมและพัฒนาการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ทั้งภายในและระหว่างประเทศตามมาตรฐานตามหลักสากล, การสนับสนุนความเป็นหุ้นส่วนทางวิชาการ และการจัดโครงการศึกษาวิจัย ฝึกอบรมและศึกษาด้านการพัฒนาตามมาตรฐานการ ลดความเสี่ยงจากงานสาธารณภัยร่วมกับนานาชาติ

๓.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ

เป็นการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การปฏิบัติการเผชิญเหตุเพื่อบรรเทาความรุนแรงของสาธารณภัย โดยยึดถือการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับแรก รวมทั้งการรักษาขวัญ สร้างความ มั่นใจ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระเบียบของเจ้าหน้าที่และประชาชน ด้วยการนำระบบการบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) มาใช้ ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ดังนี้

๓.๒.๔.๑ การพัฒนามาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉินอย่างมีเอกภาพ ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรปฏิบัติจัดการในภาวะฉุกเฉิน โดยเรียกชื่อว่า “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ/ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (Emergency Operation Center: EOC) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก กำกับ วิเคราะห์ ประเมิน และประสานการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน อย่าง บูรณาการ และให้มีเอกภาพ โดยมีองค์ประกอบและ โครงสร้างที่เป็นมาตรฐานและสามารถยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตามแผนภาพที่ ๒ – ๔

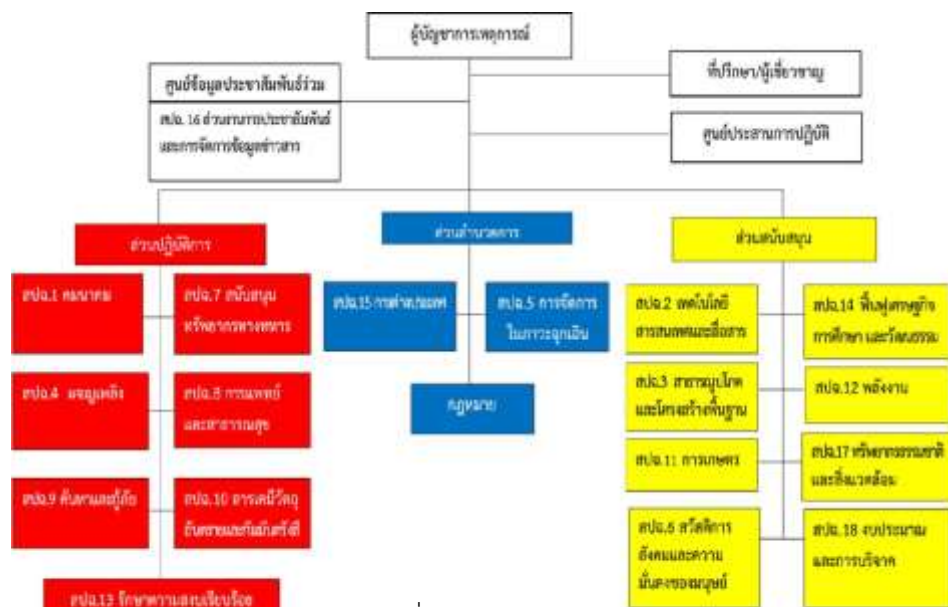
แผนภาพที่ ๒ - ๕ การจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (EmergencyOperation Center : EOC)

ที่มา : นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐), หน้า ๑๑๖

๓.๒.๔.๒ การพัฒนาระบบและเครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ โดยการ จัดระบบการติดต่อสื่อสารและโทรคมนาคมที่สามารถใช้ได้ภาวะฉุกเฉิน, การจัดระบบข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นให้ทุกภาคส่วนรับรู้ และเข้าใจ ในสถานการณ์ (Situation Awareness) โดย จัดตั้งศูนย์ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ร่วม (Joint Information Center: JIC) ในภาวะฉุกเฉิน, การบัญชาการเหตุการณ์ โดยใช้ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) และแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุน การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน หรือ สปฉ. (Emergency Support Function : ESF) เป็นเครื่องมือ สนับสนุนภารกิจ ของ บกปภ.ช. ที่เป็นกลุ่มของส่วนงาน (Functions) มาประสานการปฏิบัติร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน

แผนภาพที่ ๒ - ๕ โครงสร้างกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติที่มีการสถาปนา สปฉ. เต็มรูปแบบ

ที่มา : นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐), หน้า ๑๓๕
หมวดหมู่ : ส่วนบรรเทาสาธารณภัยในสถานการณ์

๓.๒.๔.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์ โดยการขอใช้เงินทศรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทศรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๖๒, การประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ (Damage and Need Assessment: DANA), การรับบริจาค,

การรายงานข้อมูล ข่าวสารกรณีเกิดสาธารณภัย ทั้งด้านสถานการณ์สาธารณภัย การปฏิบัติการระงับ บรรเทาสาธารณภัย ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านอื่น ๆ และการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวตามมาตรฐาน โดยสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้แก่ผู้ประสบภัยได้อย่างพอเพียง

๓.๒.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

มีเป้าประสงค์เพื่อฟื้นฟูให้ผู้ประสบภัยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างรวดเร็วทั่วถึง ต่อเนื่อง เป็นธรรม สอดรับกับความจำเป็นในการให้ความช่วยเหลือสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้ตามปกติ รวมทั้งฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัย ให้มีการซ่อมสร้าง และฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็วหรือให้ดีกว่า และปลอดภัยกว่าเดิม ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์

๓.๒.๕.๑ การพัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงเพื่อการฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย ให้ดีกว่าเดิม ด้วยการสำรวจระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ จนถึงระดับครัวเรือน รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลการสำรวจความเสียหายเพื่อเป็นข้อมูลในการฟื้นฟู และประเมินความต้องการ และจำเป็นในการฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย, การจัดทำมาตรฐานแบบประเมินความต้องการหลังเกิดสาธารณภัย ด้วยการจัดทำข้อมูลฐาน (Baseline Data & Information) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการประมาณการมูลค่าความเสียหาย ความสูญเสีย และผลกระทบอื่นๆ, การประเมินความเสียหายและความสูญเสีย (Damage and Loss Assessment: DALA) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากสาธารณภัยในพื้นที่ ประกอบด้วย ความเสียหาย (Damage) ของสาธารณูปโภค และทรัพย์สินต่าง ๆ และความสูญเสีย (Loss) เป็นความเสียหายเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจ

๓.๒.๕.๒ การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการด้านการฟื้นฟู ทางด้านสุขภาวะของผู้ประสบภัย สภาพทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

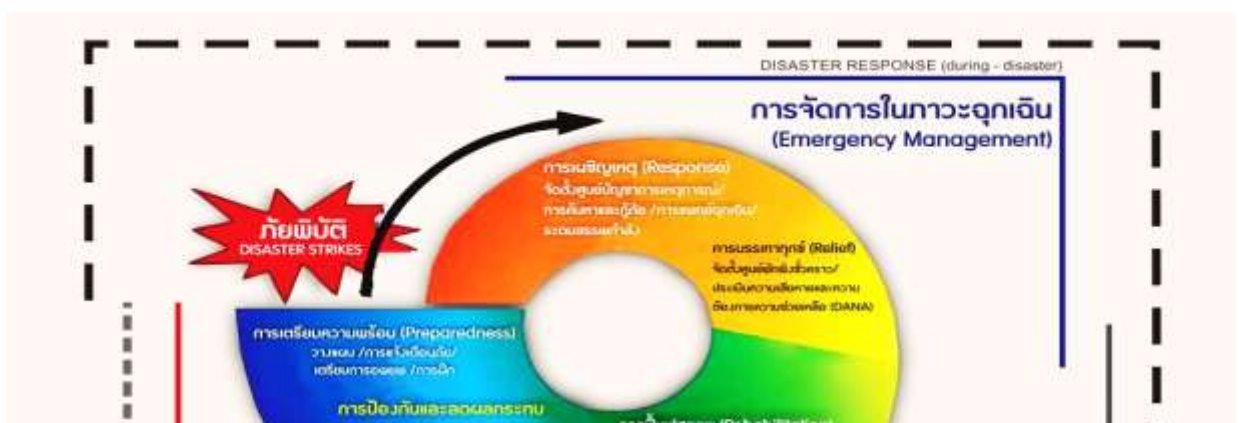
๓.๒.๕.๓ การเสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) ด้วยการวางแผนสนับสนุนการฟื้นฟูที่อยู่อาศัย การบริการด้านสุขภาพ และการบริการสังคม การพัฒนาศักยภาพชุมชนโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมรับมือ และฟื้นกลับอย่างรวดเร็ว

๓.๓ หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๓.๓.๑ วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นการจัดการสาธารณภัยแบบองค์รวม (Holistic Approach) เพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การป้องกัน และ ลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และ การบรรเทาทุกข์ ตลอดจนการฟื้นฟู ซึ่งการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาเกิดสาธารณภัย อาจมีความคาบเกี่ยวกัน (Overlap) รวมทั้ง ระยะเวลาในการดำเนินการ ขึ้นอยู่กับความรุนแรง ของภัย เป็นสำคัญ

แผนภาพที่ ๒ - ๖ วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management: DRM) เพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน (Resilience)

ที่มา : TorqAid disaster risk management framewor: seven ey diagrams., online ,2016

๓.๓.๒ กลไกการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

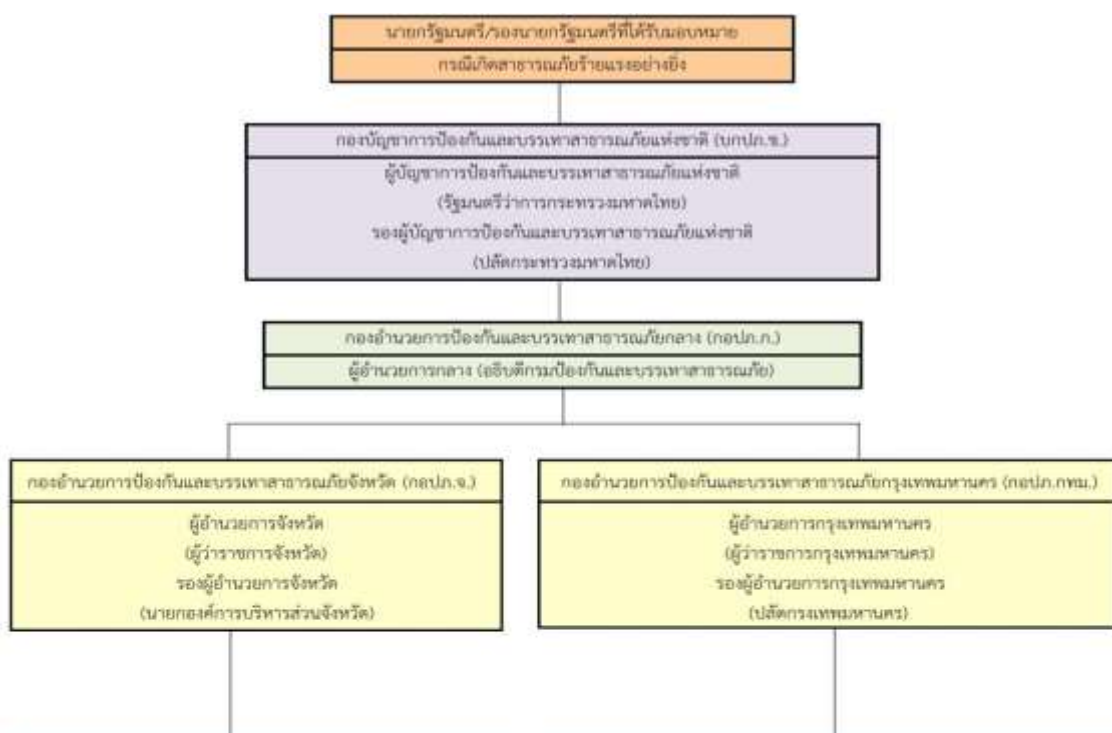
๓.๓.๒.๑ ระดับนโยบาย ประกอบด้วย คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.), คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ (กปอ.) และคณะกรรมการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (กภช.)

๓.๓.๒.๒ ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช) , กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.), กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.), กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล (กอปภ.ทน./ทม./ทต.), กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบล (กอปภ.อบต.), กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร (กอปภ.กทม.), กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานเขต (กอปภ.สนข.), กองอำนาจการ ป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยเมืองพัทยา (กอปภ.เมืองพัทยา)

เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัย องค์กรในแต่ละระดับจะปฏิบัติงานตามขั้นตอน พร้อมทั้งจะมีการจัดตั้ง บกปภ.ช./ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ในแต่ละระดับตามแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งองค์กร ปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉินและกลไกการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ตามแผนภาพที่ ๒ - ๗

๒๕

แผนภาพที่ ๒ - ๗ กลไกการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

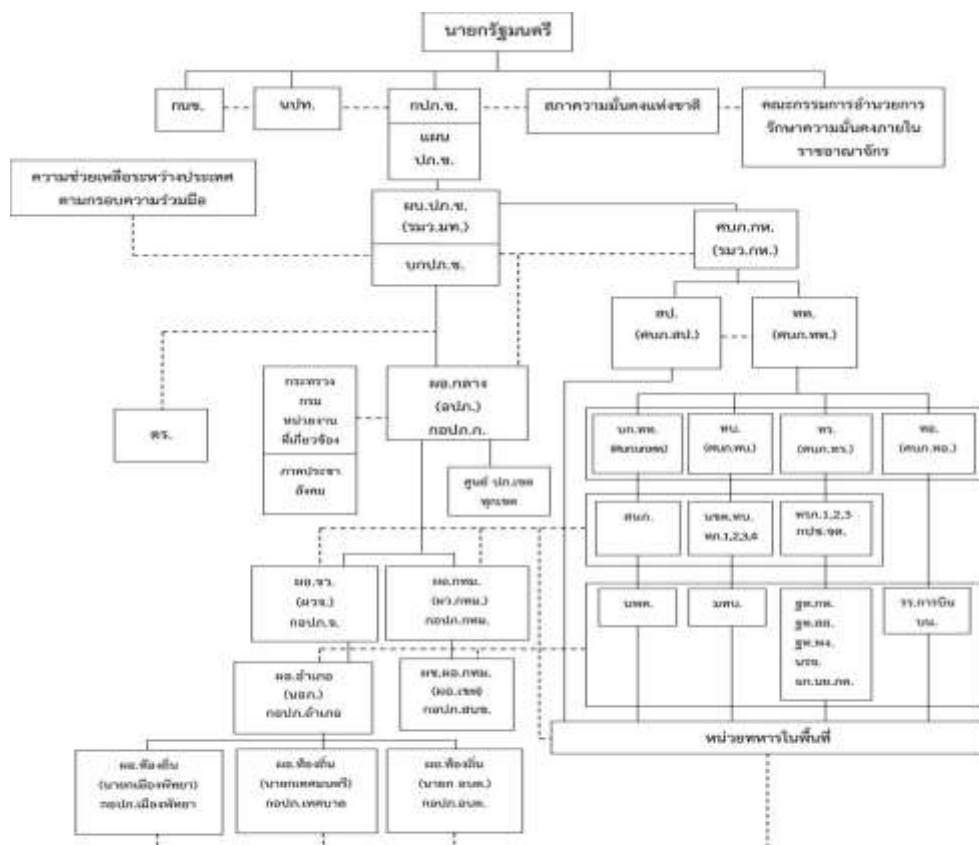
ที่มา : นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐), หน้า ๕๕

๓.๓.๓ บทบาท หน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ ได้กำหนดบทบาท หน้าที่ของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๒๘ หน่วยงาน โดยในส่วนของกระทรวงกลาโหม มีบทบาทหน้าที่ ได้แก่ สนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และการแจ้งเตือนกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับและหน่วยงานพลเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัย กรณีคาดว่า จะเกิดภัย จากการสู้รบหรือภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรม ทั้งนี้ ความเชื่อมโยงการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ แสดงดังแผนภาพที่ ๒ - ๘

๒๖

แผนภาพที่ ๒ - ๘ ความเชื่อมโยงการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

ที่มา : นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐), หน้า ๗๐

สายการบังคับบัญชา

๔. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔

* การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยทหาร ให้เป็นไปตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และหน้าที่ที่มอบแก่หน่วยในระนาบผู้ช่วยราชการจังหวัด

ผู้จัดทำ: แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๖๔ จัดทำขึ้นเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ที่มีเป้าหมายให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข รวมทั้งรองรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของกองทัพในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประเทศ โดยพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมในการปฏิบัติได้ทันเหตุการณ์ มียุทธโศปกรณ์ ยุทธภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอพร้อมสนับสนุนการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรองรับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ในส่วนงานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร ซึ่งกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ

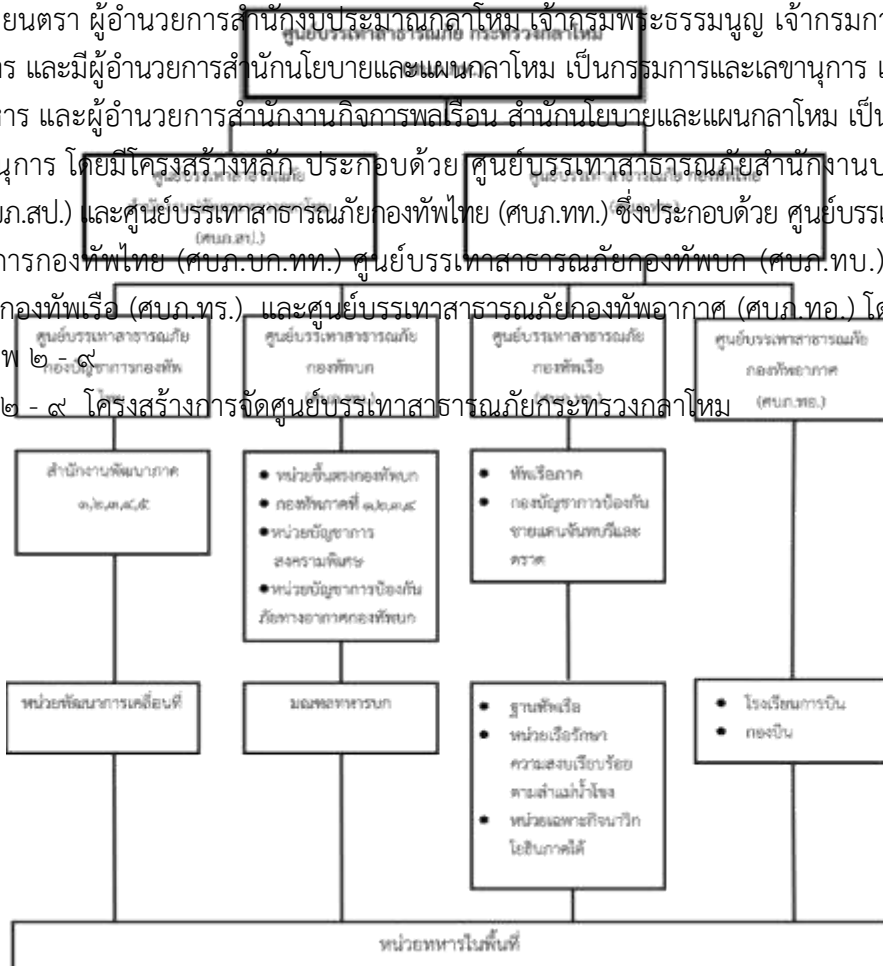
๔.๑ การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม และสนับสนุนการดำเนินงานของ

๒๗

และอุบัติเหตุ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม และสนับสนุนการดำเนินงานของ บก.ภ.ช. เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลจึงจัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) ขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ (ผอ.ศบภ.กท.) และมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฯ นอกจากนี้ ยังมีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เจ้ากรมเสมียนตรา ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณกลาโหม เจ้ากรมพระธรรมนูญ เจ้ากรมการเงินกลาโหม เป็นกรรมการ และมีผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม เป็นกรรมการและเลขานุการ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร และผู้อำนวยการสำนักงานกิจการพลเรือน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โดยมีโครงสร้างหลัก ประกอบด้วย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศบภ.สป.) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (ศบภ.ทท.) ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย (ศบภ.บก.ทท.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ (ศบภ.ทร.) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ศบภ.ทอ.) โดยมีโครงสร้างตามแผนภาพ ๒ - ๙

แผนภาพที่ ๒ - ๙ โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔, หน้า ๖๑

๒๘

๔.๒ หน้าที่และอำนาจของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.)

๔.๒.๑ กำหนดนโยบายและแนวทางของกระทรวงกลาโหม เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทา ภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัย รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

๔.๒.๒ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาลและหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงกลาโหม

๔.๒.๓ ติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ด้านสาธารณภัย และอุบัติภัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่ออำนวยความสะดวกและประสานงานให้ส่วนราชการในกระทรวงกลาโหม ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกและประสานการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องมือและยุทธวิธีของส่วนราชการในกระทรวงกลาโหม

๔.๓ การสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

๔.๓.๑ แนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล เครื่องมือ และยุทธวิธีที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในพื้นที่ต่างๆ สมฤทธิ์ผล และช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยบริเวณที่ตั้งของหน่วยทหารด้วย เพื่อให้ยังคงรักษาขีดความสามารถในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ แม้อย่างที่หน่วยต้องเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ นชต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ ดำเนินการดังนี้

๔.๓.๑.๑ สร้างระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน

๔.๓.๑.๒ มอบหมายผู้แทนกระทรวงกลาโหม ในคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ อำเภอและจังหวัด (ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และกองอำนวยความสะดวกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอและจังหวัด (กปภ.อ./กปภ.จ.) ตามการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยทหาร เพื่อให้เข้าใจลักษณะความเสี่ยงจากสาธารณภัย และสามารถเข้าถึงพื้นที่ในความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดีซึ่งจะทำให้การวางแผน การวิเคราะห์ และการประเมินความเสี่ยงในแต่ละอำเภอและจังหวัด เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓.๑.๓ พัฒนาชุดประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย และชุดประเมินสาธารณภัยให้กับหน่วยทหารในแต่ละระดับตามศักยภาพ ขีดความสามารถและคุณลักษณะของหน่วยเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

๔.๓.๑.๔ การจัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย รวมถึง การจัดทำดัชนีความเสี่ยงและแผนที่เสี่ยงภัยของหน่วย

๔.๓.๒. การพัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๔.๓.๒.๑ การป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัย ดำเนินการในห้วงก่อนเกิดภัย เพื่อลดโอกาสหรือความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยต่างๆ , การสร้างความตระหนักและการมี

ส่วนร่วมในการป้องกันและความเสี่ยงจากสาธารณภัย รวมถึงการออกกฎหมายหรือระเบียบที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๔.๓.๒.๒ การเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัย โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้ขีดความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ให้พร้อมรับมือกับสาธารณภัยแก่กำลังพลและครอบครัวของหน่วยชุมชนทหาร และชุมชนรอบค่าย รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน การเข้าร่วมและสนับสนุนการฝึก การเตรียมการสนับสนุนการอพยพและการจัดตั้งศูนย์พักพิง การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรการเรียนรู้สาธารณภัย การพัฒนาคลังข้อมูลสาธารณภัย การสนับสนุนการจัดตั้งคลังสำรองทรัพยากร และการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่องของหน่วยงาน (Business Continuity Plan : BCP)

๔.๓.๒.๓ การแจ้งเตือนภัยให้เฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ผ่านระบบการแจ้งเตือนภัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งหน่วยงานของกระทรวงกลาโหมที่มีขีดความสามารถ รวมถึงให้หน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงกลาโหม สนับสนุนข้อมูลการแจ้งเตือนภัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดเตรียมและให้การสนับสนุนเครื่องมือยุทธวิธี และช่องทางการติดต่อสื่อสาร สำหรับเชื่อมกับระบบสื่อสารให้เพียงพอและใช้การได้ตลอดเวลา ตลอดจนการใช้สื่อของกองทัพในการสื่อสารประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนให้กับประชาชน ตามระดับการแจ้งเตือนภัยที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยประสานการปฏิบัติหน่วยรับผิดชอบในระดับพื้นที่อย่างใกล้ชิด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแจ้งเตือนประสานแผนการแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น

๔.๓.๓ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวทางปฏิบัติในการลดความเสี่ยง โดย นขต.ศบภ.ภท. และ ศบภ.เหล่าทัพดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างทหารและพลเรือน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคมได้ในทุกระดับ

๔.๓.๔ การพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของแต่ละหน่วยในทุกระดับให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องในภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดสาธารณภัยซึ่งกระทบต่อพื้นที่ที่ตั้งหน่วย

๔.๔ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) มีบทบาทการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมทั้งช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย โดยมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการ โดยมีชั้นการปฏิบัติแบ่งออกเป็น ๔ ชั้นประกอบด้วย

๔.๔.๑ ชั้นเตรียมก่อนการเกิดภัย เป็นชั้นการปฏิบัติในภาวะปกติ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ ชั้นเตรียมการจะเริ่มต้นตั้งแต่วินาทีจนถึงมีการแจ้งเตือนเหตุสาธารณภัยหรือเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นอย่างฉับพลัน

๔.๔.๒ ชั้นก่อนการเกิดภัย เป็นชั้นการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมขั้นสุดท้ายก่อน

การสนับสนุนทรัพยากรทางทหารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแจ้งเตือนภัย อพยพประชาชนไปยังที่ปลอดภัยหรือการปฏิบัติอื่นใด เพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากเหตุสาธารณภัย ทั้งนี้ชั้นก่อนการเกิดภัยจะเริ่มต้นตั้งแต่มิมีการแจ้งเตือนเหตุสาธารณภัยจนถึงเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นหรือเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นอย่างฉับพลัน

๔.๔.๓ ชั้นระหว่างเกิดภัย เป็นชั้นการปฏิบัติสนับสนุนทรัพยากรทางทหารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตามบทบาทหน้าที่ รวมถึงการซ่อมแซมและฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ขั้นต้น เพื่อให้ผู้ประสบภัยดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยและสามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติได้โดยเร็ว ทั้งนี้ ชั้นระหว่างเกิดภัยจะเริ่มต้นตั้งแต่การจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสิ้นสุดเมื่อเหตุสาธารณภัยคลี่คลายลงและถอนกำลังกลับที่ตั้งหน่วย หรือสิ้นสุดระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือตามประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินหรือมีการประกาศยุติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากอหิวาตกโรคป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ตามแต่กรณี

๔.๔.๔ ชั้นหลังการเกิดภัย เป็นชั้นการปฏิบัติสนับสนุนทรัพยากรทางทหารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เกิดความปลอดภัยในการกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยเร็ว เพื่อให้ผู้ประสบสาธารณภัยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย โดยชั้นการปฏิบัตินี้อาจเกิดขึ้นในช่วงท้ายของชั้นระหว่างเกิดภัย ก่อนการยุติประกาศเขตประสบสาธารณภัยและ/หรือการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน จนสิ้นสุดระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือ ตามประกาศยุติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ จากอหิวาตกโรคป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดตามแต่กรณี หรือยุติการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

สำหรับการปฏิบัติต่อจากนี้ จะเป็นขั้นตอนการฟื้นฟูภายหลังภาวะฉุกเฉินสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายพลเรือนเป็นส่วนใหญ่ สำหรับฝ่ายทหารจะเป็นการการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อได้รับการร้องขอและเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการดำเนินการต่างๆ เพื่อปรับสภาพระบบสาธารณสุขปภค การดำรงชีวิต และวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่ประสบภัยให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

๔.๕ แนวทางการประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร

๔.๕.๑ หลักการปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนทหารในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และประชาชนจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้ปลอดภัย ลดการสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สิน โดยการดำเนินการดังกล่าว ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ หลักมนุษยธรรม (Humanity), หลักความเป็นกลาง (Impartiality) และ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Neutrality)

๔.๕.๒ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นความรับผิดชอบและบทบาทนำของส่วนราชการพลเรือน โดยทหารเป็นหน่วยสนับสนุน ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งจะเข้าปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยใน ๒ กรณี คือ เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และ เมื่อได้รับสั่งการจากผู้บังคับบัญชาของทหารในกรณีที่เกิดเหตุจำเป็นและฉุกเฉิน รวมทั้งการสั่งการของรัฐบาล เมื่อ

๓๑

สาธารณภัยที่เกิดขึ้นเป็นภัยระดับ ๔ สำหรับกรณีี่ระดับของการจัดการสาธารณภัย ๓ หรืออยู่ในระดับ ๑ หรือ ๒ หน่วยทหารในพื้นที่ที่ได้รับแบ่งมอบความรับผิดชอบตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม สามารถให้การสนับสนุนโดยการจัดกำลังพล และยุทโธปกรณ์ที่จำเป็นตามขีดความสามารถของหน่วยได้

๔.๕.๓ เสริมสร้างและพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างภาคีเครือข่าย หน่วยงานพลเรือนและทหารที่เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสถาปนาช่องทางการติดต่อสื่อสารและ มอบหมายผู้ประสานงานของหน่วยไว้ตั้งแต่ยามปกติ

๔.๕.๔ สถาปนาช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร การแจ้งเตือนภัย รวมถึงจัดทำบัญชีข้อมูลทรัพยากร และขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงาน

๔.๕.๕ การจัดให้มีภารกิจร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานพลเรือน และทหารในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความเข้าใจในระบบงาน การสื่อสาร

เทคนิค และวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละฝ่ายและปรับเข้าหากันให้เกิดความประสานสอดคล้องกัน

๔.๕.๖ การประสานงานและการปฏิบัติงานในพื้นที่ให้เป็นไปตามกลไกการประสาน และปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ บก.ปภ.ช. และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ นอกจากนี้เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ระหว่างการปฏิบัติงานร่วมกันฝ่ายพลเรือนและทหารอาจพิจารณาร่วมกันจัดตั้ง CMCC หรือCMOC ขึ้นก็ได้

๔.๖ การบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสาร

๔.๖.๑ การบังคับบัญชา

๔.๖.๑.๑ การจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ (สาธารณภัยขนาดเล็ก) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔. - ๒๕๗๐ ได้กำหนดให้ผู้บัญชาการท้องถิ่น ผู้บัญชาการอำเภอ หรือ ผู้ช่วยผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่มีอำนาจควบคุมและสั่งการ สำหรับฝ่ายทหาร ให้ผู้บังคับหน่วยทหาร ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบพื้นที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับอำเภอ ทำหน้าที่เป็นผู้แทนกระทรวงกลาโหม ใน ศบก.อ./ ศบก.สนช. ตามแต่กรณี มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน กำกับดูแล และบูรณาการการใช้ทรัพยากรทางทหารในการบรรเทาสาธารณภัยสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ ศบก.อ. /ศบก.สนช.

๔.๖.๑.๒ การจัดการสาธารณภัยระดับ ๒ (สาธารณภัยขนาดกลาง) มีผู้บัญชาการจังหวัด/กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่มีอำนาจควบคุมและสั่งการ สำหรับฝ่ายทหาร ให้ผู้บังคับหน่วยทหาร ที่ได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบพื้นที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้แทนกระทรวงกลาโหม ใน ศบก.จ/ ศบก.กทม. หรือ ศบก.ส่วนหน้า จ./ศบก.(ส่วนหน้า) กทม. ตามแต่กรณี

๔.๖.๑.๓ การจัดการสาธารณภัยระดับ ๓ (สาธารณภัยขนาดใหญ่) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะ ผบ.ปภ.ช. เป็นผู้ที่มีอำนาจควบคุม สั่งการ และบัญชาการ โดยจะมีการจัดตั้งส่วนงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ขึ้น ใน บก.ปภ.ช. ศบก.กท. โดยสำนักนโยบายและแผนกลาโหม/ ฝ่ายเลขานุการ ศบก.กท จัดผู้แทนกระทรวงกลาโหม เข้าร่วมปฏิบัติงานใน สปฉ. ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติในการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารให้กับ บก.ปภ.ช. เพื่อให้การประสานงานภายใน และระหว่าง สปฉ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรายงานสถานการณ์และข้อสั่งการของ ผบ.ปภ.ช ให้ ผอ.ศบก.กท. ทราบ

๓๒

๔.๖.๑.๔ การจัดการสาธารณภัยระดับ ๔ (สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง) มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่มีอำนาจควบคุม สั่งการให้ถือปฏิบัติและบัญชาการ เช่นเดียวกับการจัดการสาธารณภัยระดับ ๓ โดยให้ ศบก.กท. จะพิจารณามอบหมายผู้แทนกระทรวงกลาโหมใน สปฉ.๗ ของ บก.ปภ.ช. ตามความเหมาะสม และเชิญผู้แทน นขต.ศบก.กท. และศบก.เหล่าทัพ เข้าร่วมปฏิบัติงานและรายงานผลการปฏิบัติให้ กับ ศบก.หน่วยต้นสังกัด และ ศบก.กท. ทราบ

๔.๖.๒ การติดต่อสื่อสาร

๔.๖.๒.๑ ดำเนินการให้มีระบบสื่อสารและโทรคมนาคม ทั้งระบบสื่อสารหลัก และสำรอง ตลอดจนให้บริการฐานข้อมูลด้านสารสนเทศและการสื่อสารให้สามารถใช้การได้ในทุกสถานการณ์

๔.๖.๒.๒ สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสื่อสาร การจัดช่องทางการสื่อสารสำรอง เพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน ตลอดระยะเวลาช่วงที่เกิดภัย แผนภาพที่ ๒ - ๑๐ ผังการติดต่อสื่อสารของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบก.กท.)

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔, หน้า ๖๑

การรายงาน

สถานการณ์ภัย
ใน ๒ ลักษณะ
เตือนหรือเกิด
เกิดขึ้นในพื้นที่
แจ้งเตือนภัย
แจ้งเตือนของ
บรรเทาสา
หน่วยงานที่
พิบัติแต่ละ
หรือระบบภูมิ
การบรรเทาสา

๔.๗

การรายงาน
พิบัติ ดำเนินการ
คือเมื่อมีการแจ้ง
เหตุสาธารณภัย
และเมื่อมีการ
จากระบบการ
กรมป้องกันและ
สาธารณภัย และ
เกี่ยวข้องกับภัย
ประเภท และ/
สารสนเทศ เพื่อ
สาธารณภัยของ

กระทรวงกลาโหมที่จัดทำขึ้น รวมทั้ง ผ่านระบบปฏิบัติการหรือช่องทางการประสานงานที่จัดตั้งขึ้นในทุกรูป มี
แนวทางปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

๔.๗.๑ การรายงานตามห่วงเวลา กำหนดให้มีการรายงาน ดังนี้

๔.๗.๑.๑ กรณีระดับการจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ และ ๒ โดยฝ่ายเลขานุการ

ศบค.กท. ติดตามสถานการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในระยะเวลายันใกล้จากระบบการแจ้งเตือนของกรมป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติแต่ละประเภท และ/หรือระบบภูมิสารสนเทศ
เพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมและจัดทำรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
ทันทีในโอกาสแรก สำหรับการรายงานผลการปฏิบัติประจำวัน โดยจัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติในการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วย ผ่านระบบการรายงานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ภายใน ๒๐๐๐ ของทุกวัน และฝ่ายเลขานุการ ศบค.กท. จัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติประจำวันให้

ผอ.ศบภ.กท. ทราบในวันรุ่งขึ้น และสำเนาให้ นขต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพทราบด้วย

๔.๗.๑.๒ กรณีการจัดการสาธารณภัยระดับ ๓ และ ๔ โดยฝ่ายเลขานุการ ศบภ.กท. ติดตาม สถานการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นโดยใกล้ชิด จากระบบการแจ้งเตือนของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติแต่ละประเภท และ/หรือระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการบรรเทาสาธารณภัย ของกระทรวงกลาโหมที่จัดทำขึ้น รวมถึงสรุปสถานการณ์และขอส่งการกองบัญชาการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ อย่างน้อยวันละ ๒ ครั้งหรือตามสถานการณ์ สำหรับการ รายงานผลการปฏิบัติประจำวัน โดยสรุปรายงานผลการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วย อย่างน้อยวันละ ๑ ครั้งหรือตามห้วงเวลาที่กำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และให้ฝ่ายเลขานุการ ศบภ.กท. จัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติประจำวันให้ ผอ.ศบภ.กท. ทราบในวันรุ่งขึ้น และสำเนาให้ นขต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ ทราบด้วย

๔.๗.๑.๓ การรายงานด่วน ให้รายงานสถานการณ์ด่วนและ/หรือการปฏิบัติที่สำคัญ ให้ผู้บังคับบัญชา ของ ศบภ.กท. จนถึง ผอ.ศบภ.กท.ทราบ โดยทันทีด้วยเครื่องมือสื่อสารที่เร็วที่สุดและ จัดทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรในโอกาสแรก

๔.๘ งบประมาณและการเงิน

๔.๘.๑ งบประมาณรายจ่ายประจำปีของส่วนราชการ ที่ตั้งไว้เพื่อดำเนินงานด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตามภารกิจของหน่วยที่ดำเนินการรองรับยุทธศาสตร์ตามที่กำหนดไว้ใน แผนการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติทั้งในส่วน of หน่วยงานกระทรวง/กรม จังหวัดและกลุ่มจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔.๘.๒ งบกลาง ประกอบด้วย เงินอุดหนุนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงิน ทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๖๒ และเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือ จำเป็นเร่งด่วน

๔.๘.๓ เงินนอกงบประมาณ ได้แก่ เงินบริจาค เงินกองทุน และเงินสนับสนุนในการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยอื่นๆ

เมื่อเกิดสาธารณภัย และได้มีการประกาศเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉินแล้ว และกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้รับการร้องขอ หรือถูกสั่งการให้ปฏิบัติ นขต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ สามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้โดยตรง และดำเนินการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย เงินอุดหนุนราชการฯ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรืองบประมาณที่ได้รับอนุมัติเพิ่มเติมจากคณะรัฐมนตรี ตามที่

๓๔

ทำความเข้าใจกับสำนักงบประมาณ โดยยึดถือปฏิบัติตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

บทสรุป

แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๖๔ จัดทำขึ้นเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่มีเป้าหมาย ให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข รวมทั้งรองรับแผนการ ปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของกองทัพ ในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประเทศ โดยพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อม ในการปฏิบัติได้ทันเหตุการณ์ มียุทธโศปกรณ์ ยุทธภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอ พร้อมสนับสนุน การช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรองรับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ในส่วนงานการสนับสนุน ทรัพยากรทางทหาร ซึ่งกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นเอกสารวิจัยส่วนบุคคล และบทความทางวิชาการ โดยแต่ละงานวิจัยและบทความทางวิชาการ มีสาระสำคัญดังนี้

สุชาติ สุทธิพล (๒๕๕๗ - ๒๕๕๘) การบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินกรณีเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ได้สรุปผลการวิจัยว่า การบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินกรณีเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ กองทัพ มีการเตรียมการและมีระบบการบริหารจัดการทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในและส่วนราชการภายนอก ในระดับดี แต่พบว่ายังมีปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านกำลังพล งบประมาณ ยุทธโธปกรณ์ และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การป้องกันบรรเทาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ จะดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ในทุกระดับควรมีความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชาการเหตุการณ์ ICS (Incident Command System) เป็นอย่างดี ในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติต่างๆ แม้ว่าจะสามารถดำเนินการ จนสามารถกู้ภัยและเข้าช่วยเหลือพื้นฟูจะผ่านพ้นเหตุการณ์ต่างๆ ไปได้ แต่ในการจัดการกับภัยขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนคนที่เข้ามาร่วมปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ทั้งจากหน่วยงานราชการต่างๆ มูลนิธิ และอาสาสมัครทั้งในและนอกประเทศ อีกทั้งวิธีการปฏิบัติต่างๆ ยังไม่มีการกำหนดไว้ให้ชัดเจน ดังนั้น จึงมีปัญหาในการดำเนินการ ในการบริหารจัดการภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่ผ่านมาหลายประเทศ ได้พบว่าปัญหาในการเข้ากู้ภัยและให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ประสบภัยค่อนข้างล่าช้าและไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร แต่มีได้มีสาเหตุมาจากการขาดแคลนทรัพยากร แต่ปัญหาที่แท้จริงคือการบริหารจัดการ (Management) คือการทำให้หน่วยกำลังทุกหน่วยที่มาจากหน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าปฏิบัติงานร่วมกันเป็นอย่างดี มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกัน มีการแบ่งแยกงานและผู้รับผิดชอบชัดเจน การจัดลำดับความสำคัญของงาน และการทำแผนการปฏิบัติการโดยการใช้ร่วมกันแผนเดียว จึงจะช่วยแก้ปัญหาการสั่งการที่สับสนลงได้

เสาวลักษณ์ โภคสิทธิ์อัมพร และคณะ, ๒๕๖๓ แนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติ : จากภาครัฐสู่ชุมชน ได้สรุปผลงานทางวิชาการว่า การจัดการภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ แต่สามารถยืดหยุ่น

๓๕

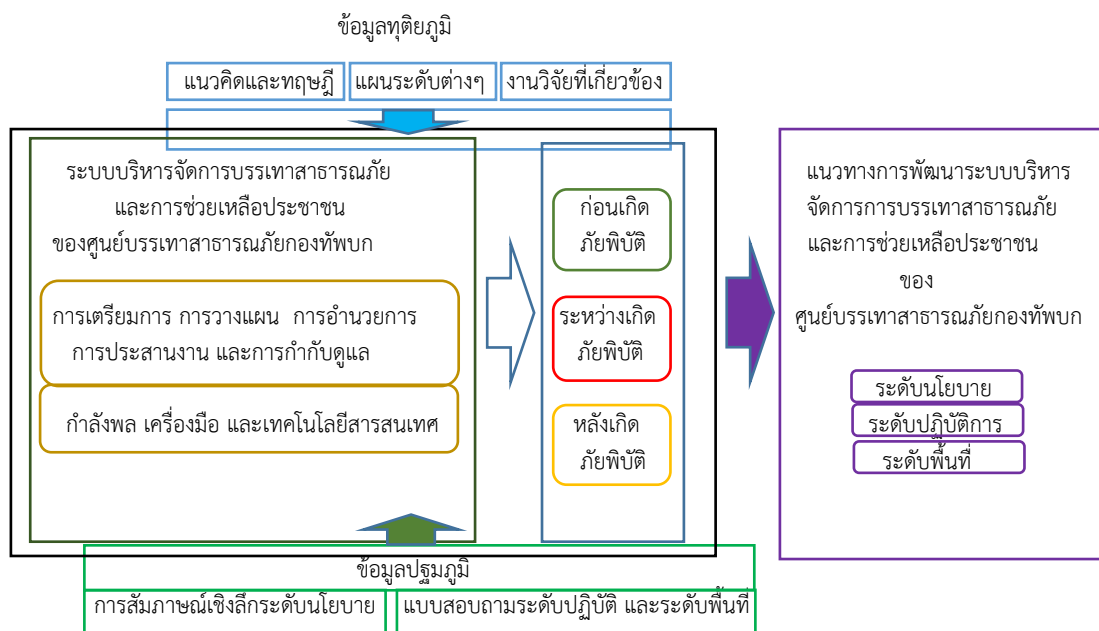
หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา และสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติพึงได้รับจากรัฐ การบริหารจัดการในภาวะภัยพิบัติ จำเป็นต้องมีระบบการดำเนินการที่ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทันที่

ทศพล อัครพงษ์ไพบูลย์ และคณะ, ๒๕๖๔ การจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ : วิเคราะห์บทบาท กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย โดยผลการวิจัยพบว่า กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการบูรณาการในการจัดการภัยพิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วม คือทุกหน่วยงานต่างมีเป้าหมายในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน, การมียุทธศาสตร์ร่วม คือทุกหน่วยงานมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการภัยพิบัติ โดยกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนป้องกันภัยแห่งชาติ มีการทำแผนนโยบายในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการลดความเสี่ยงจากการเกิดภัยพิบัติ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัย และการมีแผนงานร่วม คือหน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น มีการปรับกระบวนการทำงานตามนโยบาย ที่มีการประสานงานเชื่อมโยงกัน โดยผสมผสานศักยภาพระหว่างหน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่ม โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันโดยกระบวนการบูรณาการ และ

พบว่าไม่มีการบูรณาการในการจัดการภัยพิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การปฏิบัติงานร่วม, การมีฐานข้อมูลทรัพยากรร่วมคือ ฐานข้อมูลทรัพยากรของแต่ละหน่วยงานจะมีการจัดทำเป็นการภายในหน่วยงานเท่านั้น ยังขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านทรัพยากรหรือมีการใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน และการประเมินผลร่วมคือการประเมินผลร่วมมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แต่ขณะเดียวกันองค์กรภาคประชาสังคม ได้แก่ มูลนิธิร่วมกตัญญู และมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานภาครัฐ ไม่ได้มีการประเมินผลร่วมกัน จึงทำให้ไม่ทราบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ดังนั้น การบูรณาการการจัดการภัยพิบัติ ในด้านการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีฐานข้อมูลทรัพยากรร่วมกัน และการประเมินผลร่วม จะต้องทำการปลูกฝังทัศนคติหลักการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม พัฒนากลไกภาคประชาสังคมให้ได้มาตรฐาน โดยให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติสร้างการรับรู้เรื่องการจัดภัยพิบัติอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาคม มีศักยภาพในการจัดการภัยพิบัติด้วยตนเอง และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ประสบภัย

๓๖

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากสภาวะของโลกในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทั้งกายภาพหรือเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก อาทิ อุทกภัย วาตภัย แผ่นดินไหว ตลอดจนภัยพิบัติอื่นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ไปจนถึงการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก

และทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้รับผลกระทบต่อนภัยพิบัติดังกล่าว และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นการดำเนินการต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัย และได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและมีความรวดเร็ว เพื่อลดความสูญเสีย ภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งใกล้ตัวที่ควรเรียนรู้ การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ สามารถป้องกันและเตรียมรับมือได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ด้วยการมีระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการให้ความรู้ การเฝ้าระวัง และมีระบบแจ้งเตือนที่ดีและทันเวลา สามารถที่จะช่วยลดผลกระทบต่อประชาชน ให้ได้รับความสูญเสียน้อยลงเมื่อมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น

๓๗

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ จะทำการศึกษาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพ ๖ ปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ด้วยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายในระดับนโยบาย และการจัดทำแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ อันได้แก่ แผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติ และระดับกระทรวง ตลอดจนแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพ ๖ ที่เหมาะสม ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

บทที่ ๓

ระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

การศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ในบทนี้ จะดำเนินการศึกษาและทบทวนการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ เกี่ยวกับประเด็นปัญหา ข้อจำกัด และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

๑. การบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก
๒. โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘
๓. กรอบแนวทางการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘
๔. ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก
๕. สรุป

การบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

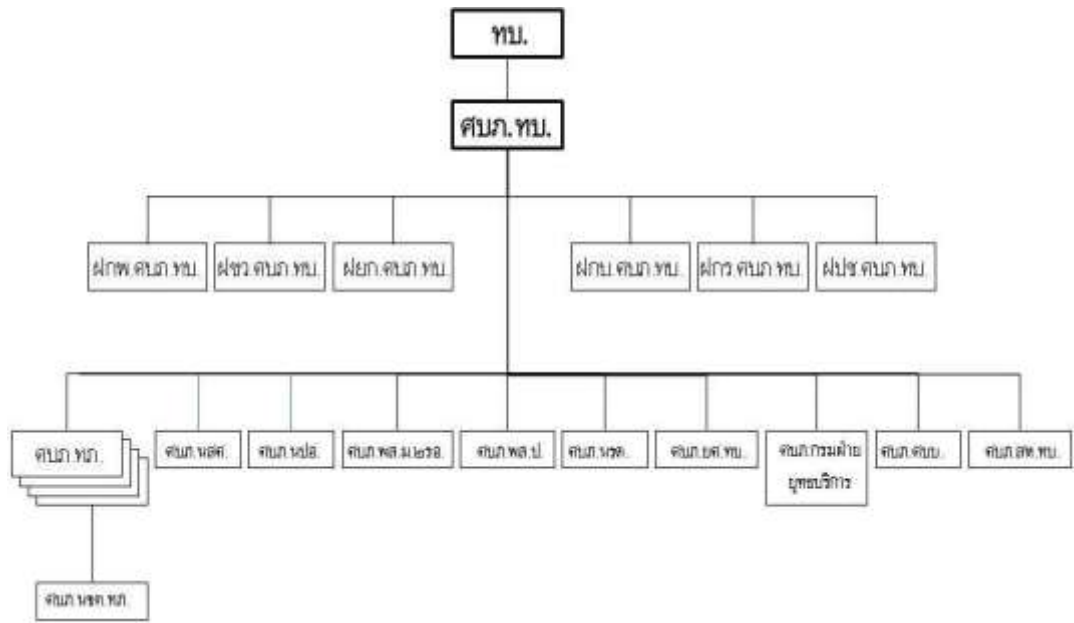
๑. โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘

๑.๑. ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

กองทัพบก ได้จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ๒๕๕๘ ขึ้น เพื่อให้ส่วนราชการในกองทัพบกใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อจะช่วยเหลือลดโอกาสความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นทั้งกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติได้ พร้อมทั้งได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการสนับสนุนการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งการช่วยเหลือ

ผู้ประสภภัยพิบัติ โดยมี ผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้อำนวยการศูนย์, เจ้ากรมฝ่ายเสนาธิการ เป็นกรรมการศูนย์ และมีผู้อำนวยการสำนักกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบก เป็นกรรมการและเลขานุการศูนย์ และผู้อำนวยการกองบรรเทาสาธารณภัย กรมกิจการพลเรือนทหารบก เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ มีโครงสร้างการจัด ตามแผนภาพที่ ๓ - ๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ - ๑ โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ หน้า ๕๐

๑.๑.๑ อำนาจหน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๑.๑.๑.๑ กำหนดนโยบายและแนวทางของกองทัพบก เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสภภัยพิบัติ

๑.๑.๑.๒ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากภัยพิบัติ และสาธารณภัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก

๑.๑.๑.๓ ติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกและประสานงานให้ส่วนราชการในกองทัพบกให้ความช่วยเหลือผู้ประสภภัยพิบัติได้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกและประสานการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องมือและยุทธโศปกรณ์ ของส่วนราชการในกองทัพบก

๑.๑.๒ การแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย

๑.๑.๒.๑ ส่วนบังคับบัญชา ได้แก่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยมี ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ฝกร.ศบภ.ทบ.) เป็นหน่วยหลักทางฝ่ายอำนาจการ มีหน้าที่ อำนาจการ ประสานงาน และ ควบคุมการปฏิบัติของหน่วยในการจัดการสาธารณภัย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

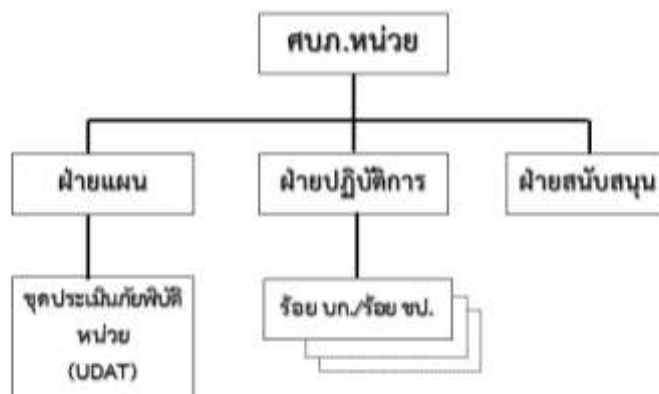
๑.๑.๒.๒ ส่วนปฏิบัติการ ได้แก่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพภาค (ศบภ.ทภ.) / หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (นขต.ศบภ.ทบ.) เป็นหน่วยปฏิบัติหลัก

๑.๑.๒.๓ ส่วนสนับสนุน ได้แก่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกรมฝ่ายกิจการพิเศษ และกรมฝ่ายยุทธบริการ

๑.๒ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ได้กำหนดให้ส่วนราชการกองทัพบกทุกระดับ

ที่ได้รับการแบ่งมอบพื้นที่ ให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย (ศบภ.หน่วย) เพื่อรับผิดชอบในการป้องกัน แก่ไข และบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีโครงสร้างการจัด ตามแผนภาพที่ ๓ - ๒ ดังนี้
 แผนภาพที่ ๓ - ๒ โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ หน้า ๕๑

๑.๒.๑ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ โดยมีผู้บังคับหน่วยทหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย มีหน้าที่ในการให้นโยบาย และสั่งการ ในการดำเนินการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย โดยมีการแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

๑.๒.๑.๒ ฝ่ายแผน มีหน้าที่ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ โดยใช้ข้อมูลจากชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (Unit Disaster Assessment Team : UDAT) และจากแหล่งอื่นๆ วางแผนปรับปรุงสถานการณ์ โดยจะมีหน้าที่ดังนี้

๑. ประสานกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล/เมืองพัทยา), ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ (ศบภ.อ.), ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด/กรุงเทพมหานคร (ศบภ.จ./ศบภ.กทม.)

๒. วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดกำลังพลเครื่องมือที่เหมาะสมกับภัยพิบัติ ตลอดจนมาตรการต่างๆที่จะป้องกันอุบัติเหตุ หรืออันตรายที่จะเกิดขึ้น ในการเข้าดำเนินการช่วยเหลือประชาชน

๓. จัดการสถาปนากการติดต่อสื่อสารเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยที่เข้าดำเนินการ และสามารถติดต่อสื่อสารได้กับฝ่ายพลเรือนได้

๔. ดำเนินการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเบื้องต้น

๑.๒.๑.๓ ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่ในการนำแผนที่ได้จากฝ่ายแผน มาดำเนินการอำนาจการปฏิบัติการของกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย/กองร้อยช่วยเหลือประชาชน

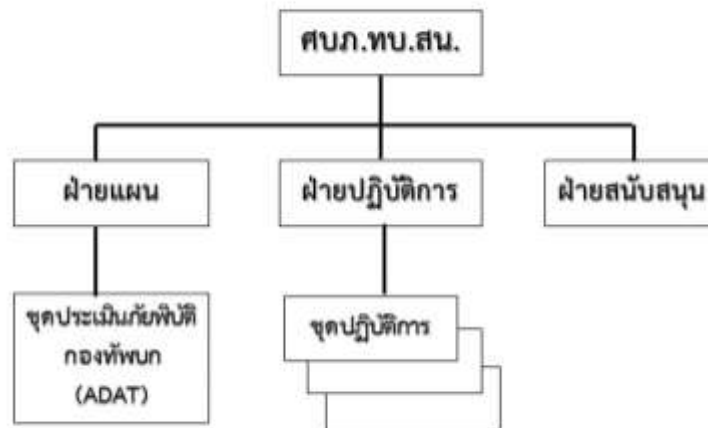
๑.๒.๑.๔ ฝ่ายสนับสนุน มีหน้าที่ดำเนินการสนับสนุนยุทโธปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์การดำเนินการด้าน งบประมาณ และอื่นๆ ให้การปฏิบัติของทุกฝ่ายสำเร็จภารกิจ

๔๑

๑.๓ การจัดศูนย์ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า (ศบภ.ทบ.สน.)

กรณีของการเกิดสาธารณภัยระดับ ๔ (ภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง) ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ความเป็นอยู่และขวัญกำลังใจของประชาชนจำนวนมากอย่างร้ายแรง นรม. หรือ รอง นรม. ที่ได้รับมอบหมายใช้อำนาจตามมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ ความรุนแรงระดับ ๔ เข้าควบคุมสถานการณ์ มีอำนาจสั่งการ และบัญชาการทุกพื้นที่ที่ทั่วราชอาณาจักร จะจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกส่วนหน้า (ศบภ.ทบ.สน.) เพื่อสนับสนุนกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) โดยมีโครงสร้างการจัดตาม แผนภาพที่ ๓ - ๓ ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ - ๓ โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า (ศบภ.ทบ.สน.)

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ หน้า ๕๑

๑.๓.๑ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ โดยมี ผู้บัญชาการทหารบก ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า (ศบภ.ทบ.สน.) มีหน้าที่ในการให้นโยบาย และสั่งการในการดำเนินการ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

๑.๓.๒ การแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

๑.๓.๒.๑ ฝ่ายแผน มีหน้าที่ในการวิเคราะห์และประเมิน สถานการณ์ โดยใช้ข้อมูลจากชุด ประเมิน ภัยพิบัติ กองทัพบก (Army Disaster Assessment Team : ADAT) และจากแหล่งอื่นๆ ปรับปรุง และคลี่คลาย สถานการณ์ โดยชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก มีหน้าที่ดังนี้

๑. ประสานกับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)

๒. วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การจำกัดกำลังพล เครื่องมือที่เหมาะสมกับภัยพิบัติ ตลอดจนมาตรการต่างๆ จะป้องกันอุบัติเหตุ หรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นในการเข้าดำเนินการช่วยเหลือประชาชน

๓. จัดการสถาปนาการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยที่เข้าดำเนินการ และสามารถติดต่อสื่อสารได้กับฝ่ายพลเรือนได้

๑.๓.๒.๒ ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่ในการนำแผนที่ได้จากฝ่ายแผนมาดำเนินการ และอำนวยความสะดวกของชุดปฏิบัติการ

๔๒

๑.๓.๒.๓ ฝ่ายสนับสนุน มีหน้าที่ดำเนินการสนับสนุนยุทธโธปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์ การดำเนินการด้าน งบประมาณ และอื่นๆ ให้การปฏิบัติของทุกฝ่ายสำเร็จภารกิจ

๒. กรอบแนวทางการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘

๒.๑ แนวทางการปฏิบัติ

แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ได้กำหนดกรอบการปฏิบัติให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก โดยกำหนดขั้นการปฏิบัติ ออกเป็น ๓ ขั้น ประกอบด้วย ๑) ขั้นเตรียมการ ๒) ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และ ๓) ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ โดยแต่ละขั้นมีการปฏิบัติดังนี้

๒.๑.๑ ขั้นที่ ๑ : ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยเน้นถึงความสำคัญของการเตรียมการล่วงหน้าในรูปแบบวิธีการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ การจัดการระบบ หน้าที่ความรับผิดชอบ และการอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมี ฝ่ายกิจการ

พลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ฝกร.ศบภ.ทบ.) เป็นฝ่ายอำนวยการหลัก ดำเนินการดังนี้

๒.๑.๑.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และ ประชาสัมพันธ์ ในการเตรียมการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ รวมทั้ง สนับสนุนหน่วยงานพลเรือน เมื่อได้รับการร้องขอ

๒.๑.๑.๒ ติดตามสถานการณ์สาธารณภัย และเฝ้าระวัง รวบรวมสถิติข้อมูล สาธารณภัยในพื้นที่ และข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเสี่ยงภัยและโอกาสที่จะเกิดภัยตามฤดูกาลในพื้นที่ รวมทั้งแจ้งเตือนภัยให้หน่วยงาน และประชาชนทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้

๒.๑.๑.๓ ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการแบ่งมอบพื้นที่และงานที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นไปโดยทั่วถึง และไม่ซ้ำซ้อนกัน

๒.๑.๑.๔ เตรียมแผนการปฏิบัติ การฝึกอบรม และให้ความรู้ในด้านการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ร่วมกับฝ่ายพลเรือนตามหัวเวลาที่เหมาะสม

๒.๑.๑.๕ จัดเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งระบบ สื่อสารและสารสนเทศ (ระบบหลัก และระบบรอง รวมถึงยามฉุกเฉิน) สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้พร้อม ใช้ปฏิบัติงานได้ตลอด เมื่อได้รับการร้องขอ

๒.๑.๑.๖ จัดเตรียมชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) เพื่อเข้าประเมินภัยพิบัติระดับ ๓ และ ๔ ที่เกิดขึ้นก่อนพิจารณาจัดกำลังพล และเครื่องมือ เข้าช่วยเหลือ โดยมีผู้แทนจากฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ฝกร.ศบภ.ทบ.) เป็นหัวหน้าชุด

๒.๑.๑.๗ จัดเตรียมชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วยทุกระดับ (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) เพื่อเข้าประเมินภัยพิบัติระดับ ๑, ๒ และ ๓ เกิดขึ้นก่อนพิจารณาจัดกำลังพล และเครื่องมือ เข้าช่วยเหลือ โดยพิจารณาจัดตามความเหมาะสมของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

๒.๑.๑.๘ จัดกำลังพล และยุทโธปกรณ์ เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และการฝึกซ้อมอื่นๆ ด้านการบรรเทาสาธารณภัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๔๓

อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กำลังพลมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๒.๑.๑.๙ ประสานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และ องค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องในการจัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัย เพื่อรองรับการอพยพและสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบต่าง ๆ ขณะเกิดภัย เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด

๒.๑.๒ ขั้นที่ ๒ : ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ เป็นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ เพื่อ ระวังภัยพิบัติที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยรวดเร็วหรือลดความรุนแรงของภัยพิบัตินั้น โดยการประสานความร่วมมือ ในการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติให้มีการสูญเสียที่น้อยที่สุด โดยมีกรอบการปฏิบัติดังนี้

๒.๑.๒.๑ การกำหนดแนวทางปฏิบัติตามความรุนแรงของภัยพิบัติ มีดังนี้

๑. สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๑ (สาธารณภัยที่เกิดขึ้น ทั่วไป) และระดับ ๒ (สาธารณภัยขนาดกลาง) ให้หน่วยเข้าดำเนินการช่วยเหลือ โดยหน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบ พื้นที่รับผิดชอบจัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ พร้อมทั้งจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ เข้าสนับสนุนกองอำนวยการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่และ/หรือ บกปภ.ช. โดยให้ดำรงการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง และ ศบภ.หน่วย รวมถึง ศบภ.กท. อย่างใกล้ชิด

๒. สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงตั้งแต่ระดับ ๓ (สาธารณภัย ขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ฝกร.ศบภ.ทบ.) หรือ หน่วยที่ได้รับ

มอบหมายให้รับผิดชอบพื้นที่ จัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) หรือ ศบภ.ทบ. พิจารณาจัดชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) เข้าประสานและตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ โดย ศบภ.ทภ. จะต้องระดมทรัพยากรในการบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย หรือร้องขอรับการสนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ จาก ศบภ.ทบ. เข้าสนับสนุน

๓. สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๔ (สาธารณภัยที่ผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) จัดชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ส่วนหน้า) (ศบภ.ทบ. (สน.)) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่างๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติในภาพรวม

๒.๑.๒.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ให้หน่วยงานในสังกัดกองทัพบก ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เพื่อป้องกัน และบรรเทาภัยพิบัติทั้งในระยะก่อนเกิดภัย หรือขณะเกิดภัย ให้เป็นไป ด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อลดอันตราย ความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดแนวทางการสนับสนุนดังนี้

๑. สนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร และยานพาหนะ เข้าระงับและบรรเทาภัยพิบัติ

๒. สนับสนุนการดำเนินการอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ และเคลื่อนย้าย

๔๔

สิ่งของออกจากพื้นที่อันตรายไปไว้ในพื้นที่ปลอดภัย โดยให้ถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนเป็นความเร่งด่วนสูงสุด

๓. สนับสนุนด้านการแพทย์แก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับบาดเจ็บ

๔. มอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการยังชีพแก่

ผู้ประสบภัย

๕. สนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ตามที่ส่วนราชการ หรือหน่วยงาน

ภาครัฐอื่นๆ ร้องขอ

๖. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ได้รับทราบสถานการณ์ภัย และวิธีการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องจากภัยพิบัติ โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์ หรือ การแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสน และตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

๒.๑.๓ ขั้นที่ ๓ : ขั้นการฟื้นฟูและบูรณะ เป็นการดำเนินการภายหลังจากภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการทั้งปวง เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ และเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่เมื่อได้รับการร้องขอจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการ ดังนี้

๒.๑.๓.๑. วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ การช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบหลังจากเกิดเหตุการณ์ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการ หรือหน่วยงาน ภาครัฐอื่น ในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูบูรณะ

๒.๑.๓.๒ จัดกำลังพลร่วมทำความสะอาด ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ ตามขีดความสามารถ

๒.๑.๓.๓ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยรวดเร็ว

๒.๑.๓.๔ การมอบสิ่งของที่จำเป็นต่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

๒.๑.๓.๕ สนับสนุนการขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติ รวมถึงทรัพย์สินของผู้ประสบภัยพิบัติ ไปยังที่ปลอดภัย หรือกลับสู่สถานที่เดิม

๒.๑.๓.๖ สืบค้นและรวบรวมข้อมูลความเสียหายทุกด้าน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือของส่วนราชการที่รับผิดชอบต่อไป

๒.๑.๓.๗ ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่ประชาชน ในพื้นที่ประสบภัยพิบัติให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์ หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒ การรายงานและการติดตามประเมินผล

๒.๒.๑ การรายงานผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ในขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยและการฟื้นฟูบูรณะ ให้รายงานผลการปฏิบัติตาม สายการบังคับบัญชา โดยใช้แบบรายงานการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ศบภ.ทบ.

๒.๒.๒ การติดตามและประเมินผล เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติยุติแล้ว ให้หน่วยที่ได้รับมอบภารกิจเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รายงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในด้านต่างๆ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา ตามแบบรายงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ศบภ.ทบ. เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติผลการปฏิบัติงาน

๔๕

ตลอดจนนำไปพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่อง ในการบริหารจัดการภัยพิบัติในโอกาสต่อไป

๒.๓ ระบบการติดต่อสื่อสาร และการบังคับบัญชา

๒.๓.๑ การติดต่อสื่อสาร จะต้องสามารถดำรงการติดต่อได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง อย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง ตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยใช้เครื่องมือสื่อสารหลักประเภทโทรคมนาคม ซึ่งมีหลายระบบ และสามารถใช้ทดแทนกันได้

๒.๓.๒ ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ดำรงการปฏิบัติในฐานะแม่ข่ายในระบบการติดต่อสื่อสารกับหน่วยรองของตนในเขตรับผิดชอบตลอด ๒๔ ชั่วโมง ตั้งแต่ภาวะปกติ

๒.๓.๓ พัฒนาศักยภาพของระบบเครื่องมือ และบุคลากรในการติดต่อสื่อสาร ร่วมกับเครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมและข่ายอื่นๆ ตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ และจัดระบบข่ายการสื่อสารสำรอง รวมทั้งพิจารณาใช้ประโยชน์ จากข่ายการสื่อสารของชมรมวิทยุอาสาสมัคร ตลอดจนชมรมหรือสมาคมวิทยุสมัครเล่นในท้องถิ่น

๒.๓.๔ ระบบการติดต่อสื่อสารในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การติดต่อสื่อสารระหว่างส่วนราชการต่างๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงกลาโหม ให้ใช้ระบบโทรคมนาคม เช่น โทรศัพท์ และโทรสาร เป็นหลัก โดยให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับจัดทำผังการติดต่อสื่อสาร โดยปรับปรุงให้มีความถูกต้องและทันสมัยตลอดเวลา สำหรับการติดต่อประสานงาน ระหว่างส่วนราชการกรณีฉุกเฉินให้เป็นไป ตามระบบที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนด รวมทั้งให้วางระบบการสื่อสารหลักและสื่อสารรองไว้ตั้งแต่ในภาวะปกติ หากเป็นการติดต่อโดยใช้เครื่องมือสื่อสารประเภทวิทยุของทหาร ให้กำหนดความถี่หลักและความถี่รองในข่ายวิทยุไว้ด้วย

๒.๓.๕ ใช้ระบบควบคุมบังคับบัญชา (Command Control Communication and Information: C4I) รวมถึงระบบสื่อสารและสารสนเทศของกองทัพก สนับสนุนการปฏิบัติงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของส่วนราชการต่างๆ ตามความเหมาะสม

๒.๔ งบประมาณ

๒.๔.๑ แหล่งที่มาของงบประมาณ ได้แก่ เงินอุดหนุนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖

งบประมาณปกติ ของหน่วย งบกลางรัฐบาล และเงินบริจาค

๒.๔.๒ การใช้เงินอุดหนุนราชการ ให้ถือปฏิบัติ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ และประกาศ กท. เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๔๖

ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

จากการที่กองทัพบก ได้มีการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ เพื่อให้หน่วยต่างๆ ตั้งแต่ระดับกองทัพบก กองทัพภาค/หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก มณฑลทหารบก กองพล จนถึงหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่า ใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อจะช่วยเหลือโอกาส ความสูญเสียที่ อาจเกิดขึ้นทั้งกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ จากการประเมินผลการจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบงานบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของหน่วยงานของกองทัพบก ทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับฝ่ายอำนวยการ และระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน พบปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคดังนี้

๑. ปัจจัยทางด้านโครงสร้างการจัด และการบริหารจัดการ

โครงสร้างการจัด และการบริหารจัดการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ทั้งในระดับกองทัพบก กองทัพภาค กองพล และมณฑลทหารบก ร้อยละ ๘๐ ไม่เป็นรูปธรรมและเป็นไปตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ ที่กำหนด ซึ่งจากการตรวจสอบและการสัมภาษณ์พบว่า ยังขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของส่วนที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ซึ่งจะหน้าที่รับผิดชอบงานเฉพาะด้านของตนเอง ทั้งด้านการจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะมอบให้ฝ่ายอำนวยการที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก และฝ่ายกิจการพลเรือน/กองกิจการพลเรือน/แผนกกิจการพลเรือนของหน่วย ซึ่งจะรับผิดชอบงานทั้งหมดทั้งทางด้านการวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน การติดตามประเมินผล และการงบประมาณ ส่งผลทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะประเด็นสำคัญ หน่วยยังไม่มีจัดตั้งชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) และชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญ ที่จะเข้าไปประสานงาน ตรวจสอบพื้นที่ และประเมินภัยพิบัติ เพื่อให้หน่วยได้พิจารณาจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ในการเข้าสนับสนุนการแก้ไขและบรรเทาภัยพิบัติ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

๒. ปัจจัยทางด้านทรัพยากรกำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๒.๑ ด้านกำลังพล

กองทัพบก ได้มีการจัดทำแผนการฝึกอบรม และการซักซ้อมการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับบุคคลและหน่วยตามวงรอบประจำปี ประกอบด้วย การฝึกอบรมชุดบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็ว (ระดับบุคคล) การซักซ้อมแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยระดับมณฑลทหารบก (ระดับหน่วย) และการซักซ้อมแผนบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานพลเรือน (ระดับกองทัพบก) เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ และสร้างความชำนาญในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย แต่เนื่องจากกำลังพลของกองทัพบก มีการสับเปลี่ยนกำลังพลที่ปฏิบัติงานเป็นประจำ ทำให้ขาดการทบทวนความรู้และทักษะ ทำให้ขาด

ความชำนาญ ประสบการณ์ เนื่องจากมีการหมุนเวียน ประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบจำนวนกำลังพลของหน่วยต่อพื้นที่รับผิดชอบ (๑ หน่วยรับผิดชอบจำนวน ๒-๓ จังหวัด) หากกรณีเมื่อเกิดภัยพิบัติในหลายพื้นที่ จะเกิดข้อจำกัดแก่หน่วยในการจัดกำลังพลเข้าปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒.๒ ด้านยุทธโศปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ต่างๆ

กองทัพบก ได้มีแผนการพัฒนาและจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ในระดับกองทัพบก และกองทัพภาค เพื่อเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนภารกิจการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน การบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติ ตามที่รัฐบาลมอบหมายโดยในระดับกองทัพบก เป็นหน่วยในอัตราราชการทหารช่าง และระดับกองทัพภาค เป็นหน่วยในอัตราราชการกองพลพัฒนาที่ ๑ - ๔ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๗ แต่เนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับมติของคณะรัฐมนตรี เรื่องกำหนดยุทธศาสตร์การปรับขนาดกำลังคนภาครัฐ และอนุมัติหลักการของกระทรวงกลาโหม ในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขอัตรา โดยไม่ส่งผลกระทบต่อจำนวนอัตรากำลังพล และงบประมาณ เพื่อเป็นการควบคุมค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐ ส่งผลทำให้การพัฒนาและจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ และต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๒ ได้มีแนวความคิดในการจัดตั้ง กองพันมณฑลทหารบก (รูปแบบใหม่) ในหน่วยระดับมณฑลทหารบก โดยกำหนดให้มี กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย เพื่อรองรับบทบาทใหม่ ในการสนับสนุนภารกิจช่วยเหลือประชาชน และจัดทำเป็นโครงการนำร่อง จำนวน ๔ กองพัน (๑ กองพัน/กองทัพภาค) ซึ่งปัจจุบันได้ชะลอโครงการดังกล่าว และยังไม่มี การเสริมสร้างหรือพัฒนาแต่อย่างใด ดังนั้น กองทัพบก จึงมีความจำเป็นต้องใช้ยุทธโศปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นการใช้เครื่องมือที่อยู่ตามอัตราราชการจัดยุทธโศปกรณ์ (อจย.) หรืออัตราเฉพาะกิจ (อจก.) ยังขาดแคลนยุทธโศปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ด้านการบรรเทาสาธารณภัยเป็นการเฉพาะ อีกทั้งยังไม่เพียงพอ หรือบางกรณีมีการชำรุดตามสภาพการใช้งาน ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๓. ปัจจัยทางด้านระบบสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร

๓.๑ ระบบสารสนเทศ

หน่วยระดับกองทัพบก ได้มีการจัดทำระบบสารสนเทศ โดยการใช้เชื่อมโยงเครือข่าย/ระบบ ของหน่วยงานพลเรือน สำหรับใช้ในการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในประเทศไทย โดยผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ระบบเฝ้าระวังและติดตามแผ่นดินไหว “<http://www.earthquake.tmd.go.th>” ของกองเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา, ระบบเตือนภัยล่วงหน้า “<http://www.ews.dwr.go.th>” ของกรมทรัพยากรน้ำ, ระบบสภาพอากาศและเรดาร์ “<http://www.windy.com>” ระบบคุณภาพอากาศ www.air4thai.pcd.go.th ของกรมควบคุมมลพิษ รวมถึง <http://www.nirapai.com> ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ การดำเนินงานจะเป็นลักษณะของการติดตามและสังเกตการณ์เท่านั้น ยังขาดการเชื่อมต่อหรือการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพลเรือนดังกล่าว สำหรับระดับหน่วยกองทัพภาคลงมา ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบสารสนเทศ ที่จะใช้ในการเฝ้าติดตามสถานการณ์การเกิดภัย ดังนั้น การปฏิบัติงานของหน่วยในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่รับผิดชอบแล้วเท่านั้น ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือในลักษณะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ประกอบกับยังไม่มี การจัดทำระบบสารสนเทศเป็นการเฉพาะ เพื่อเชื่อมโยงกันระหว่างกองทัพบก

กองทัพภาค กองพล และมณฑลทหารบก

๓.๒ การติดต่อสื่อสาร

เครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทั้งในระดับกองทัพบก กองทัพภาค มณฑลทหารบก และกองพล ขาดการวางแผนและกำหนดช่องทางการติดต่อที่ชัดเจน ซึ่งตามแผนการ

บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ได้กำหนดให้มีการวางระบบทั้งช่องทางหลักและช่องทางสำรอง เพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วย สามารถดำรงการติดต่อสื่อสารได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยในทางปฏิบัติจริง ส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางโทรคมนาคมของพลเรือนเป็นหลัก ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดเมื่อไม่มีสัญญาณเครือข่ายในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้

๔. ปัจจัยทางด้านระบบการบังคับบัญชา และการรายงาน

กองทัพบก ได้ดำเนินการจัดทำระบบการบังคับบัญชา ตามสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ตั้งแต่ระดับกองทัพบก-กองทัพภาค-กองพล/มณฑลทหารบก-หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งเป็นช่วงชั้นของการบังคับบัญชาที่ยาว ในลักษณะจากระดับบนลงล่าง ซึ่งก่อให้เกิดเป็นปัญหากรณีเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ การเข้าไปแก้ไข/บรรเทาภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชนจะเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ สำหรับระบบการรายงาน กองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดรูปแบบการรายงาน และช่องทางรายงานผ่าน ๓ ช่องทางประกอบด้วย ระบบรายงาน One Report, กลุ่มไลน์ “ศบภ.ทบ.” และทางการสื่อสารผ่านโทรคมนาคม ทั้งนี้ การรายงานส่วนใหญ่ จะเป็นลักษณะของการรายงานทางเอกสารในการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติเท่านั้น และมักมีความล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์เช่นเดียวกัน

๕. ปัจจัยทางด้านระบบงบประมาณ

กระทรวงกลาโหม ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลตามระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐.-บาท โดยกำหนดให้หน่วยงานของกลาโหมและหน่วยขึ้นตรง จะต้องยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ และประกาศ กห. เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ดังนั้น การขอรับการสนับสนุนงบประมาณของหน่วย จะมีความล่าช้าและผ่านหลายขั้นตอน โดยจะต้องเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกองทัพบก (ก.บ.ช.ทบ.) ก่อน จึงจะเสนอเรื่องต่อไปยังกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะประเด็นสำคัญ หน่วยจะเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณได้นั้น พื้นที่ที่หน่วยได้เข้าไปให้การช่วยเหลือ จะต้องมีการประกาศเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน จึงจะสามารถเบิกงบประมาณได้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดแก่หน่วยเป็นอย่างมาก

๖. ปัจจัยทางการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวข้อง

การจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานในพื้นที่ เป็นลักษณะต่างหน่วยต่างจัดทำ ขาดการวางแผนร่วมกัน ส่งผลทำให้การประสานความร่วมมือและการบูรณาการระหว่างหน่วยทหารในพื้นที่ร่วมกับส่วนราชการพลเรือน และองค์กรอื่นๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังเป็นการดำเนินงานใน

๔๘

ลักษณะที่ต่างหน่วยต่างทำในส่วนของตนเอง ทำให้เกิดความล่าช้า และบางพื้นที่มีความซ้ำซ้อนกัน

สรุป

จากการที่กองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ดำเนินการจัดทำแผนการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ เพื่อให้หน่วยต่างๆ ได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติดังกล่าว นั้น จากการรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่เกี่ยวกับ ปัจจัยและปัญหาในการดำเนินงานต่างๆ ของการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ระดับต่างๆ ตามการศึกษาพบว่า มีหลาย

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ทั้งทางด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร กำลังพลและยุทธวิธีการณ์ ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร ด้านระบบการบังคับบัญชาและการ รายงาน และด้านงบประมาณ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือน ซึ่งทุกด้านเป็นปัจจัย สำคัญที่ต้องรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของหน่วยต่างๆ ของ กองทัพบก ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ตั้งแต่การป้องกัน ภัย และฟื้นฟู ให้มี ประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างแท้จริง

บทที่ ๔

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

จากการรวบรวมข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและตอบแบบสอบถามของผู้ที่เกี่ยวข้องระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ระดับต่างๆ พบว่ามีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ
๒. ด้านทรัพยากรกำลังพลและยุทธวิธีอุปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์
๓. ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร
๔. ด้านระบบการบังคับบัญชาและการรายงาน
๕. ด้านงบประมาณ
๖. ด้านการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือน

จากปัจจัยทั้งหมดเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของหน่วยต่างๆ ของกองทัพบก ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ตั้งแต่การป้องกัน (ก่อนเกิดภัย) แก้ไข (ระหว่างเกิดภัย) และฟื้นฟู (หลังเกิดภัย) ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างแท้จริง

แนวทางในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๑. ด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ

๑.๑ การปรับโครงสร้างของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๑.๑.๑ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ระดับนโยบาย)

การพิจารณาปรับโครงสร้างการจัดของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม มีระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งในส่วนของการบังคับบัญชา การอำนวยการ การปฏิบัติการ และการสนับสนุน เพื่อให้แต่ละฝ่ายของกรมฝ่ายเสนาธิการ กรมฝ่ายยุทธบริการ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ และหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองมากยิ่งขึ้น สำหรับบูรณาการและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นภายในประเทศ

๑.๑.๒ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย (ระดับพื้นที่)

หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ในส่วนปฏิบัติการจะต้องให้ความสำคัญในการจัดกำลังตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายแผน ฝ่ายปฏิบัติการ และฝ่ายสนับสนุน พร้อมทั้ง การจัดกำลังเป็นกองร้อย ในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติที่จะรับผิดชอบการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ โดยให้ดำเนินการตั้งแต่ในขั้นเตรียมการ และประเด็นสำคัญการให้ความสำคัญกับการจัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่จะเข้าไปประสานงานตรวจสอบพื้นที่และประเมินภัยพิบัติ เพื่อให้หน่วยได้พิจารณาจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ในการเข้าสนับสนุนการแก้ไขและบรรเทาภัยพิบัติ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงกับ ความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

๒. ด้านทรัพยากรกำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๒.๑ ด้านกำลังพล

๒.๑.๑ พิจารณาจัด/บรรจุกำลังพล ให้ตรงกับงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะกำลังพลระดับฝ่ายอำนวยการ และกำลังพลระดับปฏิบัติการที่เป็นหัวหน้าชุด เพื่อสร้างความองค์ความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ จนถึงขั้นการฟื้นฟู ทั้งนี้ หากหน่วยมีความจำเป็นต้องหมุนเวียนกำลังพลในระดับ ให้มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการฝึกความพร้อมของกำลังพลที่จะมาปฏิบัติงานทดแทน เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดความต่อเนื่อง

๒.๑.๒ การจัดให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยทั้งในระดับฝ่ายอำนวยการ และระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๒.๑.๓ การจัดทำแผนการฝึกอบรม และการซักซ้อมการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับบุคคล และหน่วย ในระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๒.๑.๔ การประสานการจัดการฝึก ร่วมกับหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความชำนาญ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างบุคคล/หน่วย ในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ในระดับต่างๆ

๒.๒ ด้านยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๒.๒.๑ การจัดหายุทโธปกรณ์ประจำกายสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนให้กับ

๒.๒.๒ การจัดหายุทโธปกรณ์ประจำหน่วยสำหรับหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน เป็นการเฉพาะ

๒.๒.๓ การพัฒนาแผนการจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ในระดับกองทัพบก (หน่วยในอัตราของกรมการทหารช่าง) และกองทัพบก (หน่วยในอัตราของกองพลพัฒนาที่ ๑ - ๔ รวมถึงการจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ของกองพันมณฑลทหารบก (รูปแบบใหม่) ในหน่วยระดับมณฑลทหารบก ทั้ง ๓๕ มณฑล ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนภารกิจการพัฒนาประเทศและการ

ช่วยเหลือประชาชน การบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่แผนการจัดหายุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ในการสนับสนุนโดยตรงและสนับสนุนเป็นส่วนรวมให้กับหน่วยระดับกองพัน ในกรณีที่ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกินขีดความสามารถของหน่วย โดยให้มีการจัดชุดช่างเครื่องมือหนัก ชุดช่างพร้อมเครื่องมือช่าง หรือเครื่องจักรกล

ขนาดใหญ่ เพื่อมีขีดความสามารถในการซ่อมแซมที่פקอากัย หรืออาคารที่ได้รับความเสียหายบางส่วนหรือเสียหายทั้งหมด หรือสามารถสร้างใหม่ได้ และจัดชุดช่างเครื่องมือพิเศษ ชุดช่างขนาดใหญ่พร้อมเครื่องมือพิเศษ สามารถสนับสนุนการก่อสร้างและซ่อมแซมงานสาธารณูปโภค/โครงการพื้นฐานได้ เช่น ถนน และสะพาน เป็นต้น

๓. ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

๓.๑ ระบบสารสนเทศ

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วยทุกระดับ จัดทำ ปรับปรุง และพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีความทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ พร้อมทั้ง การจัดทำ ฐานข้อมูลเครื่องมือยุทธโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึง การพัฒนาระบบคลังข้อมูลความเสี่ยงสาธารณภัยในพื้นที่ให้ทันสมัย โดยมีการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำมาวางแผนตัดสินใจ รวมถึง การแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ – ๒๕๗๐ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการและประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านสาธารณภัย ในเรื่องการพัฒนาาระบบสารสนเทศด้านสาธารณภัย ตามแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแพลตฟอร์ม แนวทางปฏิบัติในการจัดทำมาตรฐานชุดข้อมูลสาธารณภัย แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาระบบวิเคราะห์และประมวลผล และแนวทางปฏิบัติในการจัดทำระบบนำเสนอข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล

๓.๒ การติดต่อสื่อสาร

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วยทุกระดับ จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดให้มีโครงข่ายการติดต่อสื่อสาร ทั้งระบบการสื่อสารพื้นฐาน ระบบการสื่อสารหลัก/รอง ด้วยการใช้และผสมผสานเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดของหน่วย ทั้งระบบการสื่อสารทางทหาร และระบบโทรคมนาคมของพลเรือน เป็นสื่อในการติดต่อ ประสานงาน สั่งการ รายงาน อำนวยการ และควบคุมการปฏิบัติ ในการจัดการสาธารณภัย กับหน่วยงานภายในกระทรวงกลาโหม ส่วนราชการ หรือภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดทำแผนการติดต่อสื่อสาร ไว้ตั้งแต่ยามปกติ รวมทั้ง ปรนนิบัติบำรุงเครื่องมือสื่อสารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ สามารถดำรงการติดต่อได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง พร้อมทั้งจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลในการใช้เครื่องมือสื่อสาร และการฝึกซ้อมและทดสอบระบบการติดต่อสื่อสารในการฝึกบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยทหารกับภาคพลเรือนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย

๔. ด้านระบบการบังคับบัญชาและการรายงาน

การพิจารณาปรับสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ให้มีช่วงชั้นของการบังคับบัญชาที่สั้นลง เพื่อให้สามารถสั่งการไปยังหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ระหว่างเกิดภัย และการฟื้นฟู สำหรับระบบการรายงาน ให้กำหนดช่องทางรายงาน โดยผ่านช่องทางเฉพาะเป็นช่องทางเดียวผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ครบถ้วน และสะดวก

๕๓

ต่อการจัดทำรายงาน โดยต้องเน้นย้ำทุกระดับหน่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการรายงาน ทั้งการรายงานเหตุการณ์เร่งด่วน และการรายงานประจำวัน เพื่อนำไปสู่การวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน และการสนับสนุนจากหน่วยเหนือ ในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๕. ด้านงบประมาณ

การปรับปรุงประกาศกระทรวงกลาโหม. เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินฯ หมวด ๑ เงินอุดหนุนราชการ ข้อ ๘ ให้ส่วนราชการมีเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในระหว่างที่รอเงินงบประมาณรายจ่าย (๒) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม วงเงิน

๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งงบประมาณในส่วนนี้จะคงไว้ที่สำนักงานปลัดกระทรวงฯ และปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติจ่ายเงินให้แก่หน่วยต่างๆ ในสังกัดกระทรวงกลาโหม โดยให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนราชการให้กับเหล่าทัพ พร้อมมอบอำนาจในการสั่งจ่ายให้กับ ผู้บัญชาการเหล่าทัพหรือผู้ที่รับมอบหมาย เพื่อลดขั้นตอนและลดเวลาในการสนับสนุนงบประมาณให้กับ หน่วยในพื้นที่ที่ออกปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เป็นไปตามที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงการคลังฯ หมวด ๑ เงินอุดหนุน ราชการ ข้อ ๘ วรรคสอง ที่มอบอำนาจให้ปลัดกระทรวงกลาโหม มีอำนาจจัดสรรเงินอุดหนุนราชการให้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมตามความจำเป็นและเหมาะสม

รวมถึงการผลักดันให้เกิดเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตาม มาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน โดยเร่งกระบวนการประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย การใช้ระบบ บัญชีเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) อย่างเป็นทางการ และมีเจ้าหน้าที่ทหารเป็น ฝ่ายประสานงานประจำศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อวางแผนและสนับสนุนการใช้กำลังพลและ ยุทโธปกรณ์ในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติในพื้นที่ดังกล่าว โดยในลักษณะนี้หน่วยสามารถที่จะเสนอขอรับการ สนับสนุนงบประมาณจากวงเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เพื่อบรรเทา ความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ ตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ ที่จัดสรรงบประมาณให้กับ จังหวัด/แต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ที่มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการบูรณาการส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในการผลักดันให้นำระบบ บัญชีเหตุการณ์ และองค์ความรู้ ในการจัดการในภาวะฉุกเฉินไปใช้อย่างจริงจังในทุกสถานการณ์ ทดแทนการใช้รูปแบบการบริหารราชการในภาวะปกติ ที่มุ่งเน้นการตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบ

๖. การบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือน

การจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยในพื้นที่ จะต้องบูรณาการและสอดคล้องกับแผน บรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด-อำเภอ/องค์กรปกครองส่วนจังหวัด/อำเภอ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการการ วางแผนและการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงจะต้องมีการทบทวนและพัฒนาแผนอย่างต่อเนื่องตามหลักของทฤษฎีการ บริหารจัดการ POCCC (Planning Organizing Commanding Coordinating Controlling) ของ Henri Fayol และทฤษฎีการพัฒนาแบบต่อเนื่อง PDCA (Plan-Do-Check-Act) ของ Edward Deming อีกทั้ง

๕๔

ในการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการพลเรือน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภาคประชาสังคม จะต้องมีการ ประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้ง ดำรงการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกการประสานและปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ แต่ละระดับ พร้อมทั้งการจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เป็นผู้ประสานงานหลัก (Focal Point) ประจำศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์แต่ละระดับ เพื่อประสานงานและการปฏิบัติงานร่วมกัน รวมถึงการส่งเสริมนโยบายให้ทุกส่วน ราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญและตระหนักถึงประเด็นการเตรียม ความพร้อม การเฝ้าระวัง และการแจ้งเตือนภัย โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์ เพื่อ บูรณาการข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ ประกอบการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ ซึ่ง สอดคล้องกับบทความวิชาการของทศพล อัครพงษ์ไพบูลย์ และคณะ “การจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ : วิเคราะห์บทบาทกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย” หน้า ๙๕ อ้างถึง ทวีดา กมลเวช (๒๕๕๔) กล่าวว่า การบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพคือการจัดการแบบบูรณาการในการจัดการ เกี่ยวกับภัยและการสร้างการมีส่วนร่วมที่ระดับต่างๆ การบริหารจัดการระหว่างหน่วยงานที่มีการจัดลำดับชั้น ลำดับการปฏิบัติงานที่สอดคล้อง...

สรุป

การบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก จำเป็นต้องมีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของ หน่วยต่างๆ ของกองทัพบก ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ/ ป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟู โดยการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ ให้เป็นรูปธรรม และมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทุกหน่วยของกองทัพบกมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ และเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงาน การพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับ กำลังพลและการ เสริมสร้างและเตรียมความพร้อมยุทธโศปกรณ์ที่จำเป็นต่อหน่วยสำหรับการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย ที่เกิดขึ้นในพื้นที่การพัฒนาระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารให้มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน ภายในและมีการบูรณาการการใช้ฐานข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงานพลเรือน การปรับปรุง ระบบการบังคับบัญชาและการรายงานให้เกิดความรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ การลดภาระหรือขั้นตอน การสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือนเพื่อลดปัญหาการทำงาน ซ้ำซ้อนหรือแยกงานกันทำ ซึ่งหากทุกหน่วยดำเนินการอย่างจริงจัง จะทำให้การบรรเทาสาธารณภัยและ การช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วยเกิด ประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างแท้จริง

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากสถานะของโลกในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทั้งกายภาพหรือเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก อาทิ อุทกภัย วาตภัย แผ่นดินไหว ตลอดจนภัยพิบัติอื่นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ไปจนถึงการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก และทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้รับผลกระทบต่อกภัยพิบัติดังกล่าว และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นการดำเนินการต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัย และได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและมีความรวดเร็ว เพื่อลดความสูญเสีย ภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ สามารถป้องกันและเตรียมรับมือได้อย่างทันท่วงที ด้วยการมีระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการให้ความรู้ การเฝ้าระวัง และมีระบบแจ้งเตือนที่ดีและทันเวลา สามารถที่จะช่วยลดผลกระทบต่อประชาชนให้ได้รับความสูญเสียน้อยลงเมื่อมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น

กองทัพบก ในฐานะเป็นหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม และเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ จึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่สามารถจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติที่ผ่านมาจะเป็นลักษณะของการเข้าไปแก้ไขปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว ถึงแม้ว่า กองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบทางฝ่ายอำนวยการ ได้มีการจัดทำแผนการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ รวมถึงการจัดวางระบบการติดตาม เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนให้กับหน่วยในพื้นที่ แต่ยังคงขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเรื่อง แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ ได้แก่ เพื่อศึกษาปัญหา และข้อจำกัดในการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่, เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือ

ประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ รวมถึงเพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงกำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายในระดับนโยบาย และการจัดทำแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) อันได้แก่ แผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติ และระดับกระทรวง ตลอดจนแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกที่เหมาะสม ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

สรุปผลที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย โดยการศึกษาและทบทวนทฤษฎี วรรณกรรม ประกอบแผนงานที่เกี่ยวข้อง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับต่างๆ สามารถที่จะตอบคำถามการวิจัยได้ดังนี้

๑. ปัจจัยที่เป็นปัญหา และข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

๑.๑ ปัจจัยทางด้านโครงสร้างการจัด และการบริหารจัดการ

การขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของส่วนที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ซึ่งจะมีหน้าที่รับผิดชอบงานเฉพาะด้านของตนเอง ทั้งด้านการจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะมอบให้ฝ่ายอำนวยการที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก และฝ่ายกิจการพลเรือน/กองกิจการพลเรือน/แผนกกิจการพลเรือนของหน่วย ซึ่งจะรับผิดชอบงานทั้งหมดทั้งทางด้านการวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน การติดตามประเมินผล และการงบประมาณ ส่งผลทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะประเด็นสำคัญ ยังไม่มีจัดตั้งชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่จะเข้าไปประสานงาน ตรวจสอบพื้นที่ และประเมินภัยพิบัติ เพื่อให้หน่วยได้พิจารณาจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ในการเข้าไปสนับสนุนการแก้ไขและบรรเทาภัยพิบัติ รวมถึง การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

๑.๒ ปัจจัยทางด้านทรัพยากรกำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๑.๒.๑ ด้านกำลังพล

กำลังพลของกองทัพบก มีการสับเปลี่ยนกำลังพลที่ปฏิบัติงานเป็นประจำ ทำให้ขาดการทบทวนความรู้และทักษะ ทำให้ขาดความชำนาญ ประสบการณ์ เนื่องจากมีการหมุนเวียน

ประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบจำนวนกำลังพลของหน่วยต่อพื้นที่รับผิดชอบ (๑ หน่วยรับผิดชอบจำนวน ๒-๓ จังหวัด) หากกรณีเมื่อเกิดภัยพิบัติในหลายพื้นที่ จะเกิดข้อจำกัดแก่หน่วยในการจัดกำลังพลเข้าปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๑.๒.๒ ด้านยุทธโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

ยุทธโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนใหญ่ เป็นการใช้เครื่องมือที่อยู่ตามอัตรารการจัดและยุทธโธปกรณ์ (อจย.) หรืออัตรารการจัดเฉพาะกิจ (อฉก.) สำหรับยุทธโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์เฉพาะด้านการบรรเทาสาธารณภัยเป็นการเฉพาะยังมีความขาดแคลน หรือมีไม่เพียงพอ หรือบางกรณีมีการชำรุดตามสภาพการใช้งาน ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๑.๓ ทางด้านระบบสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร

๑.๓.๑ ระบบสารสนเทศ

ระดับกองทัพบก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการติดตามและสังเกตการณ์ยังขาดการเชื่อมต่อหรือการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพลเรือนดังกล่าว สำหรับระดับหน่วยกองทัพบกลงมา ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบสารสนเทศที่จะใช้ในการเฝ้าติดตามสถานการณ์การเกิดภัย ดังนั้น การปฏิบัติงานของหน่วยในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่รับผิดชอบแล้วเท่านั้น ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือในลักษณะการแก้ไขปัญหาเฉพาะต่อหน้าเท่านั้น ประกอบกับยังไม่มีการจัดทำระบบสารสนเทศเป็นการเฉพาะ เพื่อเชื่อมโยงกันระหว่างกองทัพบก กองทัพภาค กองพล และมณฑลทหารบก

๑.๓.๒ การติดต่อสื่อสาร

การขาดการวางแผนและกำหนดช่องทางการติดต่อที่ชัดเจน และส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางโทรคมนาคมของพลเรือนเป็นหลัก ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดเมื่อไม่มีสัญญาณเครือข่ายในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้

๑.๔. ปัจจัยทางด้านระบบการบังคับบัญชา และการรายงาน

ระบบการบังคับบัญชา ตามสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ตั้งแต่ระดับกองทัพบก-กองทัพภาค-กองพล/มณฑลทหารบก-หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งเป็นช่วงชั้นของการบังคับบัญชาที่ยาว ในลักษณะจากระดับบนลงล่าง ซึ่งก่อให้เกิดเป็นปัญหาการหนีเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ การเข้าไปแก้ไข/บรรเทาภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชนจะเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ สำหรับระบบการรายงานกองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดรูปแบบการรายงาน และช่องทางรายงานผ่าน ๓ ช่องทาง ประกอบด้วย ระบบรายงาน One Report, กลุ่มไลน์ “ศบภ.ทบ.” และทางการสื่อสารผ่านโทรคมนาคม

๕๘

ทั้งนี้ การรายงานส่วนใหญ่ จะเป็นลักษณะของการรายงานทางเอกสารในการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติเท่านั้น และมักมีความล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์เช่นเดียวกัน

๑.๕ ปัจจัยทางด้านระบบงบประมาณ

การยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ และประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิบัติกรณีฉุกเฉิน ดังนั้น การขอรับการสนับสนุนงบประมาณของหน่วย จะมีความล่าช้าและผ่านหลายขั้นตอน ซึ่งเป็นข้อจำกัดแก่หน่วยเป็นอย่างมาก

๑.๖ ปัจจัยทางการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง

การจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานในพื้นที่ เป็นลักษณะต่างหน่วย

ต่างจัดทำ ขาดการวางแผนร่วมกัน ส่งผลทำให้การประสานความร่วมมือและการบูรณาการระหว่างหน่วยทหารในพื้นที่ร่วมกับส่วนราชการพลเรือน และองค์กรอื่นๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังเป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ต่างหน่วยต่างทำในส่วนของตนเอง ทำให้เกิดความล่าช้า และบางพื้นที่มีความซ้ำซ้อนกัน

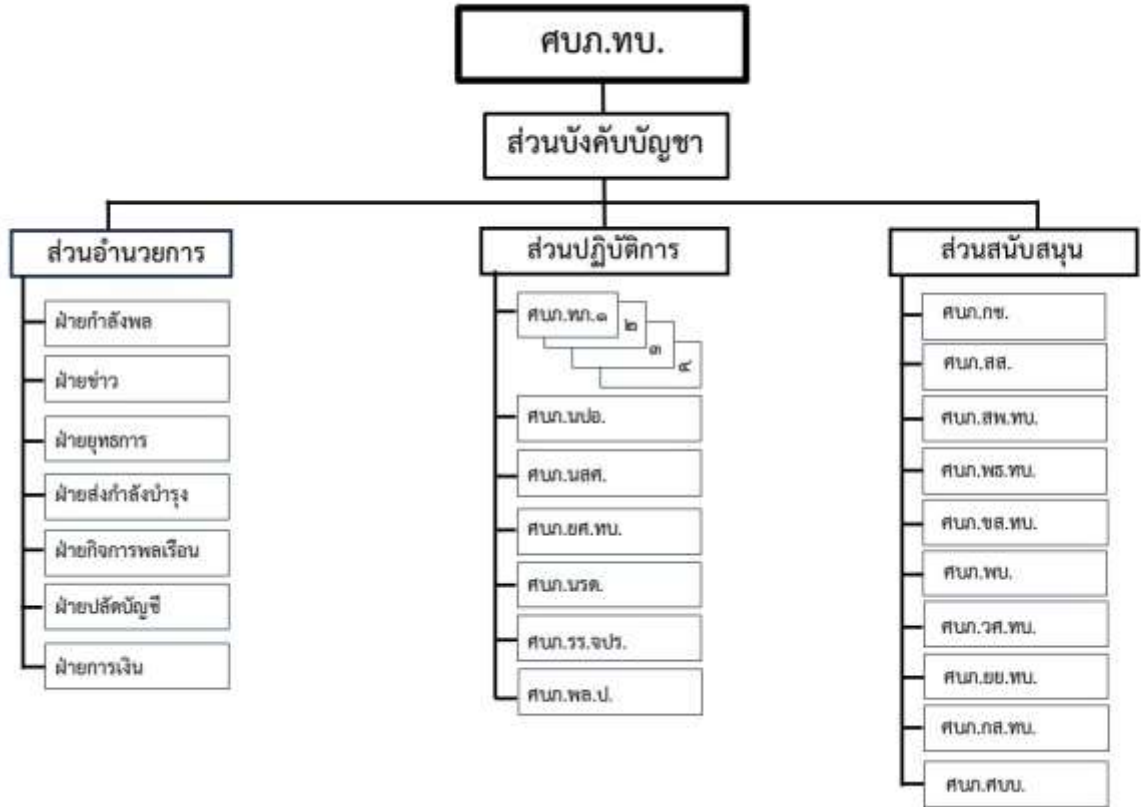
๒. แนวทางการพัฒนาการระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๒.๑ ด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ

๒.๑.๑ การปรับโครงสร้างของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๒.๑.๑.๑ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ระดับนโยบาย)

จากปัญหาเชิงโครงสร้างการจัดของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ที่ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับการแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละส่วน ส่งผลทำให้ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของส่วนที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ซึ่งจะหน้าที่รับผิดชอบงานเฉพาะด้านของตนเอง ทั้งด้านการจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะมอบให้ฝ่ายอำนวยการที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก และฝ่ายกิจการพลเรือน/กองกิจการพลเรือน/แผนกกิจการพลเรือนของหน่วย ซึ่งจะรับผิดชอบงานทั้งหมดทั้งทางด้านการวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน การติดตามประเมินผล และการงบประมาณ ส่งผลทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น ควรที่จะพิจารณาปรับโครงสร้างใหม่ ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนบังคับบัญชา ส่วนอำนวยการ ส่วนปฏิบัติการ และส่วนสนับสนุน โดยเสนอผังการจัดโครงสร้าง ตามแผนภาพที่ ๕ - ๑ ดังนี้

ที่มา : ร่างแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๔ หน้า ๔๑

โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

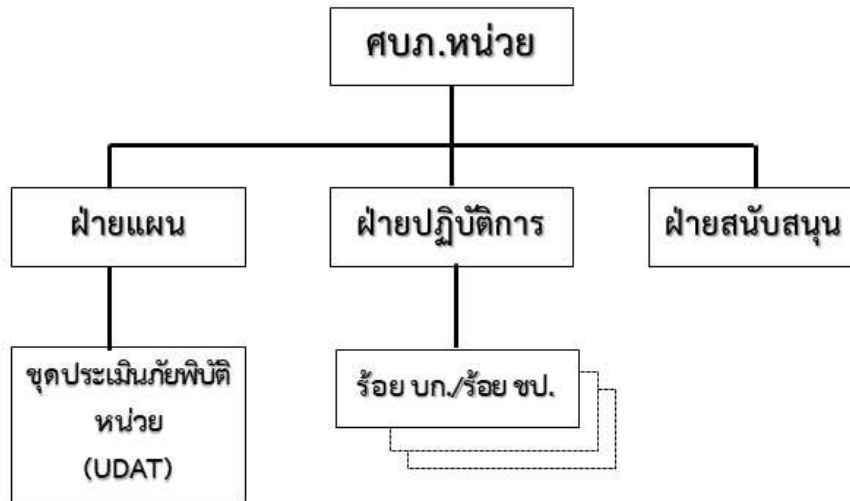
๑. ส่วนบังคับบัญชา มีหน้าที่ อำนวยการ สั่งการ กำกับควบคุม เหตุการณ์ การติดตาม ประเมินสถานการณ์ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานในส่วนต่างๆ
๒. ส่วนอำนวยการ มีหน้าที่ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ แจ้งเตือนภัย ประสาน รวบรวมข้อมูลสถานะทรัพยากร เพื่อใช้ในการประเมินความต้องการ และความจำเป็นในการ สนับสนุนทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน พร้อมทั้งจัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมจัดทำแผนเผชิญเหตุโดยใช้ข้อมูลที่ได้รับ จากส่วนปฏิบัติการและส่วนสนับสนุนเป็นฐานดำเนินการ
๓. ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่ ปฏิบัติการเพื่อลดและบรรเทา ภัยอันตรายที่เกิดขึ้น ด้วยการเข้าควบคุมสถานการณ์ เพื่อรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน ให้กลับสู่สภาวะ ปกติโดยเร็ว รวมถึงประสานการปฏิบัติร่วมกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่
๔. ส่วนสนับสนุน มีหน้าที่ สนับสนุนการส่งกำลังบำรุงที่จำเป็น ให้กับหน่วยต่าง ๆ ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉิน ดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และสนับสนุนส่วนราชการพลเรือน เพื่อลดและบรรเทาภัยอันตรายที่เกิดขึ้น ด้วยการ เข้าควบคุมสถานการณ์ เพื่อรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน ให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

๖๐

๒.๑.๑.๒ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย (ระดับพื้นที่)

หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ซึ่งเป็นส่วนปฏิบัติการ ตามโครงสร้างการ จัดใหม่ จะต้องให้ความสำคัญในการจัดกำลังตามโครงสร้างที่กำหนด ตามแผนภาพที่ ๕ - ๒ โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย

แผนภาพที่ ๕ - ๒ โครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ หน้า ๕๑

โดยกำหนดหน้าที่แต่ละฝ่าย ดังนี้

๑. ฝ่ายแผน มีหน้าที่ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ โดยใช้ข้อมูลจากชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (Unit Disaster Assessment Team : UDAT) และจากแหล่งอื่นๆ วางแผนปรับปรุง สถานการณ์ โดยประสานกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ ทำการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดกำลังพลเครื่องมือที่เหมาะสมกับภัยพิบัติ ตลอดจนมาตรการต่างๆที่จะป้องกันอุบัติเหตุ หรืออันตรายจะเกิดขึ้นในการเข้าดำเนินการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการจัดการสถาปนาการติดต่อสื่อสารเพื่อให้สามารถติดต่อกับหน่วยที่เข้าดำเนินการ และสามารถติดต่อสื่อสารได้กับฝ่ายพลเรือนได้ ทั้งนี้ การจัดชุดประเมินภัยพิบัติฯ สามารถแปรสภาพจากชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ขป.กร.) ตามที่ได้อนุมัติให้หน่วยระดับกองทัพอากาศ จนถึงหน่วยระดับกองพัน ให้ดำเนินการจัดตั้งเพื่อรองรับด้านกิจการพลเรือนสนับสนุนภารกิจของกองทัพบก ปฏิบัติหน้าที่เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่

๒. ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่อำนาจการ และกำกับดูแลการปฏิบัติของกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย/กองร้อยช่วยเหลือประชาชนของหน่วย ในการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดภัยพิบัติ

๓. ฝ่ายสนับสนุน มีหน้าที่สนับสนุนยุทธโศปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ให้กับกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย/กองร้อยช่วยเหลือประชาชน ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน รวมถึงการดำเนินการด้านงบประมาณ และอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติของทุกฝ่ายสำเร็จภารกิจ

๖๑

๒.๒ ด้านทรัพยากรกำลังพลและยุทธโศปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๒.๒.๑ ด้านกำลังพล

ด้วยการพิจารณาจัด/บรรจุกำลังพล ให้ตรงกับงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะกำลังพลระดับฝ่ายอำนาจการ และกำลังพลระดับปฏิบัติการที่เป็นหัวหน้าชุด เพื่อสร้างความองค์ความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ จนถึงขั้นการฟื้นฟู พร้อมทั้งการจัดให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัย ทั้งในระดับฝ่ายอำนาจการ และระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้ง ควรดำเนินการจัดทำแผนการฝึกอบรมและการซักซ้อมการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับบุคคลและหน่วย ในระดับต่างๆ อย่าง

ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดจนการประสานการจัดการฝึกร่วมกับหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความชำนาญ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างบุคคล/หน่วย ในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยในระดับต่างๆ

๒.๒.๒ ด้านยุทธโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

ควรพิจารณาจัดหาสิ่งอุปกรณ์ประจำกายสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน และการจัดหายุทธโธปกรณ์ประจำหน่วยสำหรับหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน เป็นการเฉพาะ พร้อมทั้งให้มีการพัฒนาแผนการจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ในระดับกองทัพบก (หน่วยในอัตราของกรมการทหารช่าง) และกองทัพอากาศ (หน่วยในอัตราของกองพลพัฒนาที่ ๑ - ๔ รวมถึง การจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยของกองพันมณฑลทหารบก (รูปแบบใหม่) ในหน่วยระดับมณฑลทหารบก ทั้ง ๓๕ มณฑลทหารบก ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนภารกิจการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน การบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในทุกระดับของภัยพิบัติ

๒.๓ ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

๒.๓.๑ ระบบสารสนเทศ

ควรพิจารณาจัดทำ ปรับปรุง และพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกทุกระดับ ให้มีความทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลเครื่องมือยุทธโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาระบบคลังข้อมูลความเสี่ยงสาธารณภัยในพื้นที่ให้ทันสมัย โดยมีการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำมาวางแผนตัดสินใจ รวมถึง การแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของทุกภาคส่วน

๒.๓.๒ การติดต่อสื่อสาร

การพิจารณาให้ความสำคัญกับการจัดให้มีโครงข่ายการติดต่อสื่อสาร ทั้งระบบการสื่อสารพื้นฐาน ระบบการสื่อสารหลัก/รอง ด้วยการใช้และผสมผสานเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดของหน่วย ทั้งระบบการสื่อสารทางทหาร และระบบโทรคมนาคมของพลเรือน เป็นสื่อในการติดต่อ ประสานงาน สั่งการ

๖๒

รายงาน อำนวยการ และควบคุมการปฏิบัติ พร้อมทั้ง จัดทำแผนการติดต่อสื่อสารไว้ตั้งแต่ยามปกติรวมทั้ง ปรนนิบัติบำรุงเครื่องมือสื่อสารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ สามารถดำรงการติดต่อได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมถึงการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลในการใช้เครื่องมือสื่อสาร และการฝึกซ้อมและทดสอบระบบการติดต่อสื่อสารในการฝึกบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยทหารกับภาคพลเรือนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย

๒.๔ ด้านระบบการบังคับบัญชาและการรายงาน

การพิจารณาปรับสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ให้มีช่วงชั้นของการบังคับบัญชาที่สั้นลง เพื่อให้สามารถสั่งการไปยังหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ระหว่างเกิดภัย และการฟื้นฟู สำหรับระบบการรายงาน ให้กำหนดช่องทางรายงาน โดยผ่านช่องทางเฉพาะเป็นช่องทางเดียวผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ครบถ้วน และสะดวกต่อการจัดทำรายงาน โดยต้องเน้นย้ำทุกระดับหน่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการรายงาน ทั้งการรายงานเหตุการณ์เร่งด่วน และการรายงานประจำวัน เพื่อนำไปสู่การวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน และการสนับสนุนจากหน่วยเหนือ ในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๒.๕ ด้านงบประมาณ

การปรับปรุงประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความ

ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินฯ โดยให้สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนราชการให้กับเหล่าทัพ พร้อมมอบอำนาจในการสั่งจ่ายให้กับผู้บัญชาการเหล่าทัพหรือผู้ที่รับมอบหมาย เพื่อลดขั้นตอนและลดเวลาในการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยในพื้นที่ที่ออกปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เป็นไปตามที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงการคลังฯ หมวด ๑ เงินอุดหนุนราชการ ข้อ ๘ วรรคสอง ที่มอบอำนาจให้ปลัดกระทรวงกลาโหม มีอำนาจจัดสรรเงินอุดหนุนราชการให้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมตามความจำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการผลักดันให้เกิดเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ การใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) อย่างเป็นทางการ และมีเจ้าหน้าที่ทหารเป็นฝ่ายประสานงานประจำศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อให้หน่วยสามารถที่จะใช้ช่องทางนี้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากวงเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ ตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ ที่จัดสรรงบประมาณให้กับจังหวัด/แต่ละพื้นที่

๒.๖. ด้านการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือน

ควรพิจารณาจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับแผนบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด-อำเภอ/องค์กรปกครองส่วนจังหวัด/อำเภอ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการการวางแผนและการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงจะต้องมีการทบทวนและพัฒนาแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงให้เกิดความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ พร้อมทั้งให้มีการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการพลเรือน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภาคประชาสังคม ภายใต้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ เพื่อบูรณาการข้อมูล

๖๓

ข่าวสาร สถานการณ์ ประกอบการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก จำเป็นต้องมีการพิจารณาปรับปรุงในหลายมิติ ทั้งทางด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ โดยปรับให้เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้หน่วยทหารในสังกัดของกองทัพบกมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบและเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงาน ด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับกำลังพลและเตรียมความพร้อมยุทโธปกรณ์ที่จำเป็นต่อหน่วยสำหรับใช้ในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร พัฒนาให้มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายใน และมีการบูรณาการการใช้ฐานข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงานพลเรือน การปรับปรุงด้านระบบการบังคับบัญชาและการรายงานให้เกิดความรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ การลดภาระหรือขั้นตอนการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือนเพื่อลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนหรือแยกงานกันทำ

๑.๒ การจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ ควรจะมีการมีประชุมและวางแผนร่วมกันของหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงองค์กรที่มีใช้ภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อที่จะสามารถระดมทรัพยากร และการกำหนดบทบาทหน้าที่/ภารกิจ/ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในแต่ละหน่วยงาน เพื่อบูรณาการการปฏิบัติอย่างเป็นมาตรฐาน รวมถึงการสร้างควมมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานและทุกภาคส่วนในการประสานและสนับสนุนการปฏิบัติจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้ปฏิบัติการ

เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

๑.๓ ควรจัดให้มีการวางแผนจัดการฝึกอบรมและซักซ้อมแผนบรรเทาสาธารณภัยร่วมกันระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับนโยบายระดับฝ่ายอำนวยการ และระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพ ของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งเป็นการทดสอบการประสานงานและการบูรณาการความร่วมมือให้ทราบ จุดบกพร่องและช่องว่างในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ และแผนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ

๑.๔ ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านการบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำ พัฒนา ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานให้มีรูปแบบเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน มีการประสานข้อมูล หรือการแลกเปลี่ยน เช่น ข้อมูลด้านทรัพยากรและเครื่องมือที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัย ข้อมูลทางสังคม ข้อมูลทางสาธารณสุข ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลทางเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผน และการตัดสินใจบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับหน่วย ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ จนถึงขั้นการฟื้นฟู บนพื้นฐานของข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้

๖๔

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา และข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือ ประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ สำหรับนำมาเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา รวมถึงการนำเสนอโครงสร้างเชิงระบบในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ในฐานะเป็นหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม ที่มีขอบเขตหรือบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนส่วนราชการพลเรือนที่เป็นหน่วยกลางและมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศ คือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ ด้วยการเปรียบเทียบทฤษฎี/แผนบรรเทาสาธารณภัยระดับต่างๆ /แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการสรุปทฤษฎี ตลอดจนประสบการณ์ จากมุมมองของผู้วิจัยเอง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยในระดับฝ่ายอำนวยการ ทั้งนี้ เนื่องจากการจำกัดด้วยระยะเวลาและแหล่งข้อมูลจากหน่วยระดับปฏิบัติการ (ระดับมณฑลทหารบก) และเป็นการศึกษาเฉพาะการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกองทัพบกกับส่วนราชการพลเรือน อาจส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้ ยังขาดความสมบูรณ์หรือขาดรายละเอียดในเรื่องเฉพาะเจาะจง จึงเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนที่ต้องการพัฒนาเฉพาะเรื่องหรือเจาะจงต่อไป ทั้งในส่วนของการบูรณาการความร่วมมือกับกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพอื่นๆ รวมทั้งการศึกษาในประเด็นของกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ยังเป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติอย่างทันท่วงที เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของภัย ตลอดจนตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กลาโหม, กระทรวง. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔” (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <https://disaster.mod.go.th/>, ๒๕๖๔
- กองทัพบก. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘”. ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘, หน้า ๑ - ๑๓๐
- การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, คณะกรรมการ. “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://www.disaster.go.th/upload/download/file_attach/3753867497001f8e1303362092706df1.pdf, ๒๕๖๔
- ดวงนภา อุตตมาคงพงศ์, ผู้อำนวยการส่วนนโยบายภัยจากธรรมชาติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์. ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖
- “ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC และหลักการจัดการองค์การสู่ความสำเร็จตามแนวคิด HENRI FAYOL”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <http://www.th.hrnoteasia/orgdevelopment/190626-poccc-henri-fayol/26 July 2019>
- ทศพล อัครพงษ์ไพบุลย์ และคณะ. “การจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ: วิเคราะห์บทบาทกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสงขลานครินทร์, ๒๕๖๔
- “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๔๐ ตอนที่ ๒๑ ก ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖, หน้า ๑ - ๑๗๓
- น้ำมนต์ ตาลลักษณ์, ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์เทคโนโลยี กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์. ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖
- “แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ (Management Concept)”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.th.hrnoteasia/orgdevelopment/19049-management-concept/19 April 2019>
- ประทีป บริบูรณ์รัตน์, ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์. ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖.
- “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๕๒ ก ๗ กันยายน ๒๕๕๐, หน้า ๑ - ๒๓
- สรณัฐ ลือโสภณ, ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์. ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖
- เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และคณะ. “แนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติ: จากภาครัฐสู่ชุมชน”, สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ๘ (๑), มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ; หน้า ๓๔๘ - ๓๖๐
- สรณัฐ ลือโสภณ, ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์. ๑๖ เมษายน ๒๕๖๖
- สุชาติ สุทธิพล, พันเอก. “การบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินภัยพิบัติทางธรรมชาติ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและฝ่ายอำนวยการ

แบบสอบถาม เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรกองทัพบกที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของหน่วยในระดับพื้นที่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. เพศ ชาย หญิง
๒. อายุ.....ปี
๓. ระดับการศึกษา
- ๑ มัธยมศึกษาศึกษาตอนต้น (ม.๑ - ๓) ๒ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔- ๖)
๓. ปวช. ๔. อนุปริญญา (ปวส.)
- ๕ ปริญญาตรี ๖. สูงกว่าปริญญาตรี
๗. อื่นๆ (ระบุ).....)
๔. ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานบรรเทาสาธารณภัย
- น้อยกว่า ๑ ปี ๑ - ๓ ปี ๔ - ๖ ปี ๖ ปีขึ้นไป

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยในระดับพื้นที่

๑. ตามที่ กองทัพบก ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก รวมถึงการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ ขึ้น โดยแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบในการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพบก ได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ พร้อมทั้งกำหนดให้ทุกระดับหน่วย ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย สำหรับรองรับภารกิจดังกล่าว นั้น หน่วยได้มีการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ และมีการจัดโครงสร้างในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร
๒. ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ กำหนดให้หน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย เพื่อรับผิดชอบการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดภัยพิบัติ ซึ่งโครงสร้างการจัดจะมีชุดประเมินภัยพิบัติหน่วย (Unit Disaster Assessment Team: UDAT) หน่วยได้มีการดำเนินการหรือไม่ อย่างไร
๓. ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ ได้กำหนดขั้นการปฏิบัติ แบ่งเป็น ๓ ขั้น ประกอบด้วย
- ๑) ขั้นเตรียมการ ๒) ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และ ๓) ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ นั้น ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย ได้มีการวางแผนการดำเนินงานแต่ละขั้นการปฏิบัติอย่างไร

๔. กรณีที่หน่วย ได้มีการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ โดยสอดคล้องกับแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ ในทางปฏิบัติ หน่วยสามารถดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

๕. ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย ได้มีการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือนที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่อย่างไร
๖. หน่วยได้มีการพัฒนาศักยภาพของกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ เพื่อเตรียมรับมือกับภัยพิบัติ ที่อาจเกิดขึ้น ในพื้นที่อย่างไร
๗. การดำเนินงานตามแผนบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ หน่วยประสบปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดข้อง ใดบ้าง

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยในระดับพื้นที่ สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

ผนวก ข

แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

แบบสอบถาม เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรกองทัพบกที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการ บรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ.....ปี

๓. ระดับการศึกษา

๑ มัธยมศึกษาศึกษาตอนต้น (ม.๑ - ๓)

๒ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔- ๖)

๓. ปวช.

๔. อนุปริญญา (ปวส.)

๕ ปริญญาตรี

๖. สูงกว่าปริญญาตรี

๗. อื่นๆ (ระบุ).....)

๔. ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานบรรเทาสาธารณภัย

น้อยกว่า ๑ ปี

๑ - ๓ ปี

๔ - ๖ ปี

๖ ปีขึ้นไป

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย

๑. ตามที่ กองทัพบก ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก รวมถึงการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ ขึ้น โดยแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบในการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพบก ได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ พร้อมทั้งกำหนดให้ทุกระดับหน่วย ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย สำหรับรองรับภารกิจดังกล่าว นั้น หน่วยได้มีการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ และมีการจัดโครงสร้างในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

๒. หน่วยงานของท่าน ได้มีการจัดทำตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย เพื่อดำเนินการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ หรือไม่ อย่างไร และท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย อย่างไรบ้าง

๓ หน่วยได้มีการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือนที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

๔. หน่วยได้มีการพัฒนาศักยภาพของกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ เพื่อเตรียมรับมือกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ในพื้นที่อย่างไร

๗๐

๕. หน่วยประสบปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมถึงการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติในพื้นที่ อย่างไรบ้าง

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยในระดับพื้นที่ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี ขวลิต เอี่ยมแทน
- วัน เดือน ปีเกิด : ๑๗ มกราคม ๒๕๑๐
- การศึกษา : โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๖
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๓๗
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๗
วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ รุ่นที่ ๕๒
- ประวัติการทำงาน : ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ
ผู้บังคับกองร้อยสนับสนุนการรบ กองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ
นายทหารยุทธการและการฝึก กองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ
ประจำแผนก กรมกิจการพลเรือนทหารบก
หัวหน้าแผนก กรมกิจการพลเรือนทหารบก
หัวหน้ากอง กรมกิจการพลเรือนทหารบก
ผู้อำนวยการกอง กรมกิจการพลเรือนทหารบก
รองผู้อำนวยการสำนักกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบก
รองผู้บัญชาการโรงเรียนกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบก
รองผู้อำนวยการสำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้อำนวยการสำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง	แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก		
ผู้วิจัย	พลตรี ชวลิต เอี่ยมแทน	หลักสูตร วปอ.	รุ่นที่ ๖๕
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก		

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาวะของโลกในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทั้งกายภาพหรือเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก อาทิ อุทกภัย วาตภัย แผ่นดินไหว ตลอดจนภัยพิบัติอื่นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ไปจนถึงการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก และทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง จากการรายงานของศูนย์วิจัยการระบาดของภัยพิบัติ (Center for Research on the Epidemiology of Disaster: CRED) ได้รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ความเสี่ยงของโลก (Global Risk) พบว่า สถิติการเกิดสาธารณภัยทั่วโลกในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๖๐) เฉลี่ยจำนวน ๓๔๓ ครั้งต่อปี มีผู้เสียชีวิต จำนวน ๑๑,๗๕๕ คน มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจคิดเป็น ๑๓๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในทวีปเอเชียมีสถิติการเกิดสาธารณภัยสูงสุดในโลก คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของการเกิดสาธารณภัยทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้รับผลกระทบต่อภัยพิบัติดังกล่าว จากการรายงานสถิติการเกิดภัยพิบัติของศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑ พบว่าภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายมากที่สุด คืออุทกภัย และภัยแล้ง โดยการเกิดอุทกภัย ส่งผลทำให้มีผู้เสียชีวิต ๑,๗๒๗ คน มีผู้ได้รับผลกระทบมากกว่า ๕๕ ล้านคน และมีมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท สำหรับภัยแล้ง ส่งผลทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบมากกว่า ๑๐๐ ล้านคน สร้างความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตรกว่า ๑๔ ล้านไร่ มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจกว่า ๖,๐๐๐ ล้านบาท ทั้งนี้ นอกจากภัยที่กล่าวมาแล้ว ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับภัยประเภทอื่นๆ ทั้ง ภัยจากดินโคลนถล่ม วาตภัย ไฟป่าและหมอกควัน รวมถึงสาธารณภัยในรูปแบบอื่นๆ ที่เกิดขึ้น และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

การดำเนินการต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัย และได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน และมีความรวดเร็ว เพื่อลดความสูญเสีย ภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่ควรเรียนรู้ การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ สามารถป้องกันและเตรียมรับมือได้อย่างทันที่ ด้วยการมีระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ

๒

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการให้ความรู้ การเฝ้าระวัง และมีระบบแจ้งเตือนที่ดีและทันเวลา สามารถที่จะช่วยลดผลกระทบต่อประชาชน ให้ได้รับความสูญเสียน้อยลงเมื่อมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น

การดำเนินงานเพื่อรองรับสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติหรือสาธารณภัยของประเทศไทย ได้มีการตรา พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ โดยได้มอบหมายให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

เป็นหน่วยงานกลางของรัฐ มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีส่วนราชการต่างๆ ของทุกกระทรวงเป็นส่วนสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน สำหรับในส่วนของกระทรวงกลาโหม มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ โดยได้มีการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๔ เพื่อรองรับการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจะเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรทางทหาร

กองทัพบก ในฐานะเป็นหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม และเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ จึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่สามารถจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทัน่วงที อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติที่ผ่านมา จะเป็นลักษณะของการเข้าไปแก้ไขปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว ถึงแม้ว่า กองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบทางฝ่ายอำนวยการ ได้มีการจัดทำแผนการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ รวมถึงการจัดวางระบบการติดตาม เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนให้กับหน่วยในพื้นที่ แต่ยังคงประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ณ ปัจจุบัน รวมถึงปัญหาข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนที่เหมาะสม ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถตอบสนองตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อจำกัดในการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่
๓. เพื่อได้แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

๓

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ และการบริหารจัดการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมของประเทศ ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาระบบบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พร้อมทั้งการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุน ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ

๒. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการศึกษา โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น ๒ กลุ่มหลัก ประกอบด้วย
๒.๑ ระดับนโยบาย ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และสำนักนโยบายและแผน
กลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จำนวนหน่วยละ ๒ นาย รวม ๔ นาย

๒.๒ ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มย่อย ประกอบด้วย

๒.๒.๑ กลุ่มผู้บริหารระดับกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และ
กองพลหรือเทียบเท่า จำนวน ๖๕ นาย

๒.๒.๒ กลุ่มหัวหน้าฝ่ายอำนวยการที่ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนและรับผิดชอบงาน
บรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ระดับกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และ
กองพลหรือเทียบเท่า จำนวน ๖๕ นาย

๒.๒.๓ กลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนและรับผิดชอบงานบรรเทาสาธารณภัย
และการช่วยเหลือประชาชน ระดับกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และกองพลหรือ
เทียบเท่า จำนวน ๖๕ นาย

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีพื้นที่เป้าหมาย จะดำเนินการศึกษาในทั่วภูมิภาคของประเทศไทย
ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามการแบ่ง
พื้นที่ความรับผิดชอบของหน่วยในกองทัพบก

๔. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีระยะเวลา ๖ เดือน ตั้งแต่เดือน ธ.ค.๖๕ ถึง พ.ค.๖๖

วิธีดำเนินการวิจัย

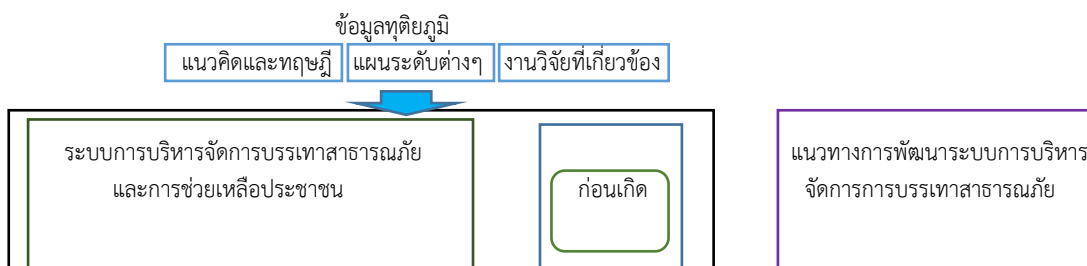
๑. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

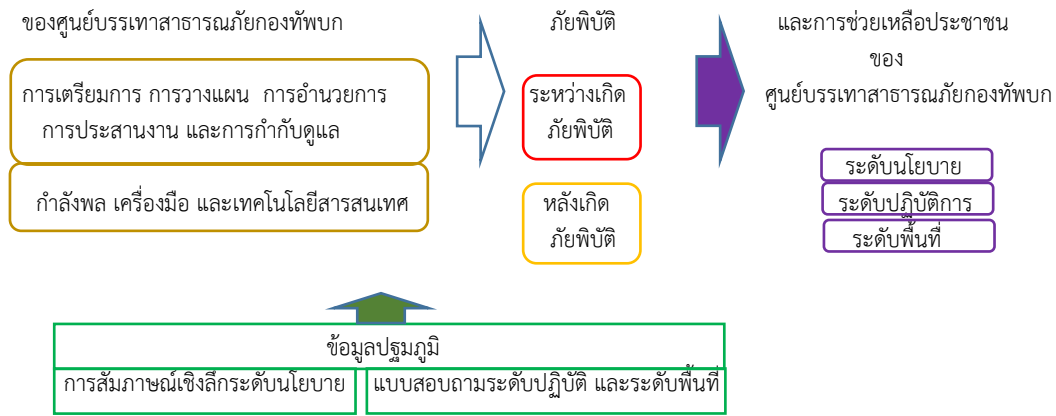
๔

ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหาร
หรือหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และ
สำนักนโยบายและแผนกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และการจัดทำแบบสอบถามในลักษณะ
ปลายเปิด และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ
และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก กองทัพภาคหรือเทียบเท่า มณฑลทหารบก และกองพล
หรือเทียบเท่า รวมถึงการดำเนินการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary
Research) ได้แก่ แผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แนวคิดหรือทฤษฎี
เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร และสืบค้นข้อมูลจาก Internet รวมถึง
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาภายในประเทศ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการ
วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ และนำเสนอข้อมูล แบบรายงานวิจัยเชิง
พรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดจากการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย โดยการศึกษาและทบทวนทฤษฎี วรรณกรรม ประกอบแผนงานที่เกี่ยวข้อง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับต่างๆ สามารถที่จะตอบคำถามการวิจัยได้ดังนี้

๑. ปัจจัยที่เป็นปัญหา และข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่

๕

๑.๑ ปัจจัยทางด้านโครงสร้างการจัด และการบริหารจัดการ

การขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของส่วนที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ซึ่งจะหน้าที่รับผิดชอบงานเฉพาะด้านของตนเอง ทั้งด้านการจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะมอบให้ฝ่ายอำนวยความสะดวกที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก และฝ่ายกิจการพลเรือน/กองกิจการพลเรือน/แผนกกิจการพลเรือนของหน่วย ซึ่งจะรับผิดชอบงานทั้งหมดทั้งทางด้านการวางแผน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การติดตามประเมินผล และการงบประมาณ ส่งผลทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะประเด็นสำคัญ ยังไม่มีจัดตั้งชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่จะเข้าไปประสานงาน ตรวจสอบพื้นที่ และประเมินภัยพิบัติ เพื่อให้หน่วยได้พิจารณาจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ในการเข้าไปสนับสนุนการแก้ไขและบรรเทาภัยพิบัติ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

๑.๒ ปัจจัยทรัพยากรทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๑.๒.๑ กำลังพลของกองทัพบก มีการสับเปลี่ยนกำลังพลที่ปฏิบัติงานเป็นประจำ ทำให้ขาดการทบทวนความรู้และทักษะ ทำให้ขาดความชำนาญ ประสบการณ์ เนื่องจากมีการหมุนเวียนประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบจำนวนกำลังพลของหน่วยต่อพื้นที่รับผิดชอบ (๑ หน่วยรับผิดชอบจำนวน ๒-๓ จังหวัด) หากกรณีเมื่อเกิดภัยพิบัติในหลายพื้นที่ จะเกิดข้อจำกัดแก่หน่วยในการจัดกำลังพลเข้าปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๑.๒.๒ ยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนใหญ่ เป็นการใช้เครื่องมือที่อยู่ตามอัตรากิจการและยุทโธปกรณ์ (อจย.) หรืออัตราเฉพาะกิจ (อจก.) สำหรับยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์เฉพาะด้านการบรรเทาสาธารณภัยเป็นการเฉพาะยังมีความขาดแคลน หรือไม่มีเพียงพอ หรือบางกรณีมีการชำรุดตามสภาพการใช้งาน ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๑.๓ ปัจจัยทางด้านระบบสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร

๑.๓.๑ ระบบสารสนเทศระดับกองทัพบก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการติดตามและสังเกตการณ์ ยังขาดการเชื่อมต่อหรือการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพลเรือนดังกล่าว สำหรับระดับหน่วยกองทัพภาคลงมา ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบสารสนเทศที่จะใช้ในการเฝ้าติดตามสถานการณ์การเกิดภัย ดังนั้น การปฏิบัติงานของหน่วยในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ที่รับผิดชอบแล้วเท่านั้น ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือในลักษณะการแก้ไขปัญหาเฉพาะต่อหน้าเท่านั้น ประกอบกับยังไม่มีการจัดทำระบบสารสนเทศเป็นการเฉพาะ เพื่อเชื่อมโยงกันระหว่างกองทัพบก กองทัพภาค กองพล และมณฑลทหารบก

๑.๓.๒ การติดต่อสื่อสาร การขาดการวางแผนและกำหนดช่องทางการติดต่อที่ชัดเจน และส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางโทรคมนาคมของพลเรือนเป็นหลัก ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นข้อจำกัดเมื่อไม่มีสัญญาณเครือข่ายในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้

๖

๑.๔. ปัจจัยทางด้านระบบการบังคับบัญชา และการรายงาน

ระบบการบังคับบัญชา ตามสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ตั้งแต่ระดับกองทัพบก-กองทัพภาค-กองพล/มณฑลทหารบก-หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งเป็นช่วงชั้นของการบังคับบัญชาที่ยาว ในลักษณะจากระดับบนลงล่าง ซึ่งก่อให้เกิดเป็นปัญหากรณีเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ การเข้าไปแก้ไข/บรรเทาภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชนจะเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ สำหรับระบบการรายงาน กองทัพบก โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดรูปแบบการรายงาน และช่องทางรายงานผ่าน ๓ ช่องทางประกอบด้วย ระบบรายงาน One Report, กลุ่มไลน์ “ศบภ.ทบ.” และทางการสื่อสารผ่านโทรคมนาคม ทั้งนี้ การรายงานส่วนใหญ่ จะเป็นลักษณะของการรายงานทางเอกสารในการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติเท่านั้น และมักมีความล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์เช่นเดียวกัน

๑.๕ ปัจจัยทางด้านระบบงบประมาณ

การยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ และประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ดังนั้น การขอรับการสนับสนุนงบประมาณของหน่วยจะมีความล่าช้าและผ่านหลายขั้นตอน ซึ่งเป็นข้อจำกัดแก่หน่วยเป็นอย่างมาก

๑.๖ ปัจจัยทางด้านบูรณาการร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานในพื้นที่ เป็นลักษณะต่างหน่วยต่างจัดทำ ขาดการวางแผนร่วมกัน ส่งผลทำให้การประสานความร่วมมือและการบูรณาการระหว่างหน่วยทหารในพื้นที่ร่วมกับส่วนราชการพลเรือน และองค์กรอื่นๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งยังเป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ต่างหน่วยต่างทำในส่วนของตนเอง ทำให้เกิดความล่าช้า และบางพื้นที่มีความซ้ำซ้อนกัน

๒. แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๒.๑ ด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ

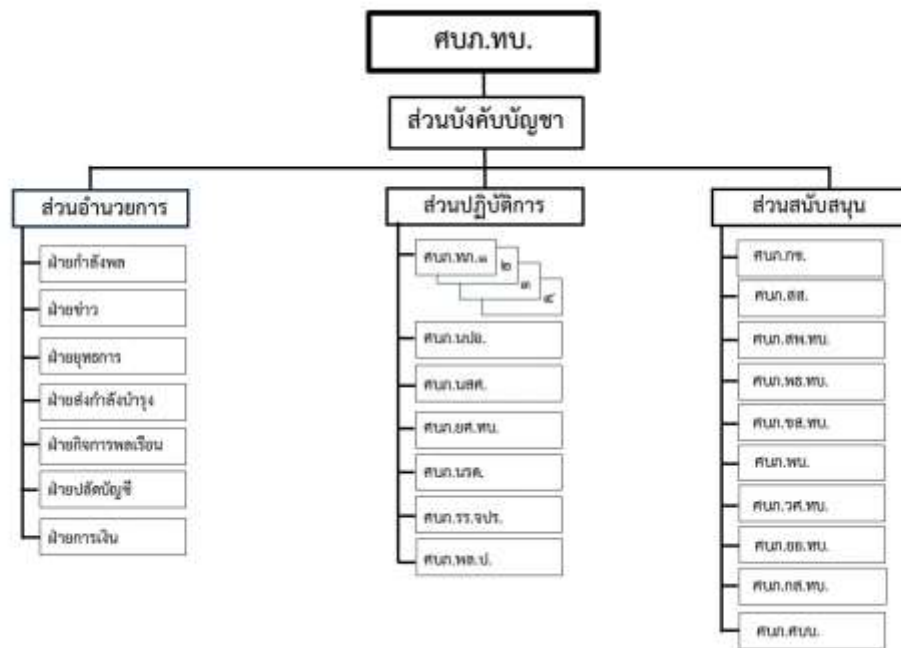
๒.๑.๑ การปรับโครงสร้างของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

๒.๑.๑.๑ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ระดับนโยบาย)

จากปัญหาเชิงโครงสร้างการจัดของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ที่ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับการแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละส่วน ส่งผลทำให้ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของส่วนที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ซึ่งจะหน้าที่รับผิดชอบงานเฉพาะด้านของตนเอง ทั้งด้านการจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยการปฏิบัติงานส่วนใหญ่

จะมอบให้ฝ่ายอำนวยการที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการ กองทัพบก และฝ่ายกิจการพลเรือน/กองกิจการพลเรือน/แผนกกิจการพลเรือนของหน่วย ซึ่งจะรับผิดชอบ งานทั้งหมดทั้งทางด้านการวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน การติดตามประเมินผล และการงบประมาณ ส่งผลทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น ควรที่จะพิจารณาปรับโครงสร้างใหม่ ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนบังคับบัญชา ส่วนอำนวยการ ส่วนปฏิบัติการ และส่วนสนับสนุน โดยเสนอ ผังการจัดโครงสร้าง ดังนี้

๗

โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

๒.๑.๑.๑ ส่วนบังคับบัญชา มีหน้าที่ อำนวยการ สั่งการ กำกับ ควบคุมเหตุการณ์ การติดตาม ประเมินสถานการณ์ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานในส่วนต่างๆ

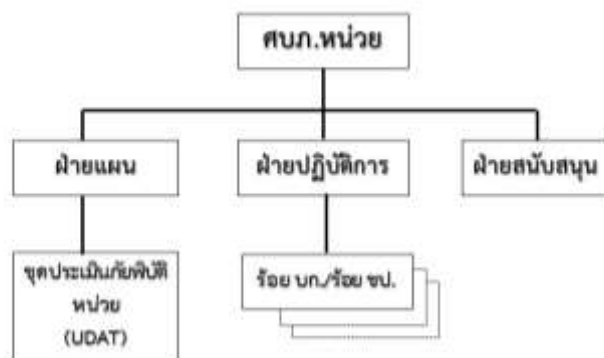
๒.๑.๑.๒ ส่วนอำนวยการ มีหน้าที่ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม สถานการณ์ แจ้งเตือนภัย ประสาน รวบรวมข้อมูลสถานะทรัพยากร เพื่อใช้ในการประเมินความต้องการ และความจำเป็นในการสนับสนุนทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน พร้อมทั้งจัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมจัดทำแผนเผชิญเหตุโดยใช้ข้อมูลที่ได้รับจากส่วนปฏิบัติการและส่วนสนับสนุนเป็นฐานดำเนินการ

๒.๑.๑.๓ ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่ ปฏิบัติการเพื่อลดและบรรเทา ภัยอันตรายที่เกิดขึ้น ด้วยการเข้าควบคุมสถานการณ์ เพื่อรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน ให้กลับสู่สภาวะปกติ โดยเร็ว รวมถึงประสานการปฏิบัติร่วมกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่

๒.๑.๑.๔ ส่วนสนับสนุน มีหน้าที่ สนับสนุนการส่งกำลังบำรุงที่ จำเป็น ให้กับหน่วยต่างๆ ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉิน ดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และสนับสนุนส่วนราชการพลเรือน เพื่อลดและบรรเทาภัยอันตรายที่เกิดขึ้น ด้วยการเข้าควบคุมสถานการณ์ เพื่อรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน ให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

๒.๑.๑.๒ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย (ระดับพื้นที่)

หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ซึ่งเป็นส่วน ปฏิบัติการ ตามโครงสร้างการจัดใหม่ จะต้องให้ความสำคัญในการจัดกำลังตามโครงสร้างที่กำหนด ตาม โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย

โดยกำหนดหน้าที่แต่ละฝ่าย ดังนี้

๒.๑.๑.๒.๑ ฝ่ายแผน มีหน้าที่ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ โดยใช้ข้อมูลจากชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (Unit Disaster Assessment Team : UDAT) และจากแหล่งอื่นๆ วางแผน ปรับปรุงสถานการณ์ โดยประสานกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งพื้นที่ทำการวิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดกำลังพล และเครื่องมือที่เหมาะสมกับภัยพิบัติ ตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่จะป้องกันอุบัติเหตุ หรืออันตรายจะเกิดขึ้นในการเข้าดำเนินการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้ง การจัดการสถาปนาการติดต่อสื่อสารเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยที่เข้าดำเนินการ และสามารถติดต่อสื่อสารได้กับฝ่ายพลเรือนได้ ทั้งนี้ การจัดชุดประเมินภัยพิบัติฯ สามารถแปรสภาพจากชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ขป.กร.) ตามที่ได้อนุมัติให้หน่วยระดับกองทัพบก จนถึงหน่วยระดับกองพัน ให้ดำเนินการจัดตั้งเพื่อรองรับด้านกิจการพลเรือนสนับสนุนภารกิจของกองทัพบก ปฏิบัติหน้าที่เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่

๒.๑.๑.๒.๒ ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่อำนาจการ และกำกับดูแล การปฏิบัติของกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย/กองร้อยช่วยเหลือประชาชนของหน่วย ในการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดภัยพิบัติ

๒.๑.๑.๒.๓ ฝ่ายสนับสนุน มีหน้าที่สนับสนุนยุทโธปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ให้กับกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย/กองร้อยช่วยเหลือประชาชน ในการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน รวมถึงการดำเนินการด้านงบประมาณ และอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติของทุกฝ่ายสำเร็จภารกิจ

๒.๒ ด้านทรัพยากรกำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์

๒.๒.๑ ด้านกำลังพล ด้วยการพิจารณาจัด/บรรจุกำลังพล ให้ตรงกับงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะกำลังพลระดับฝ่ายอำนาจการ และกำลังพลระดับปฏิบัติการที่เป็นหัวหน้าชุด เพื่อสร้างความองค์ความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ จนถึงขั้นการฟื้นฟู พร้อมทั้งจัดให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบ ตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัย ทั้งในระดับฝ่ายอำนาจการ และระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้ง ควรดำเนินการจัดทำแผนการฝึกอบรม และการซักซ้อมการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับบุคคล และหน่วยในระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่องและ

สม่ำเสมอ ตลอดจนการประสานการจัดการฝึกร่วมกับหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความชำนาญ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างบุคคล/หน่วย ในการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยในระดับต่างๆ

๒.๒.๒ ด้านยุทธโศปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ต่างๆ ควรพิจารณาจัดหาสิ่งอุปกรณ์ประจำกายสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน และการจัดหายุทธโศปกรณ์ประจำหน่วยสำหรับหน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน เป็นการเฉพาะ พร้อมทั้งให้มีการพัฒนาแผนการจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ในระดับกองทัพบก (หน่วยในอัตราของกรมการทหารช่าง) และกองทัพอากาศ (หน่วยในอัตราของกองพลพัฒนาที่ ๑ - ๔ รวมถึง การจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ของกองพันมณฑลทหารบก (รูปแบบใหม่) ในหน่วยระดับมณฑลทหารบกทั้ง ๓๕ มณฑล ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนภารกิจการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน การบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในทุกระดับของภัยพิบัติ

๒.๓ ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

๒.๓.๑ ระบบสารสนเทศ ควรพิจารณาจัดทำ ปรับปรุง และพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ทุกระดับ ให้มีความทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลเครื่องมือยุทธโศปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาระบบคลังข้อมูลความเสี่ยงสาธารณภัยในพื้นที่ให้ทันสมัย โดยมีการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำมาวางแผนตัดสินใจ รวมถึง การแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้ง การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของทุกภาคส่วน

๒.๓.๒ การติดต่อสื่อสาร การพิจารณาให้ความสำคัญกับการจัดให้มีโครงข่ายการติดต่อสื่อสาร ทั้งระบบการสื่อสารพื้นฐาน ระบบการสื่อสารหลัก/รอง ด้วยการใช้และผสมผสานเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดของหน่วย ทั้งระบบการสื่อสารทางทหาร และระบบโทรคมนาคมของพลเรือน เป็นสื่อในการติดต่อประสานงานสั่งการ รายงาน อำนวยการ และควบคุมการปฏิบัติ พร้อมทั้ง จัดทำแผนการติดต่อสื่อสารไว้ตั้งแต่ยามปกติรวมทั้ง ปรณณิบัติบำรุงเครื่องมือสื่อสารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ สามารถดำรงการติดต่อได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รวมถึงการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลในการใช้เครื่องมือสื่อสาร และการฝึกซ้อมและทดสอบระบบการติดต่อสื่อสารในการฝึกบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยทหารกับภาคพลเรือนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย

๒.๔ ด้านระบบการบังคับบัญชาและการรายงาน การพิจารณาปรับสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ให้มีช่วงชั้นของการบังคับบัญชาที่สั้นลง เพื่อให้สามารถสั่งการไปยังหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ระหว่างเกิดภัย และการฟื้นฟู สำหรับระบบการรายงาน ให้กำหนดช่องทางรายงาน โดยผ่านช่องทางเฉพาะเป็นช่องทางเดียวผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ครบถ้วน และสะดวกต่อการจัดทำรายงาน โดยต้องเน้นย้ำทุกระดับหน่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการรายงาน ทั้งการรายงานเหตุการณ์เร่งด่วน และการรายงานประจำวัน เพื่อนำไปสู่การวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน และการสนับสนุนจากหน่วยเหนือ ในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๒.๕ ด้านงบประมาณ การปรับปรุงประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และ

เงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินฯ โดยให้สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนราชการให้กับเหล่าทัพ พร้อมมอบอำนาจในการสั่งจ่ายให้กับผู้บัญชาการเหล่าทัพ หรือผู้ที่รับมอบหมาย เพื่อลดขั้นตอนและลดเวลาในการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยในพื้นที่ที่ออกปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เป็นไปตามที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงการคลังฯ หมวด ๑ เงินอุดหนุนราชการ ข้อ ๘ วรรคสอง ที่มอบอำนาจให้ปลัดกระทรวงกลาโหม มีอำนาจจัดสรรเงินอุดหนุนราชการให้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม

ตามความจำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการผลักดันให้เกิดเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ การใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) อย่างเป็นรูปธรรม และมีเจ้าหน้าที่ทหาร เป็นฝ่ายประสานงานประจำศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อหน่วยสามารถที่จะใช้ช่องทางนี้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากวงเงินทรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ ตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ ที่จัดสรรงบประมาณให้กับจังหวัด/แต่ละพื้นที่

๒.๖. การบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือน ควรพิจารณาจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับแผนบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด-อำเภอ/องค์กรปกครองส่วนจังหวัด/อำเภอ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการการวางแผนและการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยงาน ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงจะต้องมีการทบทวนและพัฒนาแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงให้เกิดความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ พร้อมกับให้มีการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการพลเรือน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภาคประชาสังคม ภายใต้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ เพื่อบูรณาการข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ ประกอบการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก จำเป็นต้องมีการพิจารณาปรับปรุงในหลายมิติ ทั้งทางด้านโครงสร้างการจัดและการบริหารจัดการ โดยปรับให้เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้หน่วยทหารในสังกัดของกองทัพบกมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบและเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ ด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับกำลังพลและเตรียมความพร้อมยุทโธปกรณ์ที่จำเป็นต่อหน่วยสำหรับใช้ในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ด้านระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร พัฒนาให้มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายในและมีการบูรณาการการใช้ฐานข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงานพลเรือน การปรับปรุงด้านระบบการบังคับบัญชาและการรายงานให้เกิดความรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ การลดภาระหรือขั้นตอนการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการพลเรือนเพื่อลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนหรือแยกงานกันทำ

๑.๒ การจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ ควรจะมีการมีประชุมและวางแผนร่วมกันของหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงองค์กรที่มีใช้ภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อที่จะสามารถ

๑๑

ระดมทรัพยากร และการกำหนดบทบาทหน้าที่/ภารกิจ/ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในแต่ละหน่วยงาน เพื่อบูรณาการการปฏิบัติอย่างเป็นมาตรฐาน รวมถึงการสร้างควมมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานและทุกภาคส่วนในการประสานและสนับสนุนการปฏิบัติจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้ปฏิบัติการ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

๑.๓ ควรจัดให้มีการวางแผนจัดการฝึกอบรมและซักซ้อมแผนบรรเทาสาธารณภัยร่วมกันระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับนโยบายระดับฝ่ายอำนวยการ และระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพ ของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งเป็นการทดสอบการประสานงานและการบูรณาการความร่วมมือให้ทราบ จุดบกพร่องและช่องว่างในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ และแผนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ

๑.๔ ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำ พัฒนา ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานให้มีรูปแบบเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน มีการประสานข้อมูล หรือการแลกเปลี่ยน เช่น

ข้อมูลด้านทรัพยากรและเครื่องมือที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัย ข้อมูลทางสังคม ข้อมูลทางสาธารณสุข ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลทางเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผน และการตัดสินใจบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับหน่วย ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ จนถึงขั้นการฟื้นฟู บนพื้นฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา และข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ สำหรับนำมาเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา รวมถึงการนำเสนอโครงสร้างเชิงระบบในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ด้วยการเปรียบเทียบบทเรียนแผนบรรเทาสาธารณภัยระดับต่างๆ รวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการสรุปบทเรียนและประสบการณ์จากมุมมองของผู้วิจัยเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยในระดับฝ่ายอำนวยการ ทั้งนี้ เนื่องจากการจำกัดด้วยระยะเวลาและแหล่งข้อมูลจากหน่วยระดับปฏิบัติการ (ระดับมณฑลทหารบกและกองพล) อาจส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้ ยังขาดความสมบูรณ์หรือขาดรายละเอียดในเรื่องเฉพาะเจาะจง จึงเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนที่ต้องการพัฒนาเฉพาะเรื่องหรือเจาะจงต่อไป ทั้งในเรื่องการบูรณาการร่วมระหว่างกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพอื่นๆ รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติอย่างทันท่วงที เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของภัย ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติอย่างแท้จริง